

UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA

SPÎNU ANA

SUPPORT DE CURS

INSTITUȚII FINANCIAR-BANCARE

CHIȘINĂU, 2015

Instituții financiar-bancare : Suport de curs / Spînu Ana ; Univ. Liberă Intern. din Moldova. –
Chișinău : ULIM, 2015. – 92 p.
Bibliogr.: p. 91-92 (22 tit.). – 50 ex.

1 disc optic (CD-ROM) : sd., col.; în container, 12 x 14 cm.
Cerințe de sistem : Windows 98/2000/XP, 64 Mb hard, MS Word.

ISBN 978-9975-124-58-4.
336.7(075.8)
S 73

CUPRINS

1. NOȚIUNEA DE INSTITUȚIE FINANCIAR-BANCARĂ, ACTIVITATE BANCARĂ, SISTEM BANCAR.....	4
1.1. Categoriile de instituții financiar-bancare.....	4
1.2. Rolul instituțiilor financiar-bancare în economie.....	5
2. BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI - OBIECTIVUL, ROLUL EI ȘI PRINCIPALELE FUNCȚII.....	7
2.1. Atribuțiile și funcțiile de bază ale Băncii Naționale a Moldovei.....	7
2.2. Organizarea Băncii Naționale a Moldovei.....	9
3. BAZELE ORGANIZĂRII ȘI FUNCȚIONĂRII BĂNCII COMERCIALE.....	13
3.1. Organizarea și conducerea băncii comerciale.....	13
3.2. Ordinea autorizării, reorganizării și lichidării băncii comerciale.....	17
4. PRINCIPII ORGANIZATORICE ȘI DIRECȚII DE ACTIVITATE A BĂNCILOR COMERCIALE.....	20
4.1. Principiile organizaționale ale băncii comerciale.....	20
4.2. Bazele organizării și funcționării: filialelor, reprezentanțelor, agențiilor.....	23
5. ORDINEA FORMĂRII RESURSELOR PROPRII ALE BĂNCII COMERCIALE.....	29
5.1. Resursele proprii ale băncii comerciale, importanța și tipurile lor.....	29
5.2. Capitalul bancar: capitalul acționar, capitalul minim, capitalul normativ total.....	31
6. ROLUL ȘI CARACTERISTICA PRINCIPALELOR TIPURI DE RESURSE ATRASE DE CĂTRE BĂNCILE COMERCIALE.....	35
6.1. Caracteristica generală a resurselor atrase.....	35
6.2. Operațiunile de depozit ale băncii.....	36
6.3. Resursele nondepozit ale băncii.....	38
7. STRUCTURA OPERAȚIUNILOR ACTIVE ALE BĂNCII COMERCIALE.....	43
7.1. Esența și tipurile operațiunilor active ale băncii comerciale.....	43
7.2. Activitatea și politica investițională a băncii comerciale.....	46
8. ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ A BĂNCII COMERCIALE CU VALORILE MOBILIARE.....	51
8.1. Operațiuni de emisie și plasare a valorilor mobiliare.....	51
8.2. Efectuarea operațiunilor investiționale în valori mobiliare.....	60
9. ORGANIZAREA OPERAȚIUNILOR VALUTARE EFECTUATE DE BĂNCILE COMERCIALE.....	66
9.1. Esența și tipurile operațiunilor valutare în Republica Moldova.....	66
9.2. Determinarea condițiilor de activitate a unităților de schimb valutar.....	69
9.3. Poziția valutară deschisă - ordinea de calcul.....	73
10. LICHIDITATEA BĂNCII COMERCIALE - ORDINEA CALCULĂRII ȘI MENȚINERII EI.....	76
10.1. Conceptul de lichiditate bancară și de risc de lichiditate.....	76
10.2. Reglementarea lichidității băncilor comerciale în Republica Moldova.....	78
10.3. Rezervele obligatorii și ordinea reglementării.....	82
11. REZULTATUL FINANCIAR AL BĂNCII COMERCIALE.....	85
11.1. Rezultatele obținute de banca comercială.....	85
11.2. Indicatori de apreciere a profitabilității băncii comerciale.....	86
11.3. Aprecierea calității unei bănci comerciale de către banca centrală.....	89
BIBLIOGRAFIE.....	91

1. NOȚIUNEA DE INSTITUȚIE FINANCIAR-BANCARĂ, ACTIVITATE BANCARĂ, SISTEM BANCAR

1.1. Categoriile de instituții financiar-bancare

1.2. Rolul instituțiilor financiar-bancare în economie

Bibliografie recomandată:

1. Grigoriță Cornelia. Activitate bancară. Chișinău: Cartier, 2005. 450 p.
2. Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995. Republicată în: Monitorul Oficial al Republica Moldova nr.78-81/199 din 13.05.2011.

1.1.Categoriile de instituții financiar-bancare

Instituția financiară - persoană juridică ce acceptă depozite sau echivalente ale acestora netransferabile prin nici un instrument de plată și care utilizează total sau parțial aceste mijloace pentru a acorda credite sau a face investiții pe propriul cont și risc.

Instituțiile financiar bancare pot fi clasificate după următoarele criterii :

1. În dependență de statutul juridic:

- Instituții financiare bancare (bănci comerciale);
- Instituții financiare nebancare (de credit, de plăți, societăți de asigurare, societăți de leasing, societăți de factoring).

2. În dependență de apartenența națională:

- Instituții financiare naționale;
- Instituții financiare internaționale.

Banca comercială este instituția financiară care acceptă de la persoane fizice sau juridice depozite sau echivalente ale acestora, transferabile prin diferite instrumente de plată, și care utilizează aceste mijloace total sau parțial pentru a acorda credite sau a face investiții pe propriul cont și risc.

Instituția financiară nebancară este o entitate, alta decât instituțiile bancare, ce desfășoară o activitate de creditare cu titlu profesional, în condițiile stabilite de lege.

Instituțiile financiare nebancare, pot desfășura, în condițiile legii, următoarele activități de creditare:

- a) acordare de credite, incluzând, fără a se limita la:
 - credite de consum,

- credite ipotecare,
- credite imobiliare,
- microcredite,
- finanțarea tranzacțiilor comerciale,
- operațiuni de factoring,
- scontare.

b) leasing financiar;

c) emitere de garanții, asumare de angajamente de garantare, asumare de angajamente de finanțare;

d) acordare de credite cu primire de bunuri în gaj, respectiv amanetare prin case de amanet;

e) alte forme de finanțare de natura creditului.

Instituțiile financiare internaționale pot fi clasificate conform următoarelor criterii:

• Scopul principal:

- Gestionarea riscurilor sistemice: FMI, BRI, BCE;

- Finanțarea dezvoltării: Banca Mondială, BERD, bănci regionale de dezvoltare

• Intindere geografică:

- Caracter global: FMI, Grupul Băncii Mondiale, BRI

- Caracter regional: BCE, bănci regionale de dezvoltare

• Incadrarea în sistemul organizațiilor internaționale:

- In sistemul ONU: instituțiile de la Bretton Woods (FMI, BM)

- In cadrul UE: BCE, BEI, BERD

- In cadrul unor structuri de cooperare regională: Banca Inter-Americană de Dezvoltare (BIAD), Banca Africană de Dezvoltare (BAFD), Banca Asiatică de Dezvoltare (BAD), Banca Islamică de Dezvoltare (BID), Banca Caraibeană de Dezvoltare (BCD), Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE), Banca pentru Comerț și Dezvoltare la Marea Neagră (BDCMN)

1.2. Rolul instituțiilor financiar-bancare în economie

Activitate bancară reprezintă activitatea de atragere de depozite sau alte fonduri rambursabile de la public și acordarea de credite în cont propriu.

Sistemul bancar este ansamblul instituțiilor, relațiilor financiar-bancare, normelor, infrastructurilor, tehnicilor ce interacționează în mod complex, cu scopul de a mobiliza sub formă de depozite și de a distribui, sub formă de credite, fonduri financiare, precum și de a oferi

facilități, inclusiv sisteme de plăți, pentru diverși agenți economici, financiari sau nefinanciari, inclusiv persoane fizice.

Sistemul bancar este o componentă a sistemului financiar al unei țări. Sistemul bancar al unei țări cuprinde:

- **cadru instituțional** - format din banca Centrală, băncile comerciale.
 - **cadru juridic** - format din ansamblul reglementărilor ce guvernează activitatea bancară
- Băncile comerciale în joacă un rol destul de important în economie. Astfel ele reprezintă:
- Mijloc de implementare a politicilor monetare ale BNM;
 - Sistem circulator al economiei naționale;
 - Societăți comerciale în domeniul intermedierei financiare.

Sistemul bancar al Republicii Moldova este împărțit în două niveluri. La primul nivel se află banca centrală (BNM), la cel de-al doilea nivel se află băncile comerciale și alte instituții financiare.

Etapele evoluției sistemului bancar au fost determinate de relațiile economice și politice ale țării în diferite perioade istorice.

Între anii 1944 - 1991 sistemul bancar al RM făcea parte din cel al URSS.

În anii 1944-1987 sistemul bancar avea structura:

- Banca de stat a URSS;
- casele de economii ale URSS;
- Banca de Construcții a URSS.

În urma reformei bancare din 1987 sistemul bancar a URSS a fost structurat în:

- Banca Centrală de Stat;
- Banca Socială și a fondului locativ;
- Banca Agroindustrială și de construcții;
- Banca de economii;
- Banca de relații și comerț extern.

Noul sistem bancar al RM este determinat de obținerea independenței RM.

Perioada 1991-1995 a reprezentat perioada inițială de organizare a sistemului bancar bazat pe noile principii orientate spre economia de piață.

S-au descentralizat resursele creditoare, s-a lichidat monopolul statului în operațiunile bancare, s-au diversificat băncile. Principiul de organizare ce stă la baza sistemului bancar autohton este sistemul clasic de două nivele.

2. BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI - OBIECTIVUL, ROLUL EI ȘI PRINCIPALELE FUNCȚII

2.1. Atribuțiile și funcțiile de bază ale Băncii Naționale a Moldovei

2.2. Organizarea Băncii Naționale a Moldovei

Bibliografie recomandată:

1. Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.1995. În: Monitorul Oficial al Republica Moldova nr.56-57/624 din 12.10.1995.

2.1. Atribuțiile și funcțiile de bază ale Băncii Naționale a Moldovei

Banca Națională a Moldovei (BNM) este banca centrală a Republicii Moldova. Banca Națională este o persoană juridică publică autonomă și este responsabilă față de Parlament. Banca Națională nu este supusă înregistrării în Registrul de stat al întreprinderilor și în Registrul de stat al organizațiilor. Banca Națională poate să deschidă filiale și reprezentanțe în țară și în străinătate unde consideră necesar.

Atribuțiile de bază ale BNM:

- a) stabilește și implementează politica monetară și valutară în stat;
- b) acționează ca bancher și agent fiscal al statului;
- c) întocmește analize economice și monetare și în baza lor adresează Guvernului propuneri, aduce rezultatele analizelor la cunoștința publicului;
- d) licențiază, supraveghează și reglementează activitatea instituțiilor financiare;
- e) acordă credite băncilor;
- f) supraveghează sistemul de plăți în republică și facilitează funcționarea eficientă a sistemului de plăți interbancare;
- g) activează ca organ unic de emisiune a monedei naționale;
- h) stabilește, prin consultări cu Guvernul, regimul cursului de schimb al monedei naționale;
- i) păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului;
- j) în numele Republicii Moldova își asumă obligații și execută tranzacțiile rezultate din participarea Republicii Moldova la activitatea instituțiilor publice internaționale în domeniul bancar, de credit și monetar în conformitate cu condițiile acordurilor internaționale;
- k) întocmește balanța de plăți a statului;
- l) efectuează reglementarea valutară pe teritoriul Republicii Moldova.

Banca Națională a Moldovei este responsabilă pentru autorizarea, reglementarea și supravegherea activității instituțiilor financiare. Aceste funcții se exercită luând în considerație Principiile de bază ale Comitetului Basel pentru supravegherea bancară efectivă. Autorizațiile, inclusiv pentru tranzacții cu cote substanțiale din capitalul băncilor, se eliberează numai dacă Banca Națională a Moldovei este pe deplin convinsă că persoanele autorizate vor avea o situație financiară stabilă și vor activa în conformitate cu cerințele legale de prudență, inclusiv cerințele aferente calificării, experienței, reputației administratorilor și proprietarilor acestora.

După aprobarea Legii nr. 191-XVI din 30.06.2006 cu privire la modificarea Legii nr. 548-XIII din 21.07.1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei obiectivul fundamental este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Totodată, fără prejudicierea obiectivului său fundamental, Banca Națională promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină politica economică generală a statului.

Pentru realizarea obiectivului fundamental Banca Națională a Moldovei utilizează tot spectrul de instrumente indirecte a politicii monetare și valutare disponibile, inclusiv: vânzarea-cumpărarea HVS și acordurile REPO - revers; facilitățile de lombard, rezervele obligatorii; ratele de bază ale BNM, emiterea Certificatelor Băncii Naționale, acceptarea depozitelor de la bănci și altele.

Banca Națională a Moldovei menține regimul cursului de schimb valutar flotant și stabilește cursul oficial al leului moldovenesc în raport cu dolarul SUA în baza cursurilor valutare preponderente pe piața valutară internă.

Din anul 1992 Republica Moldova a devenit membru al Fondului Monetar Internațional (FMI), asumându-și obligațiunea să prezinte sistematic către FMI informații despre evoluția economiei naționale, printre care și documentele statistice aferente sectorului extern.

În baza Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, Direcția Balanța de Plăți a BNM elaborează **Balanța de Plăți**, care este un cont macroeconomic ce rezumă în mod sistematizat tranzacțiile rezident nerezident, pentru o anumită perioadă de timp.

Conlucrarea cu organele statului. Banca Națională conlucrează cu Guvernul în realizarea obiectivelor sale și, conform prezentei legi, întreprinde acțiunile necesare pentru a realiza o astfel de conlucrare.

Banca Națională furnizează organelor economice și financiare ale Guvernului, la cererea acestora, informații referitoare la problemele monetare și financiare. Organele menționate, la

rândul lor, furnizează Băncii Naționale, la cererea ei, informații referitoare la problemele macroeconomice, monetare sau financiare.

Orice proiect de act normativ al autorităților publice care privește domeniile în care Banca Națională are atribuții va fi adoptat după ce, în prealabil, s-a solicitat avizul Băncii Naționale. Avizul va fi transmis în termen de cel mult 30 de zile de la solicitare.

Conturile. Banca Națională poate să deschidă conturi în registrele sale numai în numele statului și al organelor statului, băncilor licențiate de Banca Națională, băncilor în proces de lichidare, Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, persoanei juridice care deține licența pentru activitate de depozitar central de valori mobiliare ca activitate de bază, băncilor centrale ale statelor străine și instituțiilor financiare publice internaționale. Banca Națională nu deschide conturi administrației publice locale, întreprinderilor, inclusiv celor de stat.

Aplicarea sechestrului, suspendarea operațiunilor sau aplicarea altor măsuri de asigurare asupra mijloacelor bănești aflate în conturile băncilor deschise la Banca Națională nu se admit.

2.2. Organizarea Băncii Naționale a Moldovei

Banca Națională este formată din departamente, direcții, servicii și alte subdiviziuni și este condusă de Consiliul de administrație.

Consiliul de administrație este alcătuit din cinci membri:

- Guvernatorul Băncii Naționale - președintele Consiliului;
- primul-viceguvernator al Băncii Naționale - vicepreședinte al Consiliului;
- trei viceguvernatori ai Băncii Naționale.

Guvernatorul Băncii Naționale se numește de Parlament, la propunerea Președintelui Parlamentului.

Primul-viceguvernator și viceguvernatorii Băncii Naționale sunt numiți de Parlament, la propunerea Guvernatorului Băncii Naționale.

Un candidat poate fi propus Parlamentului pentru numire, în caz de respingere, nu mai mult de două ori.

Candidați la funcția de membru al Consiliului de administrație pot fi persoanele care dețin cetățenia Republicii Moldova, au domiciliul în țară, au reputație ireproșabilă și o experiență de muncă de 10 ani în domeniul financiar și monetar și pentru numirea în funcție nu au obstacolele.

Membrii Consiliului de administrație se numesc pe termen de 7 ani cu condiția ca pe cât posibil expirarea termenului fiecăruia să fie repartizată uniform pe parcursul perioadei de 7 ani.

Mandatul membrilor Consiliului poate fi reînnoit cu condiția ca ei să nu aibă pentru numire în funcție obstacolele.

Pe durata mandatului, membrii Consiliului de administrație nu au dreptul să facă parte din partide sau din formațiuni social-politice, să desfășoare activități cu caracter politic ori să participe la ele, să facă agitație electorală în favoarea unui partid sau a unei formațiuni social-politice.

Membrii Consiliului de administrație dețin funcții de demnitate publică prin numire și se supun prevederilor aplicabile ale legislației cu privire la statutul persoanelor care exercită funcții de demnitate publică.

La încadrarea în serviciu și ulterior în fiecare an, membrii Consiliului de administrație sunt obligați să depună, în condițiile legii, declarație cu privire la venituri și proprietate.

Membrii Consiliului de administrație nu pot fi reținuți, arestați ori trași la răspundere administrativă sau penală decât la decizia Procurorului General.

Competențele Guvernatorului. Guvernatorul este responsabil de formularea inițiativelor în domeniul politicii monetare și valutare pentru a fi prezentate Consiliului de administrație și de executarea lor. Guvernatorul organizează și conduce activitatea Băncii Naționale, activează, fără procură, în numele acesteia, o reprezintă în relațiile cu orice persoană juridică sau fizică atât în Republica Moldova, cât și în afara ei, emite ordine și dispoziții obligatorii pentru salariații Băncii Naționale, controlează executarea lor, semnează, direct sau prin persoane împuternicite de el, acordurile și alte acte încheiate de Banca Națională.

Împuternicirile ce nu țin de competența Consiliului de administrație revin Guvernatorului. În cazul absenței Guvernatorului sau în cazul imposibilității de a-și îndeplini atribuțiile, acesta va fi suplinat de primul-viceguvernator, iar în lipsa ultimului - de unul dintre viceguvernatori. Guvernatorul poate transmite unele împuterniciri ale sale prim-viceguvernatorului, viceguvernatorilor și conducătorilor de subdiviziuni ale Băncii Naționale.

Atribuțiile Consiliului de administrație. Consiliul de administrație stabilește modul de funcționare a Băncii Naționale. În exercitarea atribuțiilor sale Consiliul de administrație examinează rapoarte privind situația economică și monetară a statului. În acest scop vicepreședintele Consiliului asigură prezentarea periodică a rapoartelor de către departamente, direcții și secții cu privire la:

- a) administrarea și executarea operațiunilor Băncii Naționale;
- b) realizarea și reglementarea politicii monetare;
- c) starea sistemului financiar, inclusiv a băncilor;

- d) situația pieței financiare și valutare;
- e) alte rapoarte, la decizia Consiliului.

Consiliul de administrație are următoarele **împutemici**:

- a) stabilește politica monetară în stat, inclusiv limitele ratelor dobânzii la instrumentele politicii monetare, condițiile de acordare a creditelor, tipul și nivelul rezervelor pe care instituțiile financiare sunt obligate să le țină la Banca Națională;
- b) stabilește politica valutară în stat, inclusiv metoda de determinare a cursului oficial al leului moldovenesc față de valutele străine;
- c) adoptă actele normative de aplicare generală ale Băncii Naționale;
- d) aprobă rapoartele și recomandările ce urmează a fi prezentate de Banca Națională Parlamentului și Guvernului;
- e) adoptă decizii cu privire la participarea Băncii Naționale la organizațiile internaționale;
- f) stabilește valoarea nominală, designul bancnotelor și monedelor metalice, modul de punere în și condițiile de retragere a lor din circulație;
- g) aprobă cu votul a cel puțin 2/3 din membrii Consiliului prezenți la ședință fiecare acordare de credit sau folosirea altor instrumente financiare în favoarea unei bănci sau instituții financiare;
- h) decide asupra modului de eliberare a licențelor, autorizațiilor, permisiunilor, aprobărilor, prevăzute de Legea instituțiilor financiare;
- i) examinează, după caz, rezultatele controalelor efectuate la bănci și unități de schimb valutar, adoptă hotărârile aferente acestora;
- j) înaintează propuneri vizând majorarea capitalului Băncii Naționale;
- k) aprobă rapoartele anuale și situațiile financiare ale Băncii Naționale;
- l) hotărăște asupra emiterii creanțelor Băncii Naționale, volumului și condițiilor de emiterie a lor;
- m) determină care creanțe sunt acceptabile pentru investițiile Băncii Naționale;
- n) aprobă Statutul Băncii Naționale și determină modalitățile de administrare și funcționare a Băncii Naționale;
- o) determină structura Băncii Naționale;
- p) determină modalitățile și condițiile de angajare a personalului Băncii Naționale;

- r) înființează și lichidează filiale și reprezentanțe ale Băncii Naționale;
- s) aprobă devizul de cheltuieli al Băncii Naționale.

Ședințele Consiliului de administrație sînt prezidate de guvernator, iar în lipsa acestuia de primul-viceguvernator. Ședințele Consiliului de administrație se convoacă de Guvernator cel puțin o dată pe lună. Ședințele pot fi convocate și la cererea în scris a 3 membri ai Consiliului.

Decizia privind convocarea ședințelor Consiliului de administrație se comunică tuturor membrilor lui cu cel puțin 5 zile lucrătoare înainte cu excepția situațiilor de urgență, când ședințele pot fi convocate urgent. Totodată se aduce la cunoștința membrilor Consiliului data, locul întrunirii și ordinea de zi.

Fiecare membru al Consiliului de administrație are dreptul la un vot. Ședința este deliberativă dacă la ea sunt prezenți mai mult de jumătate din membrii activi ai Consiliului, inclusiv Guvernatorul sau primul-viceguvernator.

Auditul intern. Banca Națională are un organ de audit intern constituit din specialiști de înaltă calificare, cu experiență de muncă în domeniul contabilității, finanțelor și tehnologiilor informaționale care este condus de controlorul general.

Controlorul general al Băncii Naționale se numește de Consiliul de administrație pe un termen de 5 ani. Candidatul la această funcție trebuie să fie cetățean al Republicii Moldova și să nu aibă pentru numire obstacolele arătate la articolul 27. Controlorul general poate fi numit pe un nou termen.

Controlorul general se eliberează din funcție prin decizia Consiliului de administrație în urma depistării obstacolelor arătate la articolul 27. Controlorul general poate să demisioneze cu condiția notificării Guvernatorului Băncii Naționale cu trei luni înainte.

Controlorul general în comun cu experții organului de audit intern:

- a) stabilesc procedurile de audit intern;
- b) examinează și evaluează procesele de activitate, inclusiv calitatea metodelor de control și de gestiune a riscurilor, sistemele informatice utilizate, examinează alte subiecte, în scopul asigurării respectării cerințelor legislației în vigoare și ale normelor interne;
- c) examinează corectitudinea registrelor și procedurilor contabile, verifică situațiile financiare și documentele relevante, confirmând aceasta printr-un aviz;
- d) prezintă Consiliului de administrație rapoarte și recomandări rezultate din activitatea de audit.

3. BAZELE ORGANIZĂRII ȘI FUNCȚIONĂRII BĂNCII COMERCIALE

3.1. Organizarea și conducerea băncii comerciale

3.2. Ordinea autorizării, reorganizării și lichidării băncii comerciale

Bibliografia recomandată:

1. Grigoriță Cornelia. Activitate bancară. Chișinău: Cartier, 2005. 450 p.
2. Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.56-57/624 din 12.10.1995.
3. Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.78-81/199 din 13.05.2011.
4. Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134-XIII din 2 aprilie 1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 38-39 din 12 iunie 1997.
5. Regulamentul BNM cu privire la contopirea sau absorbția băncilor din Republica Moldova 23.08.2012, HCA nr.197. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.237-241 din 16.11.2012.

3.1. Organizarea și conducerea băncii comerciale

Banca este instituția financiară ce-și axează activitatea pe atragerea depozitelor și acordarea de credite, acceptarea de depuneri de la populație, firme sau alte bănci, operațiuni valutare pentru persoanele fizice și juridice, plasamentul fondurilor, finanțarea schimburilor comerciale. Conform Legii cu privire la instituțiile financiare, noțiunea de **bancă** este tratată în felul următor: "Banca este o instituție financiară care atrage de la persoane fizice sau juridice depozite sau echivalente ale acestora, transferabile prin diferite instrumente de plată, și care utilizează aceste mijloace integral sau parțial pentru a acorda credite sau a face investiții pe propriul cont și risc". O B.Com. poate furniza un șir de servicii: păstrarea depozitelor, acordarea creditelor, efectuarea operațiunilor de schimb valutar, a operațiunilor de plăți în numerar clienților, decontări naționale și internaționale, emiterea instrumentelor de plată etc. Denumirea de bancă comercială provine de la activitatea sa comercială:cumpără și vinde resurse. O bancă "cumpără" bani, prin atragerea depozitelor clienților. Prețul pentru banii atrași sub formă de depozite constituie dobânda pe care o plătește banca clienților. În RM funcționarea B.Com. este reglementată în principal prin Legea instituțiilor financiare. Obiectivul respectivei legi constă în protejarea intereselor deponenților,păstrarea secretului depozitelor, neadmiterea riscului excesiv în sistemul financiar, promovarea unui sector financiar influent și competitiv acțiunii forțelor de piață în prestarea serviciilor financiare.

Structura organizatorică a băncii comerciale se determină prin următoarele:

1. Stabilirea organelor de conducere. Organele de conducere sunt stabilite prin statutul băncii comerciale și eventualele modificări în structura acestora trebuie consemnate și în statutul băncii.

2. Aprobarea competențelor organelor de conducere. Competența organelor de conducere este stabilită prin lege și este consemnată în statut. Pentru fiecare persoană numită în funcția de administrator sunt stabilite competențele și obligațiile funcției deținute.

3. Nivelul de responsabilitate în efectuarea operațiunilor. Fiecare structură organizatorică răspunde de împuternicirile stipulate în statut. În cazul încălcării normelor, persoanele respective sunt trase la răspundere.

În calitate de **administratori ai băncii** pot fi:

1. Membrii Consiliului băncii și ai Comisiei de cenzori;
2. Președintele, vicepreședintele, contabilul-șef, precum și organului executiv;
3. Directorul filialei sau conducătorul altui sediu secund, împuternicit să încheie acte juridice în numele băncii;

În scopul desfășurării activității bancare rentabile, precum deponenților, administratorii băncii, trebuie să aibă studii universitare în domeniul economic-financiar, să nu aibă antecedente penale.

Fiecare Bancă Comercială are următoarele organe de administrare:

1. organul suprem de conducere - Adunarea generală a acționarilor
2. organul de conducere - Consiliul băncii;
3. organul de control - Comisia de cenzori;
4. organul executiv.

Adunarea generală a acționarilor este organul suprem de conducere al băncii cu rol deliberativ. Aceasta rezolvă problemele generale privind activitatea băncii. Adunarea generală este reprezentată de toți acționarii băncii și la ea participă reprezentanții persoanelor juridice, ai statului, și persoane fizice deținătoare de acțiuni. Banca convoacă o dată pe an Adunarea Generală a acționarilor, indiferent de alte adunări. Perioada de convocare a Adunării generale anuale nu trebuie să depășească 15 luni. Adunările convocate în afara de cea anuală, sunt extraordinare. Adunările extraordinare sunt convocate de către Consiliul băncii, Comisia de cenzori sau acționarii care dețin cel puțin 10% din acțiunile cu drept de vot.

De competența Adunării generale a acționarilor este:

1. aprobarea și efectuarea modificărilor statutului băncii;
2. aprobarea regulamentelor interne ale Consiliului băncii și ale Comisiei de cenzori, a

împuternicirilor lor;

- 3.determinarea și modificarea mărimii capitalului statutar;
- 4.determinarea numărului, tipului și valorii nominale a acțiunilor emise de bancă;
- 5.determinarea structurii organizatorice a băncii;
- 6.determinarea direcțiilor principale de activitate ale băncii
- 7.extinderea rețelei bancare;
- 8.adoptarea deciziei privind distribuirea profitului;
- 9.adoptarea deciziei privind închiderea băncii;

Consiliul băncii este organul de conducere al băncii în intervalul dintre Adunările generale și este responsabil cu privire la activitatea efectuată în fața Adunării generale a acționarilor. Consiliul băncii este ales de către Adunarea generală a acționarilor și este format dintr-un număr impar de membri, cel puțin trei. Membrii Consiliului sunt aleși pe un termen de până la 4 ani. Adunarea generală a acționarilor poate fixa remunerarea membrilor Consiliului. Membrii Consiliului băncii sunt acționari sau reprezentanți ai acționarilor băncii și trebuie să aibă o experiență de muncă în posturi de conducere în sfera de activitate economică și financiară. Ședințele ordinare ale Consiliului băncii sunt convocate o dată pe trimestru, iar cele extraordinare la necesitate, fiind convocate de către acționarii ce dețin mai mult de 10% din acțiunile cu drept de vot, președintele băncii sau comisia de cenzori. Principalele atribuții ale Consiliului băncii sunt:

- determină structura organizatorică, împuternicirile și funcțiile, competențele organului executiv;
- determină competențele administratorilor departamentelor și funcționarilor bancari;
- alege președintele și vicepreședintele băncii și stabilește împuternicirile lor;
- aprobă acordarea creditelor de consorțiu, creditelor "mari", creditelor acordate persoanelor afiliate și funcționarilor băncii;
- ia decizii privind emiterea valorilor mobiliare suplimentare (volumul, valoarea nominal);
- convoacă ședințele extraordinare ale Adunării generale a acționarilor.

Comisia de cenzori (sau de revizie) este organul de control intern al băncii.

Adunarea generală a acționarilor numește membrii Comisiei de cenzori într-un număr impar (cel puțin 3 membri) pe o perioadă de până la 4 ani. În funcția de membru al Comisiei de cenzori poate fi ales un acționar al băncii sau o persoană neacționară, fiind angajată în scopul controlului. Membrii Comisiei de cenzori trebuie să aibă experiență de muncă în domeniul evidenței contabile și de control și actele normative bancare. Comisia de cenzori are următoarele

împuterniciri:

1.stabilește pentru bancă procedura de evidență și de control contabil în temeiul regulamentelor Băncii Naționale, supraveghează respectarea lor, controlează conturile și documentele băncii;

2.controlează respectarea legilor și a regulamentelor aplicabile băncii și prezintă Consiliului băncii rapoartele respective;

De competența **organului executiv** sunt toate chestiunile de conducere a activității curente a societății, cu excepția problemelor ce sunt de competența Adunării generale a acționarilor sau ale Consiliului băncii. Organul executiv al băncii asigură îndeplinirea hotărârilor Adunării generale, a deciziilor Consiliului băncii și se subordonează acestora.

Organul executiv al băncii poate fi organizat sub două forme:

- 1.unipersonal - președinte (director general) al băncii;
- 2.colegial- comitet de conducere/de direcție.

Membrii organului executiv sunt aleși de Consiliul băncii. Organul executiv este ales pe o perioadă de 4 ani, prezentând rezultatele financiare anuale ale băncii Adunării generale a acționarilor. Ședințele ordinare ale Comitetului de conducere au loc cel puțin o dată în două luni, iar cele extraordinare, la necesitate. Organul executiv se ocupă cu gestionarea activității băncii comerciale în conformitate cu legislația în vigoare și cu normele și ordinele elaborate de Adunarea generală a acționarilor și de Consiliul băncii **Președintele băncii** răspunde de desfășurarea în condiții optime și cât mai profitabile a întregii activități a băncii. **Vicepreședinții** coordonează și controlează direcțiile din centrală, filiale, agenții sau reprezentanțe care le-au fost repartizate, iau măsuri și răspund de activitatea acestora. Președintele și vicepreședinții, precum și alți membri ai organului executiv al băncii trebuie să dețină studii superioare în domeniul economico-financiar și minimum cinci ani experiență de muncă în sectorul financiar-bancar. **Directorii departamentelor** din centrală (filială) organizează și răspund de întreaga activitate a departamentului pe care îl conduc, în conformitate cu normele, regulamentele, ordinele, instrucțiunile și hotărârile organelor de conducere ale băncii; răspund de folosirea rațională a forței de muncă, de calitatea muncii, de disciplina și comportamentul salariaților. **Directorul filialei sau conducătorul altei unități bancare** secundare organizează și răspund de întreaga activitate a unității subordonate. Acesta trebuie să aibă studii universitare în domeniul economico-financiar și minimum trei ani de experiență de muncă în sistemul financiar-bancar. Membrii acestor comitete sunt aleși de către Consiliul băncii și împuternicirile lor sunt stabilite în statutul aprobat de Adunarea generală a acționarilor. Asemenea comitete pot fi: Comitetul de

administrare a activelor și pasivelor, Comitetul de credit, Comitetul de gestionare a riscurilor etc.

3.2. Ordinea autorizării și lichidării băncii comerciale

În RM Băncile Comerciale sunt organizate cu statut de societăți pe acțiuni conform legislației referitoare la societățile pe acțiuni. BNM este investită cu dreptul exclusiv de a elibera autorizații Băncilor Comerciale. Ea are dreptul de a stabili și de a modifica capitalul minim reglementat pentru băncile care se înființează și cota maximă a fiecărui acționar. BNM a stabilit capitalul minim necesar în valoare de 100 milioane lei. Pentru a obține o autorizație bancară, fondatorii solicitanți depun la BNM o cerere, anexând un set de documente. Documentele, inclusiv cererea, se perfectează în limba oficială a Republicii Moldova. Acest set conține următoarele documente și informații:

- *Cererea* se întocmește de către fondatorii băncii și se prezintă Guvernatorului BNM împreună cu setul de documente.

- *Procesul-verbal* al adunării de constituire a fondatorilor privind organizarea băncii, la care participă în mod obligatoriu guvernatorul BNM, include numele acționarilor prezenți la adunare și numele celor invitați. Ordinea de zi a adunării trebuie să cuprindă informații cu privire la organizarea băncii; cu privire la mărimea capitalului ce se preconizează de scris, numărul, valoarea și tipul acțiunilor preconizate pentru emisiune.

- *Statutul* se prezintă în trei exemplare, fiind aprobat de Adunarea de constituire a acționarilor și semnat de Președintele Consiliului băncii. Statutul se elaborează conform modelului stabilit de BNM și conține informații despre: titulatura și adresa juridică a băncii; forma juridică de organizare; capitalul băncii, valorile mobiliare ale băncii; drepturile și obligațiile acționarilor; modul de majorare sau de reducere a capitalului statutar; operațiunile băncii; structura organizatorică a băncii; secretul comercial și obligațiunile fiduciare; încetarea activității băncii.

- *Regulamentele interne* sunt aprobate de Consiliul băncii în conformitate cu statutul băncii și stabilesc: structura organizatorică și funcțiile băncii, modul de formare și competența organelor de administrare și de control; funcțiile unităților din structura băncii, ale administratorilor și ale funcționarilor băncii.

- *Contractul de constituire* privind organizarea băncii reflectă caracterul băncii, indică mărimea capitalului ce se preconizează a fi vărsat, tipurile de acțiuni; conține datele de identificare ale tuturor acționarilor-fondatori cu indicarea cotei de participare, anunțată în procente și în bani. Contractul de constituire trebuie să fie autentificat notarial și semnat de toți

acționarii băncii.

- *Business-planul* pe primii trei ani de activitate permite BNM să sesizeze obiectivele băncii și viitoarele operațiuni efectuate.

- Informații ample despre persoanele fizice sau juridice care intenționează să dețină 10% sau mai mult din acțiunile cu drept de băncii.

- Informații privind experiența administratorilor băncii, activitatea profesională în ultimii 10 ani (fișa personală, declarația despre venituri). Administratorii băncii sunt membrii Consiliului băncii, ai comisiei de cenzori, președintele băncii, vicepreședintele, contabil.

În termen de 3 luni de la data depunerii cererii BNM o aprobă preliminar sau o respinge, comunicând în scris solicitantului decizia luată. Refuzul de a elibera o autorizație trebuie să fie motivat. BNM acordă preliminar autorizația de activitate pe o perioadă de un an. Aprobând preliminar cererea BNM, stabilește următoarele cerințe față de bancă pentru acordarea autorizației:

- depunerea capitalului inițial, care nu trebuie să fie mai mic decât cel minim necesar;
- angajarea de specialiști;
- încheierea unui contract cu o firmă de audit;
- închirierea sau cumpărarea de echipamente pentru efectuarea operațiunilor bancare și de edificii bancare.

Cererea de eliberare a licenței pentru filialele și sucursalele unei bănci străine se depune de către aceasta în modul stabilit prin regulamentele BNM. În termen de 3 luni de la data primirii cererii, BNM o aprobă preliminar sau o respinge, aducând în scris la cunoștința solicitantului decizia sa. Refuzul de a elibera licență trebuie să fie motivat. Ca motiv de respingere a cererii poate servi și faptul că informația depusă este insuficientă.

Banca Națională eliberează licență numai dacă este pe deplin convinsă că:

- a) banca se va conforma condițiilor prezentei legi;
- b) calificarea, experiența și integritatea morală a administratorilor și acționarilor cu cote substanțiale corespund business-planului și activităților financiare pentru care banca va primi licență;
- c) situația financiară a băncii va fi satisfăcătoare.

După aprobarea preliminară a cererii, Banca Națională stabilește următoarele cerințe pentru primirea licenței: a) depunerea capitalului inițial, care nu trebuie să fie mai mic decât capitalul minim necesar; b) angajarea de specialiști; c) încheierea de contract cu o firmă de audit; d) închirierea sau cumpărarea de utilaj pentru efectuarea operațiunilor bancare și de edificii bancare. Dacă în decursul unui an banca nu îndeplinește cerințele enumerate, aprobarea

preliminară a cererii se anulează. Dacă cerințele enumerate sunt satisfăcute, BNM eliberează licența în termen de o lună. BNM nu eliberează licență în cazul când capitalul băncii ce se constituie nu corespunde cuantumului capitalului minim necesar plus cheltuielile necesare pentru constituirea băncii. Licența se eliberează pe un termen nedeterminat și este netransferabilă. Pentru fiecare filială sau o altă subdiviziune separată a băncii în care se va desfășura activitatea pe baza licenței, băncii i se eliberează copii autorizate de pe aceasta. Taxa pentru eliberarea licenței se stabilește la valoarea de 50000 de lei. Taxa pentru eliberarea copiei autorizate de pe licență, pentru reperfectarea licenței/copiei autorizate de pe aceasta, precum și cea pentru eliberarea duplicatului licenței/copiei autorizate de pe aceasta se stabilesc la valoarea de 450 lei. În cazul retragerii licenței băncii ca urmare a constatării a următoarelor situații: dacă se constată că banca, proprietarii sau administratorii ei au încălcat prezenta lege, actele normative ale BNM, condițiile de licențiere, obligațiile fiduciare ori s-au angajat în operațiuni riscante sau dubioase, nu au raportat, au raportat cu întârziere, au raportat date eronate privind indicatorii de prudență bancară sau alte exigențe prevăzute în actele normative ale BNM, nu au respectat măsurile de remediere stabilite de BNM, atunci BNM numește un lichidator pentru lichidarea băncii. Lichidatorul se numește în termen de 7 zile de la data constatării încălcărilor. De la data retragerii licenței băncii, BNM închide conturile băncii respective și deschide un nou cont cu mențiunea “bancă în proces de lichidare”, la care vor fi virate sumele de bani existente la acea dată în conturile băncii și prin intermediul căruia lichidatorul va efectua toate operațiunile cu banca ce se lichidează. Lichidatorul nu are dreptul să divulge informația ce constituie secret bancar, comercial sau un alt secret protejat de lege decât în măsura în care este necesară în exercitarea atribuțiilor sale. Lichidatorul afișează, în termen de 3 zile de la data numirii sale, la fiecare subdiviziune separată a băncii un anunț despre retragerea licenței băncii și începutul lichidării acesteia, indicând numele și prenumele lichidatorului, data și locul la care el intră în gestiunea băncii; publică anunțul dat în MO al RM, în ziarele de circulație generală, precum și în ziarele din localitățile în care banca are subdiviziuni separate; transmite BNM, în termen de 3 zile de la publicarea anunțurilor, copii de pe acestea.

4.PRINCIPII ORGANIZATORICE ȘI DIRECȚII DE ACTIVITATE A BĂNCILOR COMERCIALE

4.1. Principiile organizaționale ale băncii comerciale

4.2. Bazele organizării și funcționării: filialelor, reprezentanțelor, agențiilor

Bibliografie recomandată:

1. Grigoriță Cornelia. Activitate bancară. Chișinău: Cartier, 2005. 450 p.
2. Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.1995.În: Monitorul Oficial al Republica Moldova nr.56-57/624 din 12.10.1995.
3. Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995. Republicat în: Monitorul Oficial al Republica Moldova nr.78-81/199 din 13.05.2011
4. Regulamentul BNM privind filialele, reprezentanțele și oficiile secundare ale băncilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.110-112 din 08.07.2011.

4.1. Principiile organizaționale ale băncii comerciale

Banca Comercială activează în limita anumitor principii:

- de profitabilitate;
- lichiditate;
- risc;
- Banca Comercială răspunde în fața acționarilor și clienților săi;
- activează în limita resurselor disponibile;
- Băncile Comerciale sunt supravegheate prin metode indirecte și directe.

Funcțiile Băncilor Comerciale:

- intermediar în activitățile de creditare, decontare și operațiuni cu hârtii de valoare;
- stimulează formarea acumulărilor din cadrul economiei naționale.

Infrastructura Băncilor Comerciale poate fi caracterizată prin:

1. Infrastructura interioară:

- regulamente proprii;
- organizarea contabilității, dărilor de seamă și asigurarea cu tehnologii moderne;
- management eficient.

2. Infrastructura externă:

- asigurarea cu informație, de cadre, de inovații;
- legislația în domeniul.

Principiile de organizare ale băncilor comerciale:

- funcțional;
- ierarhic;
- asigurării cu informații suficiente;
- coordonării deciziilor;
- raționalizării;
- asigurarea controlului;
- coordonării scopurilor propuse.

Banca este instituția financiară ce-și axează activitatea pe atragerea depozitelor și acordarea de credite, acceptarea de depuneri de la populație, firme sau alte bănci, operațiuni valutare pentru persoanele fizice și juridice, plasamentul fondurilor, finanțarea schimburilor comerciale. Fiecare bancă comercială are elaborată o organigramă.

O Bancă Comercială poate furniza un șir de **servicii**: păstrarea depozitelor, acordarea creditelor, efectuarea operațiunilor de schimb valutar, a operațiunilor de plăți în numerar clienților, decontări naționale și internaționale, emiterea instrumentelor de plată etc. Denumirea de bancă comercială provine de la activitatea sa comercială: cumpără și vinde resurse. O bancă "cumpără" bani, prin atragerea depozitelor clienților. Prețul pentru banii atrași sub formă de depozite constituie dobânda pe care o plătește banca clienților. În RM funcționarea Băncilor Comerciale este reglementată în principal prin Legea instituțiilor financiare. Obiectivul respectivei legi constă în protejarea intereselor deponenților, păstrarea secretului depozitelor, neadmiterea riscului excesiv în sistemul financiar, promovarea unui sector financiar influent și competitiv acțiunii forțelor de piață în prestarea serviciilor financiare. În baza acestei legi, Băncile Comerciale desfășoară următoarele activități financiare:

1. acceptă depozite (la vedere sau în termen) cu sau fără dobândă;
2. acordă credite (de consum, factoring cu sau fără drept de regres), finanțează tranzacții comerciale etc.;
3. împrumută, cumpără ori vând pe cont propriu sau din contul clienților:
 - instrumente ale pieței financiare (cecuri, cambii, certificate de depozit etc.);
 - instrumente privind rata de schimb și rata dobânzii;
 - titluri de valoare;
4. acordă servicii de decontări și încasări;
5. emit și administrează instrumente de plată (cărți de credit, cecuri de călătorie, cambii);
6. cumpără și vând bani, inclusiv valută străină (schimb valutar);
7. leasing financiar;

8.acordă servicii aferente creditului;

9.operațiuni în valută străină (deschid conturi în valută, acorda credite în valută, prestează servicii de decontări și încasări în valută);

10.acordă servicii fiduciare (investirea și gestionarea fondurilor) păstrează și administrează valori mobiliare și alte valori;

11.acordă servicii de gestionare a portofoliului de investiții: privind investițiile și consultații privind investițiile;

12.subscriu și plasează titluri de valoare.

Tipuri de structuri organizatorice:

- Bancă cu un singur sediu;
- Bancă cu mai multe sedii: centrală și un număr de sucursale, filiale, agenții;
- Holdingul bancar.

Particularitățile de acțiune ale diferitor structuri organizatorice sunt:

1.Banca cu un singur sediu – toate serviciile sunt prestate într-un singur loc.

Pozitiv	Negativ
<ul style="list-style-type: none"> ● Este mult mai rapid circuitul informației ce favorizează clientul. ● Concentrarea administrației bancare și a secțiilor comerciale ale băncii în același local presupune verificarea strictă a personalului – optimizarea activității lui. ● Economisirea cheltuielilor de întreținere a administrației. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Numărul limitat de clienți datorită arealului mic pe care-l deservește banca. ● Banca nu are diversificarea riscului în teritoriu fiind foarte dependentă de situația economică a unei regiuni.

2.Banca cu mai multe sedii presupune o structură complexă formată din centrală și o serie de sucursale, filiale, agenții.

Pozitiv	Negativ
<ul style="list-style-type: none"> ● Apropierea băncii de clientelă – majorându-și numărul clienților. ● Posibilitățile de diversificare a riscurilor pe teritoriu. ● Posibilitatea de a lărgi sfera de activitate prin implementarea unor servicii pe teritoriu dat. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Cheltuieli duble de administrare. ● Durata operațiunilor este mai mare. ● Limitarea sferei decizionale în cadrul filialelor – pierderea clientelei. ● Îndepărtarea în teritoriu a administrației bancare de sfera comercială – ineficiența activității filialelor.

3. Holdingul bancar presupune că banca este o componentă a unei companii financiare mari (nu există bază legislativă). Există trei tipuri:

- Holdinguri cu o singură bancă;
- Holdinguri cu o bancă care are filiale;
- Holdinguri cu mai multe bănci.

Pozitiv	Negativ
<ul style="list-style-type: none"> ● Posibilitatea de diversificare pe piața financiară a serviciilor. ● Posibilitatea de a apela la capitalul firmei nebancale la necesitate. ● Posibilitatea acordării unui larg spectru de servicii unui și aceluiași client în același loc. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Asumarea de către bancă a tuturor riscurilor financiare inclusiv aceluia din sfera nebancale. ● Complicarea evaluării corecte a capitalului la un moment dat – are loc eroarea între coeficienții de performanță a băncii.

4.2. Bazele organizării și funcționării: filialelor, reprezentanțelor, agențiilor

O bancă în RM poate avea următoarele tipuri de unități teritoriale:

Filială – subdiviziune separată, juridic dependentă de bancă, ce desfășoară toate tipurile de activități financiare sau unele din ele;

Reprezentanță – subdiviziune separată, situată în afara sediului băncii, juridic dependentă de bancă, care reprezintă și apără interesele ei;

Oficiu secundar – subdiviziune structurală internă a filialei băncii, sub formă de **agenție** sau **punct de schimb valutar**, situată în afara sediului filialei băncii, care nu are bilanț separat și care desfășoară activitățile determinate de bancă în conformitate cu prezentul regulament și legislația în vigoare.

Banca poate deschide filiale, reprezentanțe numai cu aprobarea prealabilă a Băncii Naționale a Moldovei.

Banca poate deschide oficii secundare după notificarea Băncii Naționale.

Modul de organizare și funcționare a filialei, reprezentanței se stabilește în regulamentul filialei, reprezentanței, iar pentru oficiul secundar - în regulamentul filialei în cadrul căreia a fost deschis oficiul secundar, în regulamentul oficiului secundar respectiv sau în regulamentul-tip al oficiului secundar, ce reglementează activitatea tuturor oficiilor secundare aprobat de Consiliul băncii.

Denumirea filialei, reprezentanței trebuie să includă indicarea faptului că este filiala, respectiv, reprezentanța băncii care a deschis-o.

Denumirea oficiului secundar trebuie să conțină indicarea tipului acestuia (agenție, punct de schimb valutar) și apartenența la filiala concretă în cadrul căreia a fost deschis.

Banca prezintă la Banca Națională, pe suport hârtie, anual, cel târziu până la data de 15 ianuarie după anul gestionar informația privind filialele, reprezentanțele și oficiile secundare.

Pentru a deschide filială, banca trebuie să corespundă la data depunerii cererii **următoarelor cerințe:**

a) să posede capitalul de gradul I și coeficientul suficienței capitalului ponderat la risc în

conformitate cu cerințele stabilite în Regulamentul cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc.

b) să activeze cel puțin un an după obținerea licenței de desfășurare a activităților financiare și cel puțin o dată să fie supusă controlului complex pe teren de către Banca Națională;

c) să respecte în perioada ultimelor 6 luni limitele indicatorilor de prudență conform actelor normative ale Băncii Naționale elaborate în conformitate cu art. 28 din Legea instituțiilor financiare

d) să nu fie aplicate sancțiuni și măsuri de remediere în decursul ultimelor douăsprezece luni până la data depunerii cererii.

Pentru a **deschide reprezentanță**, banca trebuie să corespundă la data depunerii cererii cerințelor menționate la literele a), c) și d).

Pentru obținerea aprobării prealabile privind deschiderea filialei, reprezentanței banca depune la Banca Națională o cerere.

Cererea pentru obținerea aprobării prealabile privind deschiderea filialei, reprezentanței trebuie să fie întocmită în limba de stat și semnată de către președintele consiliului băncii. La cerere se anexează următoarele documente întocmite în limba de stat:

a) extrasul din procesul-verbal al organului de conducere al băncii la care a fost luată decizia privind deschiderea filialei, reprezentanței și privind aprobarea regulamentului filialei, reprezentanței;

b) regulamentul filialei, reprezentanței, aprobat de consiliul băncii, care va conține, cel puțin, denumirea, sediul, lista activităților permise filialei, reprezentanței, în două exemplare, cusute și stampilate;

c) informația cu privire la sediul filialei, reprezentanței, telefonul de contact sau faxul (dacă există);

d) copiile confirmate de bancă ale documentelor ce confirmă dreptul de proprietate sau de locațiune asupra încăperii în care filiala, reprezentanța va avea sediu sau extrasul din registrul bunurilor imobile ce confirmă înregistrarea drepturilor respective;

e) informația cu privire la numele/prenumele persoanei înaintate în funcția de conducător al filialei, reprezentanței;

f) în cazul deschiderii filialei - setul de documente necesar pentru confirmarea în funcție de conducător al filialei;

g) argumentarea economică privind deschiderea filialei, reprezentanței, care va conține, dar

nu se va limita la următoarele informații și date: scopul și oportunitatea deschiderii filialei, reprezentanței; coordonarea indicatorilor preconizați ai activității filialei, reprezentanței cu prevederile business-planului băncii; activitățile preconizate și volumul acestora, rentabilitatea etc.

Banca este obligată să obțină avizul Băncii Naționale privind modificările (completările) la regulamentul filialei, reprezentanței (sau privind redacția nouă a acestuia).

Cererea pentru obținerea avizului privind modificările (completările) la regulamentul filialei, reprezentanței (sau privind redacția nouă a acestuia) trebuie să fie întocmită în limba de stat și semnată de către conducătorul organului executiv. La cerere se anexează următoarele documente:

a) extrasul din procesul-verbal al consiliului băncii, la care a fost luată decizia privind modificarea (completarea) regulamentul filialei, reprezentanței (sau aprobarea redacției noi a acestuia);

b) modificările (completările) la regulamentul filialei, reprezentanței (sau redacția nouă a acestuia) aprobate de consiliul băncii, în două exemplare, cusute și ștampilate;

c) în cazul schimbării sediului filialei, reprezentanței sau oficiului secundar - copiile confirmate de bancă ale documentelor ce confirmă dreptul de proprietate sau de locațiune asupra încăperii în care filiala, reprezentanța sau oficiul secundar va avea sediu sau extrasul din registrul bunurilor imobile ce confirmă înregistrarea drepturilor respective.

Banca notifică Banca Națională privind deschiderea oficiului secundar prin cererea pentru obținerea avizului privind modificările (completările) la regulamentul filialei (sau privind redacția nouă a acestuia) în legătură cu deschiderea oficiului secundar respectiv, la care se anexează documentele. Cererea pentru obținerea avizului privind modificările (completările) la regulamentul filialei (sau privind redacția nouă a acestuia) în legătură cu deschiderea oficiului secundar trebuie să fie întocmită în limba de stat și semnată de către conducătorul organului executiv și să conțină referința la oficiul secundar respectiv. La scrisoarea de notificare se anexează următoarele documente întocmite în limba de stat:

1) extrasul din procesul-verbal sau decizia organului de conducere al băncii privind deschiderea oficiului secundar și extrasul din procesul-verbal al consiliului băncii, la care a fost luată decizia privind modificarea (completarea) regulamentul filialei (sau aprobarea redacției noi a acestuia);

2) modificările (completările) la regulamentul filialei (sau redacția nouă a acestuia), aprobate de consiliul băncii, în două exemplare, cusute și ștampilate, care vor cuprinde

următoarele informații referitoare la oficiul secundar respectiv:

- a) indicarea tipului oficiului secundar;
 - b) denumirea oficiului secundar, care va conține indicarea tipului și a apartenenței la filiala concretă în cadrul căreia se deschide;
 - c) sediul oficiului secundar;
 - d) organizarea și funcționarea oficiului secundar, inclusiv specificarea activităților permise, în cazul în care oficiul secundar va activa în baza regulamentului filialei;
- 3) în cazul în care oficiul secundar va activa în baza regulamentului oficiului secundar sau în baza unui regulament-tip al oficiului secundar ce reglementează activitatea tuturor oficiilor secundare - o copie autorizată de bancă a regulamentului respectiv, care conține prevederi referitor la organizarea și funcționarea oficiului secundar, inclusiv specificarea activităților permise;
- 4) copiile confirmate de bancă ale documentelor ce confirmă dreptul de proprietate sau de locațiune asupra încăperii în care oficiul secundar va avea sediu sau extrasul din registrul bunurilor imobile ce confirmă înregistrarea drepturilor respective.

Banca Națională are dreptul să solicite prezentarea documentelor și informațiilor suplimentare, în cazul în care documentele și informațiile prezentate sunt insuficiente pentru a lua o decizie privind aprobarea prealabilă a deschiderii filialei, reprezentanței sau eliberarea avizului privind modificările (completările) la regulamentul filialei, reprezentanței (sau redacția nouă a acestuia).

În termen nu mai mare de 30 zile lucrătoare - în cazul filialelor, reprezentanțelor și 20 zile lucrătoare - în cazul oficiilor secundare din data primirii documentelor și informațiilor complete

Banca Națională eliberează, după caz, aprobarea prealabilă privind deschiderea filialei, reprezentanței, avizul privind modificările (completările) la regulamentul filialei, reprezentanței (sau redacția nouă a acestuia) sau respinge cererea, aducând în scris la cunoștința băncii decizia sa, cu indicarea motivelor respingerii.

Activitățile desfășurate de către filială, reprezentanță și oficiul secundar

Filiala băncii poate desfășura toate sau unele activități financiare prevăzute de licența eliberată băncii și acționează în limitele împuternicirilor acordate de bancă prin regulamentul filialei.

Reprezentanța băncii nu are dreptul să desfășoare activități financiare și alte activități, cu excepția celor de informare, reprezentare și apărare a intereselor băncii.

Agenția poate desfășura următoarele activități organizatorico-tehnice:

1) acceptarea depozitelor (plătibile la vedere sau la termen etc.), cu sau fără dobândă, în baza contractelor încheiate și/sau gestionate de filială, recepționarea și prelucrarea documentelor și a datelor aferente deschiderii contului de depozit;

2) vânzarea certificatelor de depozit;

3) acordarea serviciilor de încasări, în baza contractelor încheiate și/sau gestionate de filială;

4) operațiuni de schimb valutar;

5) operațiuni cu cecuri de călătorie;

6) acordarea serviciilor de păstrare în siguranță a bunurilor;

7) acordarea serviciilor aferente transferului de credit: recepționarea, prelucrarea documentelor de plată, încasarea mijloacelor bănești în cazul în care clientul nu are deschis cont bancar și transmiterea tuturor datelor spre executare către filială sau sediul central al băncii;

8) operațiuni de deservire a deținătorilor de carduri bancare prin intermediul POS terminalelor instalate la sediul agenției: eliberarea numerarului, suplinirea contului cu numerar, asigurarea posibilității de efectuare a plăților prin intermediul cardurilor, recepționarea și prelucrarea documentelor și a datelor aferente deschiderii contului de card;

9) acordarea serviciilor aferente transferurilor bănești prin intermediul sistemelor de transfer internațional de mijloace bănești, în baza contractelor încheiate și/sau gestionate de bancă cu sistemele de transferuri internaționale;

10) acordarea serviciilor de consultanță financiară;

12) operațiuni de recepționare, prelucrare și eliberare a documentelor și informațiilor necesare pentru acordarea și supravegherea creditelor, realizarea acțiunilor în vederea rambursării (recuperării) creditelor și a altor creanțe ale băncii, precum și pentru efectuarea altor operațiuni cu clienții.

Lista activităților concrete permise agenției se stabilește de bancă în regulamentul filialei, în regulamentul oficiului secundar sau în regulament-tip al oficiului secundar ce reglementează activitatea tuturor oficiilor secundare aprobat de Consiliul băncii.

Sucursala - orice persoana juridică în care o alta persoană juridică sau un grup de persoane acționând în comun dețin: - echivalentul de 50 la suta sau mai mult de acțiuni cu drept de vot; - o cota substanțială care permite acestei alte persoane juridice sau grup de persoane să exercite un control real asupra managementului sucursalei și activității ei.

Ordinea de deschidere a Sucursalei:

I. Forma cererii. Cererea se întocmește de către președintele consiliului băncii străine.

Cererea în original și pachetul de documente se prezintă Guvernatorului BNM în limba de stat a RM și se autentifică notarial.

II. Persoana împuternicită. Banca străină solicitantă numește în scris persoana împuternicită, care va reprezenta interesele ei.

III. Informația necesară pentru prezentarea cererii:

1. Extras din procesul-verbal al adunării acționarilor sau consiliului, la care a fost adoptată hotărârea cu privire la deschiderea sucursalei pe teritoriul RM, care trebuie să cuprindă următoarea informație: a. cu privire la crearea sucursalei, b. cu privire la mărimea capitalului, care se preconizează de introdus și numărul acțiunilor, preconizate pentru emisiune, c. cu privire la aprobarea statutului și regulamentelor interne ale sucursalei, d. cu privire la alegerea consiliului sucursalei, e. cu privire la alegerea comisiei de cenzori a sucursalei, f. cu privire la alegerea organului executiv al sucursalei.

2. Dovezi că sucursala se va deschide având statut de persoană juridică.

3. În cazul în care banca străină solicitantă deține mai puțin de 100% din acțiunile sucursalei - contractul de constituire privind organizarea sucursalei, în caz dacă deține 100% - declarația de societate în care se reflectă caracterul sucursalei, se indică mărimea capitalului, care se preconizează de introdus, tipurile de acțiuni, datele de identificare a tuturor acționarilor-fondatori cu indicarea cotelor de participare anunțate în procente și sumă, responsabilitatea părților pentru îndeplinirea hotărârilor adoptate și organele care soluționează conflictele apărute în legătură cu contractul dat.

4. Confirmare, semnată de președintele consiliului băncii străine, care dorește să deschidă sucursală pe teritoriul RM, precum că plata pentru acțiuni va fi efectuată numai din mijloacele bănești proprii.

5. Concluzia scrisă a Băncii Centrale a țării, în care se află oficiul central al băncii străine, prin care confirmă, că: a. solicitantul are autorizația pentru activități de atragere a depozitelor sau a altor fonduri rambursabile, b. solicitantul are minimum doi ani experiență de lucru, c. solicitantul reprezintă o bancă cu o reputație bună și în prezent față de acesta nu se aplică sau în viitorul apropiat nu vor fi aplicate măsuri de constrângere din partea supravegherii bancare.

6. Acordul în scris al Băncii Centrale a țării, în care se află oficiul central al băncii străine, privind deschiderea sucursalei pe teritoriul RM.

7. Copia ultimei dări de seamă a controlului băncii-solicitante străine.

8. Copia ultimului aviz și raport al firmei de audit independente pe banca-solicitantă străină

5. ORDINEA FORMĂRII RESURSELOR PROPRII ALE BĂNCII COMERCIALE

5.1. Resursele proprii ale băncii comerciale, importanța și tipurile lor

5.2. Capitalul bancar: capitalul acționar, capitalul minim, capitalul normativ total

Bibliografie recomandată:

1. Regulamentul cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.269 din 17.10.2001. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.130, art.310 (cu modificările și completările ulterioare).
2. Grigoriță Cornelia. Activitate bancară. Chișinău: Cartier, 2005. 450 p.

5.1. Resursele proprii ale băncii comerciale, importanța și tipurile lor

Banca comercială, ca oricare alta instituție financiară, activează în baza legii care-i permite atragerea mijloacelor bănești, temporar disponibile, din economia națională și investirea acestora în ramurile economiei în care este necesar. Deoarece societățile bancare fac afaceri preponderent cu mijloacele bănești ale depunătorilor, este indispensabil ca aceste instituții să aibă un grad înalt de lichiditate, adică să poată acoperi cererea solicitanților care au depus banii la prima cerință. În acest scop băncile trebuie să dispună de capital propriu.

Resursele proprii ale băncii comerciale sunt constituite din capitalul subscris de acționari și din beneficiile distribuite și înglobate în diferite fonduri de rezerva sau de risc. Deținerea capitalului propriu contribuie în mare măsură la asigurarea stabilității băncii și a eficienței activității ei. El are o importanță deosebită mai ales în faza inițială de activitate a băncii, când fondatorii suporta mari cheltuieli, investind atât în emisiunea acțiunilor, cât și în mijloace fixe cum sunt imobilele, mobila, seifurile, programele bancare etc. Formarea și majorarea capitalului duce la lărgirea activității financiare a băncii.

Din punctul de vedere al gradului de stabilitate, resursele proprii cuprind:

✓ *resurse stabile*, care pot fi plasate pe termen lung, constituite din capitalul social, fondul de rezerva, primele legate de capitalul social;

✓ *resurse temporare*, care pot fi plasate pe termen foarte scurt, constituite din rezervele pentru pierderi la credite, dividendele de plată, fonduri și rezerve constituite temporar etc.

Capitalul bancar joacă un rol important pe parcursul activității băncii, la constituire, în perioada de funcționare și la lichidare. Datorită acestui rol semnificativ capitalul este punctul esențial al managementului bancar.

Capitalul propriu îndeplinește trei funcții esențiale: de protecție, operativă și de reglementare.

➤ *Funcția de protecție* înseamnă protecția deponenților și a creditorilor băncii. În caz de falimentare a băncii, din acest fond sunt achitate toate obligațiile față de deponenți și creditori; se menține solvabilitatea pe parcursul activității băncii indiferent de apariția unor cheltuieli neprevăzute. Aceasta este funcția de bază a capitalului statutar.

➤ *Funcția operativă* rezidă în asigurarea băncii cu mijloace financiare care constituie baza activității bancare. Resursele fundamentale pentru efectuarea operațiunilor active sunt resursele atrase. În cadrul acestei funcții a capitalului propriu al băncii se asigură o bază adecvată de creștere a operațiunilor active de menținere a caracterului operațiunilor bancare în conformitate cu sarcinile băncii.

➤ *Funcția de reglementare* a capitalului propriu se raportează neapărat și la interesul populației și al altor clienți ai băncii pentru o funcționare cu succes a băncii, la legile și normele în vigoare care îi permit Băncii Naționale a Moldovei de a efectua controlul asupra activității băncilor comerciale. Aceste reguli presupun menținerea capitalului propriu minimal, care permite băncii să obțină autorizația pentru activitatea bancară; să existe o limită privind valoarea creditelor acordate unui creditor; să existe o suficiență a capitalului raportat la activele ponderate la risc etc.

Din punct de vedere teoretic, capitalul bancar îndeplinește următoarele funcții:

- protejează deponenții în eventualitatea insolvenței și lichidității băncii;
- absoarbe pierderile neprevăzute pentru a menține încrederea ca în condiții de stres banca își va putea continua activitatea;
- servește la achiziționarea de clădiri și echipamente pentru desfășurarea activității;
- servește ca o limită impusă pentru expansiunea nejustificată a activelor.

Funcția esențială a capitalului bancar este de a asigura stabilitatea băncii.

Menținerea mărimii adecvate a capitalului și achiziționarea de capital sunt subiectele esențiale de care sunt preocupați managerii băncilor. În vederea satisfacerii nevoilor de capital, managementul bancar trebuie să ia în considerație următoarele elemente:

- reglementările bancare privind capitalul băncii;
- posibilitățile băncii de creștere a capitalului.

5.2. Capitalul bancar: capitalul acționar, capitalul minim, capitalul normativ total

Modul de constituire a capitalului este reglementat atât prin Legea instituțiilor financiare, cit și prin regulamentele emise de BNM.

Capitalul propriu al băncii este constituit din capital social, surplus de capital (capitalul suplimentar), profitul nedistribuit (profitul nerepartizat), capitalul de rezerva, precum și din ale fonduri de rezerva ale băncii.

Capitalul social se constituie din valoarea aporturilor primite de la acționari în contul achitării acțiunilor și va fi egal cu produsul valorii nominale a acțiunilor plasate și numărul acestora.

Toate acțiunile oferă drepturi și obligații acționarilor în funcție de tipul acțiunilor deținute. Deținătorii de acțiuni ordinare au dreptul de a participa la Adunarea generală a acționarilor și de a-și da votul în scopul aprobării diferitelor instrucțiuni, ordine ce sunt de competența lor. Deținătorii de acțiuni preferențiale au dreptul de a primi dividende fixate sau nefixate la finele fiecărui an. Capitalul acționar poate fi majorat sau micșorat în baza hotărârii Adunării generale a acționarilor. Majorarea capitalului se va produce prin emiterea de noi acțiuni sau prin vărsarea mijloacelor bănești în scopul majorării valorii nominale a acțiunilor existente. Micșorarea capitalului acționar se va efectua în baza diminuării valorii nominale a acțiunilor sau în baza răscumpărării de către banca a acțiunilor de la acționari în vederea lichidării.

Surplusul de capital este format din contul diferenței de preturi în urma plasării acțiunilor și a valorii nominale atât la prima emisiune, cit și la celelalte emisiuni suplimentare.

Profitul nerepartizat reprezintă profitul acumulat pe parcursul anului de gestiune după impozitare și plata dividendelor. La sfârșitul anului de gestiune, repartizarea profitului se va aproba prin majoritatea voturilor Adunării generale a acționarilor. Profitul poate fi distribuit în scopul lărgirii rețelei bancare prin deschiderea de filiale, reprezentante; pentru achitarea dividendelor acționarilor ce dețin acțiuni ordinare; ca investiții în noi tehnologii bancare; pentru extinderea operațiunilor și serviciilor bancare etc.

Fondurile proprii de rezerva ale băncii sunt de mai multe tipuri: fond de rezerva, fondul de risc, fondul de reevaluare a mijloacelor fixe, fondul de stimulare economico-materială și alte fonduri cu destinație specială. Fondurile proprii au ca obiectiv asigurarea solvabilității, lichidității și protejării împotriva riscului de credit și a ratei dobânzii, riscului valutar și a altor riscuri.

Fondul de rezervă trebuie să constituie nu mai puțin de 15% din valoarea capitalului social al băncii, fiind format prin defalcările anuale din profitul net până la atingerea mărimii prevăzute în statutul băncii. Volumul defalcărilor se stabilește de Adunarea generală a

acționarilor și trebuie să constituie nu mai puțin de 5% din profitul net al societății bancare." Capitalul de rezerva este plasat de bănci în active cu lichiditate înaltă, care asigură folosirea acestora în orice moment. Capitalul de rezerva este folosit numai în cazul insuficienței de profit și se repartizează pentru acoperirea pierderilor băncii și/sau plata dobânzii sau a altor venituri aferente obligațiilor plasate de ea.

Autoritățile bancare impun băncilor o serie de norme privind capitalul necesar pentru constituirea, funcționarea băncilor și respectarea cotei normative a capitalului.

Banca Națională a Moldovei reglementează băncile prin Regulamentul cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc privitor la menținerea și formarea unui anumit nivel al capitalului normativ total, capitalului minim și suficienței capitalului ponderat la risc.

Actualmente, toate băncile comerciale ce activează pe teritoriul țării trebuie să-și formeze capitalul normativ total după cum urmează:

Capitalul normativ total include:

Suma totală a următoarelor:

Capitalul de gradul întâi

Capitalul de gradul doi

Minus:

Cotele de participare în capitalul altor bănci, care dețin licența Băncii Naționale a Moldovei.

În calculul capitalului normativ total se includ acțiunile băncii aflate în circulație.

Capitalul de gradul întâi este componenta de bază a capitalului normativ total, care include:

Suma totală a următoarelor:

- a) Acțiuni ordinare;
- b) Acțiuni preferențiale cu dividende nefixate și acțiuni preferențiale cu dividende fixate necumulative emise cu termen nelimitat;
- c) Surplus de capital (mijloace bănești obținute de la comercializarea acțiunilor peste valoarea nominală (fixată), incluse în punctele a) și b);
- d) Profitul nedistribuit și rezervele obținute sau majorate ca rezultat al distribuirii profitului;

minus suma totală a următoarelor:

- e) Mărimea necompletată a reducerilor pentru pierderi la active și provizioanelor pentru pierderi la angajamente condiționale;

f) Imobilizări necorporale nete.

Capitalul de gradul doi este componenta suplimentară a capitalului normativ total și include:

- Acțiuni preferențiale cumulative și parțial cumulative cu scadența nefixată.

- Surplusul de capital atribuit acțiunilor preferențiale cumulative și parțial cumulative inclusiv

acțiunilor preferențiale convertibile în acțiuni ordinare sau în alte clase de acțiuni preferențiale.

- Datoriile subordonate cu scadența nefixată, cu condiția că corespund următoarelor cerințe:

a) sunt neasigurate și complet achitate;

b) nu sunt recuperabile la cererea deținătorului;

c) rambursarea datoriei este solicitată de către deținător peste un termen nu mai mic de 5 ani de la data apariției acesteia și cu condiția obținerii permisiunii prealabile de la Banca Națională,;

d) pot fi disponibile pentru a acoperi pierderile fără ca banca să fie nevoită să înceteze activitatea;

e) în cazul lichidării datoria se achită după onorarea cerințelor tuturor creditorilor băncii, dar înaintea satisfacerii cerințelor acționarilor;

f) contractul să nu stipuleze clauze care ar putea anula caracteristicile datoriilor subordonate.

- Datorii subordonate cu scadența și acțiunile preferențiale, răscumpărarea și/sau convertirea cărora este prevăzută prin decizia de emitere a lor, recuperabile cu termen limitat cu condiția că îndeplinesc următoarele condiții:

a) sunt neasigurate și complet achitabile;

b) au un termen minimal fix până la scadența nu mai mic de cinci ani;

c) nu sunt recuperabile până la scadența la cererea deținătorului;

d) în cazul lichidării datoria se achită după onorarea cerințelor tuturor creditorilor băncii, dar înaintea satisfacerii cerințelor acționarilor;

e) contractul să nu stipuleze clauze care ar putea anula caracteristicile datoriilor subordonate;

f) în ultimii cinci ani până la scadența se va aplica în fiecare an o amortizare de 20% pentru a reflecta descreșterea valorii acestor instrumente;

g) suma totală a datoriei subordonate și a acțiunilor răscumpărarea și/sau convertirea cărora este prevăzută prin decizia de emisie a lor, cu termen limitat incluse în capitalul de gradul II trebuie limitată la 50% din suma capitalului de gradul I;

Minus:

Mărimea capitalului de gr. II care depășește mărimea capitalului de gradul I.

Capitalul minim necesar – suma minimă a capitalului de gradul I pe care banca trebuie să o dețină și să o mențină, pentru a efectua activități financiare,

Capitalul social – suma valorii nominale (fixate) a acțiunilor plasate.

Activele ponderate la risc sunt activele băncii și unele conturi condiționale (ce reprezintă un risc pentru banca) care se clasifică în categorii cu anumite ponderi ale riscului. Ponderea riscului atribuită unui anumit activ sau unui cont condițional determină procentul activului dat care se sumează cu toate celelalte active ponderate la risc pentru a determina suma totală a activelor ponderate la risc ale băncii.

Asupra conturilor extrabilanțiere (care reprezintă un risc pentru banca), anterior aplicării ponderii riscului se aplică factorul de transformare creditară și apoi fiecare categorie transformată este atribuită unei categorii de ponderare la risc în conformitate cu tipul activelor sau cu tipul partenerului cu care se efectuează tranzacția.

Coeficientul suficienței capitalului – servește la evaluarea suficienței capitalului ponderat la risc, unde capitalul normativ total reprezintă numărătorul, iar activele ponderate la risc reprezintă numitorul:

$$\frac{\text{Capitalul normativ}}{\text{Total active ponderate la risc}} * 100 = \text{suficiența capitalului}$$

Începând cu 31 decembrie 2012 cuantumul capitalului minim necesar se stabilește în mărime de 200 mil. lei. Banca deține și menține capitalul de gradul I în mărime nu mai mică decât cuantumul capitalului minim necesar stabilit.

Băncile trebuie să dețină și să mențină coeficientul suficienței capitalului ponderat la risc în mărime de cel puțin 16.0%.

6. ROLUL ȘI CARACTERISTICA PRINCIPALELOR TIPURI DE RESURSE ATRASE DE CĂTRE BĂNCILE COMERCIALE

6.1. Caracteristica generală a resurselor atrase

6.2. Operațiunile de depozit ale băncii

6.3. Resursele nondepozit ale băncii

6.3.1. Creditele interbancare

6.3.2. Emisiunea valorilor mobiliare

Bibliografie recomandată:

1. Regulament privind facilitățile permanente de creditare acordate băncilor de către Banca Națională a Moldovei, aprobat prin hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.70 din 23.03.2006, în vigoare din 21.04.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.51-54/188 din 31.03.2006, cu modificările și completările ulterioare.
2. Regulament cu privire la condițiile, modul de emisiune și circulație a certificatelor bancare de depozit și a cambiilor bancare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.94 din 31.03.2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.67-68, cu modificările și completările ulterioare.
3. Regulament cu privire la operațiunile de piață deschisă ale Băncii Naționale a Moldovei cu valori mobiliare de stat, aprobat la ședința Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, proces-verbal nr.33 din 11.09.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.62, cu modificările și completările ulterioare
4. Regulament cu privire la facilitatea de lombard, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.28 din 18.10.1995, în vigoare din 25.01.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.5-6/1 din 25.01.1996, cu modificările și completările ulterioare.

6.1. Caracteristica generală a resurselor atrase

Băncile care tind spre o dezvoltare rapidă trebuie să ia în considerare factorii esențiali în creșterea depozitelor, factori care pot fi controlați (efectul de promovare, serviciile oferite, dobânzile bonificate) și factorii care nu pot fi controlați, de natura economică.

Toate băncile au posibilitatea să-și controleze depozitele prin intermediul ratei dobânzii. Nivelul depozitelor trebuie corelat însă cu posibilitățile privind plasamentele profitabile și oportunitățile de investiții, precum și cu situația economică a țării. În scopul atragerii depozitelor, băncile fac apel la servicii de marketing, la bonificarea unor dobânzi promițătoare și la oferta certificatelor de depozit și de economii.

De obicei, resursele atrase de banca constituie aproximativ 80%-90% din resursele totale ale băncii. Aceste resurse bănești sunt necesare pentru realizarea operațiunilor active. Mobilizarea pe un termen anumit a mijloacelor bănești temporar disponibile de la persoanele

fizice și juridice ii permite băncii să folosească aceste mijloace pentru creditarea agenților economici.

In funcție de caracteristicile resurselor atrase, ele pot fi grupate in:

- **resurse depozit**, pe care banca le poate avea în portofoliul ei. Dintre acestea fac parte: conturile de disponibilități ale agenților economici, ale persoanelor fizice, ale instituțiilor financiare și publice, ale băncilor și Trezoreriei statului; depozitele la vedere și la termen ale persoanelor fizice și juridice; certificatele de depozit; depozite ale instituțiilor financiare internaționale; depozitele corespondente ale altor bănci; sumele în tranzit între unitățile băncii;

- **resurse nondepozit**, pe care banca le poate procura în situații dificile, cum ar fi lipsa de lichidități. Dintre acestea fac parte: împrumuturi de la Banca Națională a Moldovei; împrumuturile de pe piața interbancară de la alte bănci; vânzarea temporară a bonurilor de trezorerie și a altor titluri de stat sau a valorilor mobiliare corporative pe care le are în portofoliul ei; emiterea obligațiunilor, cambiilor bancare.

6.2. Operațiunile de depozit ale băncii

Depozitul reprezintă o valoare dată spre păstrare, deosebit:

1. *în dependență de categoria deponenților*: - persoane fizice - persoane juridice.
2. *în dependență de condițiile contractuale*: - la vedere - la termen - de economii.

Depozitul la vedere – are următoarele caracteristici: **1.** mijloacele pot fi depuse în cont și retrase fără preaviz **2.** pe baza acestor conturi pot fi eliberate cec-uri **3.** pot fi retrase atât sub formă de numerar cât și prin virament **4.** deținătorul contului va plăti un comision în sumă fixă lunar sau pentru fiecare cec emis **5.** banca comercială este obligată să mențină la banca centrală rezerve mai mari pentru depozitele la vedere față de cele la termen (rezervele minime obligatorii).

Din categoria depozitelor la vedere fac parte:

- conturi deschise de persoane fizice cu mențiunea *depozit la vedere*;
- conturi curente (de decontare) deschise de unitățile economice;
- conturi corespondente deschise în BNM și alte bănci comerciale.

Din categoria depozitelor la vedere mai fac parte **conturile hibrid**, sau mixt – este o sinteză între contul de decontare și contul de împrumut. Clientului de către bancă i se deschide un singur cont în care sunt reflectate toate operațiunile. Dacă soldul contului obține credit, banca are mijloace proprii, dacă în debit, înseamnă că banca a împrumutat clientul (ia acordat credit).

În ambele cazuri banca calculează dobânzi, în cazul în care dobânzile se calculează în creditul contului sunt mai mici decât dobânzile calculate pe debit.

Overdraft – cont analogic cu contul curent, însă nu este cont sintetic, adică pe el nu sunt reflectate toate operațiunile clientului, particularitatea acestui cont este că pe contul de decontare, clientului i se acceptă uneori să aibă sold debitor, aceasta și reprezintă *overdraft*-ul, adică sold debitor pe cont de decontare. Deosebirea dintre cont curent și overdraft constă în faptul că dacă soldul pe debit la contul curent este permanent, atunci la overdraft sunt întâmplătoare. Există un contract încheiat între bancă și client, în ceea ce privește mărimea overdraft-ului și termenul de lichidare.

Conturile Now – constau în posibilitatea de a achita instrumente de plată (cec-uri) în folosul persoanelor terțe. Aceste conturi de obicei se deschid persoanelor fizice sau instituțiilor non-profit.

Depozitele la Termen: **1.** aceste conturi nu sunt destinate pentru efectuarea decontărilor și în baza lor nu se eliberează cec-uri **2.** mijloacele pe aceste conturi circulă foarte încet **3.** mijloacele de pe aceste conturi pot fi retrase doar după preaviz **4.** rata dobânzii e mai mare decât la depozitele la vedere și de multe ori Banca Centrală stabilește limita maximă a ratei dobânzii **5.** pentru acest tip de depozite, norma rezervelor obligatorii este mai mică comparativ cu depozitele la vedere.

Depozitele la termen pot fi de 2 tipuri:

1. depozite la termen propriu-zise - se depun bani în cont pe un anumit termen prestabilit și după expirarea termenului, depozitul se consideră la vedere

2. depozite la termen cu preaviz - se depun mijloace în cont, și după expirarea contractului se consideră contractul reperfectat, de aceea în cazul în care clientul dorește să retragă banii, el trebuie să înștiințeze banca.

Depozitele de Economii: **1.** mijloacele pot fi retrase fără preaviz **2.** rata dobânzii e mai mare față de depozitele la vedere dar e mai mică ca dobânda depozitelor la termen **3.** în multe țări există limită maximă.

Cea mai populară formă de depozit de economii a fost livretul de economii. Ele sunt comode deoarece înscriu la sfârșitul perioadei automat în livret.

6.3. Resursele nondepozit ale băncii

6.3.1. Creditele interbancare

O sursa importanta, utilizata de banca comerciala pentru menținerea lichidității și completarea resurselor financiare necesare, reprezintă creditele interbancare.

Creditele interbancare sunt *centralizate* atunci când Banca Națională a Moldovei acorda credite băncilor comerciale, iar *creditele interbancare descentralizate* sunt în cazul când o banca comerciala sau alta instituție financiara acorda credite băncii comerciale.

Creditele interbancare centralizate

Banca Naționala a Moldovei poate oferi băncilor comerciale următoarele tipuri de credite interbancare:

1. credite directe;
2. credite overnight;
3. credite de lombard;
4. facilitate sub forma acordurilor REPO.

Creditele interbancare centralizate reprezintă în esență un mijloc de realizare a politicii monetare creditare a Băncii Naționale a Moldovei și un mijloc de administrare a lichidității băncii.

✓ *Creditele directe* sunt acordate de Banca Naționala a Moldovei băncilor comerciale pentru ca acestea ulterior să le acorde cooperativelor de construcție a locuințelor, pentru complexul agroindustrial și în alte scopuri în economie. Aceste credite sunt acordate băncilor la o rata de baza a dobânzii stabilita de Banca Naționala a Moldovei, echivalenta cu rata de baza la creditele pe termen lung în vigoare la data acordării. Ca surse de asigurare a creditelor acordate băncilor comerciale servesc mijloacele din contul corespondent Loro, rezervele obligatorii și valorile mobiliare de stat disponibile din portofoliile proprii ale băncilor.

✓ *Creditul overnight* se acorda de Banca Naționala a Moldovei peste noapte băncilor comerciale în scopul efectuării plăților acestora, precum și în scopul menținerii rezervelor obligatorii. BNM acordă credite overnight, în lei moldovenești, cu termen de rambursare în prima sesiune de decontare a următoarei zile operaționale și astfel acest credit se considera credit cu termen de o zi. Pentru a avea acces la acest tip de credite, băncile comerciale trebuie să îndeplinească următoarele cerințe:

- sa încheie un contract privind prestarea acestor operațiuni cu BNM;
- sa nu aibă restante la creditele contractate anterior și aflate în gestiune de lombard și operațiuni de piața deschisă în ultimele 2 luni;

După încheierea contractului privind acordarea creditului overnight banca comerciala, pentru obținerea creditului respectiv, completează cererea pe un formular-tip, accesând posta electronica, și o transmite la Banca Naționala a Moldovei până la orele 18.00-20.00. Cererile completate cu erori sau care sunt transmise mai târziu de ora stabilita nu sunt acceptate. După analiza cererilor Banca Naționala a Moldovei transmite avizul privind acceptarea sau neacceptarea cererii. În baza avizului de accept, Banca Naționala a Moldovei înregistrează sumele creditului overnight în contul Loro al băncii și dispune blocarea hârtiilor depuse ca garanție de banca.

✓ *Facilitatea de lombard* reprezintă cumpărarea de către BNM a activelor eligibile vândute de către o banca comerciala la un preț determinat, urmata de recumpărarea acelorași active de către banca comerciala de la Banca Naționala a Moldovei la un preț determinat de recumpărare, în timp de maximum cinci zile. În alți termeni, Banca Naționala a Moldovei, în scopul administrării lichidității băncii comerciale, acorda un credit pe un termen de maximum cinci zile, asigurat cu active eligibile.

Activele eligibile reprezintă valori mobiliare de stat, dematerializate, emise de Ministerul Finanțelor în moneda naționala. Activele se consideră eligibile numai daca prevăd data scadentei după data recumpărării de banca comerciala și au termen de circulație de până la 91 de zile din data cumpărării lor.

Băncile comerciale care vor folosi facilitatea de lombard trebuie să încheie un contract cu Banca Națională a Moldovei, pe o perioada nelimitata de timp, care stipulează condițiile, inclusiv termenul de cumpărare și recumpărare a valorilor mobiliare de stat conform facilității de lombard. De asemenea, pentru orice solicitare de folosire a facilității de lombard banca comerciala va prezenta la Banca Națională a Moldovei o cerere care conține toate condițiile solicitării. Cererile care nu sunt perfectate conform indicațiilor Băncii Națională a Moldovei nu sunt examinate și sunt declarate nule. Cererile sunt aprobate timp de 2 ore de la data primirii lor.

✓ *Operațiunea REPO* reprezintă operațiuni de vânzare a valorilor mobiliare de stat cu răscumpărarea ulterioara a acelorași valori la o data anumita sau la vedere și la un preț anumit, stabilit la data vânzării.

BNM poate fi atât cumpărătorul inițial al valorilor mobiliare de stat (REPO de cumpărare), cit și vânzător inițial (REPO de vânzare). Prin operațiunea REPO de cumpărare banca comerciala atrage resurse financiare temporare în scopul menținerii lichidității ei. În scopul alimentării băncilor cu lichidități este utilizata operațiunea de cumpărare a hârtiilor de valoare de stat. Deci, în scopul creditării băncilor comerciale BNM utilizează acordul REPO de cumpărare.

Operațiunile REPO de cumpărare sunt de două tipuri:

- operațiuni REPO de cumpărare la rata variabilă, unde cererile sunt satisfăcute la ratele REPO propuse de către bănci;
- operațiuni REPO de cumpărare la rata fixată, unde cererile acceptate se satisfac la rata anunțată de BNM.

În scopul efectuării respectivelor operațiuni sunt folosite valorile mobiliare de stat cu termenul de la data tranzacției până la data scadenței de până la 180 de zile. La efectuarea tranzacției REPO termenul de la data răscumpărării până la scadența valorilor mobiliare de stat nu poate fi mai mic de trei zile lucrătoare.

Operațiunile de piață deschisă se efectuează prin intermediul licitațiilor desfășurate de BNM. BNM declară tipul, termenele și volumul operațiunii sau rata REPO printr-un comunicat cel puțin cu o zi până la desfășurarea licitației.

Licitarea se desfășoară în baza cererilor depuse de bănci la BNM. Pentru fiecare dată de scadență a tranzacției REPO de cumpărare (cu excepția tranzacției REPO de cumpărare la rata fixată) un participant poate propune maximum cinci variante de prețuri.

După determinarea rezultatelor licitației, în aceeași zi, BNM expediază participanților avizele de încheiere a tranzacției REPO. Conform rezultatelor licitației, Comisia de licitație întocmește programul de stabilire a prețurilor de răscumpărare a valorilor mobiliare de stat în cadrul tranzacției REPO de cumpărare și rapoartele de bilanț al licitației. În baza documentelor respective la efectuarea operațiunilor de cumpărare și REPO de cumpărare, transferul mijloacelor bănești în conturile Loro ale băncilor comerciale de către BNM se efectuează numai după transferul valorilor mobiliare de stat în contul BNM.

Creditele interbancare descentralizate

Pe lângă creditele interbancare centralizate, băncile comerciale pot obține credite interbancare descentralizate de la băncile comerciale.

Creditul interbancar descentralizat reprezintă acordarea creditelor de către o bancă comercială altei bănci, prin care se realizează funcția de atragere și repartizare de către bănci între ele a resurselor bănești temporar disponibile pentru administrarea lichidității și obținerea de profit.

La etapa stabilizării oricărui sistem bancar, principala sursă de formare a resurselor bancare, pentru majoritatea băncilor reprezintă nu atragerea depozitelor, cum se obișnuiește în societatea dezvoltată din punct de vedere economic, ci utilizarea creditelor interbancare ca resurse temporar disponibile.

Un factor important pentru desfășurarea operațiunilor de credit reprezintă existența contului corespondent, relațiile corespondente cu banca debitoare, reputația sau locul băncii debitoare pe piețele monetare și financiare, situația financiară a acestora, clientela, rețeaua de corespondență și rețeaua de filiale. Alegerea băncii debitoare este dictată și de specificul băncii, de gama de operațiuni efectuate de aceasta și de serviciile prestate.

Posibilitatea acordării creditelor interbancare depinde de permanenta și siguranța relațiilor corespondente dintre bănci, de stilul și modelul de lucru al băncii. Mărimea creditului acordat depinde de volumul încasărilor bănești ale băncii debitoare, de operațiunile efectuate, precum și de starea financiară a debitorului.

Creditele interbancare sunt acordate în baza contractelor încheiate între bănci. Contractul de creditare se încheie în baza convențiilor generale ale băncilor privind colaborarea lor pe piața. Contractul de credit trebuie să prevadă următoarele:

- părțile participante la contract: banca debitoare și banca creditoare;
- suma creditului acordat, termenul acordării, destinația, modalitățile de rambursare și de achitare a dobânzii;
- asigurarea creditului;
- drepturile și obligațiile părților privind îndeplinirea condițiilor contractului;
- termenul de valabilitate al contractului și alte condiții.

Pentru obținerea unui credit interbancar, banca debitoare prezintă băncii creditoare următoarele documente:

1. statutul băncii;
2. autorizația privind efectuarea operațiunilor financiare;
3. bilanțul contabil al băncii pentru perioada de gestiune și pentru perioadele anterioare;
4. informații privind menținerea normativelor lichidității;
5. fișa cu speciimenele semnăturilor și cu amprenta stampilei băncii;
6. extrasul privind creditele interbancare obținute și acordate de către banca respectivă;
7. alte documente solicitate de banca creditoare.

6.3.2. Emisiunea valorilor mobiliare

În scopul atragerii resurselor banca comercială poate emite următoarele tipuri de valori mobiliare:

- Certificatul bancar de depozit;
- Cambia bancară;
- Obligațiunea bancară.

Certificatul Bancar – este o valoare mobilă care atestă depunerea mijloacelor bănești într-o bancă și dreptul deținătorului certificatului de primire, la expirarea termenului stabilit, a sumei depunerii și a dobânzii aferente.

Tipuri de certificate de depozit:

1. **Certificat bancar de depozit cu scont** este un certificat bancar de depozit în care nu este stipulată condiția de calculare a dobânzii, care se vinde inițial la un preț mai mic decât valoarea nominală și se răscumpără la scadență la valoarea nominală.
2. **Certificat bancar de depozit cu dobândă** este un certificat bancar de depozit în care este stipulată condiția de calculare a dobânzii la valoarea nominală.

Termenul de circulație a certificatelor de depozit nu poate depăși 1 an.

Cambia bancară este un titlu emis de bancă în care banca își ia angajamentul de a rambursa suma plus dobânda. Cambiile bancare se emit numai în forma materializată cu mențiunea "cambie bancară".

Diferențe între certificatul de depozit și cambia bancară:

1. certificatele de depozit se emit numai la termen;
2. inițiativa emisiunii unei cambii bancare aparține băncii, în cazul certificatului inițiativa aparține clientului;
3. certificatele se emit în sumă fixă pe când cambiile în sumă arbitrară;
4. în cazul certificatelor ele pot fi deținute până la scadență și încasată dobânda, în cel mai bun caz pot fi vândute pe piața secundară dacă ea este dezvoltată, pe când în cazul cambiei ea poate servi drept instrument de plată pentru achitarea mărfurilor și serviciilor.

Obligațiunea bancară este un titlu de credit și are practic aceleași caracteristici ca și creditul bancar.

În scopul atragerii de mijloace bănești în conformitate cu legislația în vigoare și în modul prevăzut de statut banca poate emite **obligațiuni nominative**.

Banca are dreptul să plaseze obligațiuni de clase diferite, inclusiv purtătoare de dobândă și/sau cu scont, precum și convertibile în acțiuni.

Aprobarea claselor și numărului de obligațiuni autorizate spre plasare ține de competența exclusivă a adunării generale a acționarilor. Statutul băncii trebuie să conțină date despre modul de emisie a obligațiunilor autorizate spre plasare.

7. STRUCTURA OPERAȚIUNILOR ACTIVE ALE BĂNCII COMERCIALE

7.1. Esența și tipurile operațiunilor active ale băncii comerciale

7.2. Activitatea și politica investițională a băncii comerciale

Bibliografie recomandată:

1. Regulamentul cu privire la investițiile băncilor în imobilizări corporale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.384 din 23 decembrie 1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.1-4.

7.1. Esența și tipurile operațiunilor active ale băncii comerciale

Activele bancare reprezintă totalitatea disponibilităților băncii care generează profit și asigură realizarea scopului general al managementului bancar, totodată activele sunt cele care generează cel mai mare risc pentru bancă de aceea gestionarea lor necesită a fi prudentă.

Conform analizei bilanțului contabil, portofoliul activelor a unei bănci comerciale este structurat în patru categorii mari: Numerar în bancă; Portofoliul investițional; Portofoliul de credite; Clădiri, mijloace fixe și alte imobilizări.

Prima categorie care se numește "numerar în bancă" se formează pe baza mijloacelor bănești aflate în casă, safeu, cont corespondent la Banca Centrală sau la alte bănci.

A doua categorie de active reprezintă portofoliul investițional. Portofoliu investițional al unei băncii reprezintă totalitatea titlurilor de valoare deținute cu drept de proprietate de bancă la un moment dat de timp. Valorile mobiliare joacă un rol important în gestionarea activului băncii deoarece:

1. ele permit băncii să utilizeze toate fondurile de care ea dispune la un moment dat;
2. pot ajuta banca cu resurse lichide prin achiziționarea de valori mobiliare care corespund cerințelor de lichiditate a băncii;
3. contribuie la diversificarea portofoliului de active și deci la protejarea băncii împotriva riscurilor financiare.

Activitatea băncilor pe piața valorilor mobiliare contribuie direct la extinderea bazei de venituri din contul dividendelor și dobânzilor obținute, diferenței de curs, precum

și la menținerea nivelului necesar de lichiditate, la adaptarea mai ușoară la schimbările conjuncturii pieței.

Structura portofoliului investițional depinde, în general, de tipul valorilor mobiliare care circulă pe piața de capital al țării respective. În calitate de obiecte ale investițiilor bancare pot servi diferite valori mobiliare, însă, conform standardelor internaționale de contabilitate, toate valorile mobiliare se împart în: a) valori mobiliare investiționale; b) valori mobiliare procurate pentru vânzare.

În practica financiară ponderea valorilor mobiliare investiționale și celor procurate spre vânzare în portofoliul investițional al băncii constituie 70% respectiv 30%. Valorile mobiliare investiționale reprezintă acea parte a portofoliului care asigură cele mai importante venituri, pe când valorile mobiliare procurate pentru vânzare asigură lichiditatea acestuia.

Factorii care influențează formarea portofoliului: Strategia globală a băncii; Existența unor piețe secundare stabile; Lichiditatea valorilor mobiliare; Profitabilitatea; Expunerea la risc; Impozitarea; Existența asigurării.

La formarea portofoliului valorilor mobiliare se urmărește scopul maximizării veniturilor și minimizării riscurilor. Pentru bancă sarcina se mai complică cu faptul, că ea trebuie să urmărească nu numai structura cea mai eficientă a portofoliului valorilor mobiliare, ci și structura activelor în general.

A treia categorie de active Portofoliul de credite, subînțelege valoarea tuturor creditelor și leasingul financiar până la scăderea mărimii formate a fondului de risc. Calitatea portofoliului creditelor se stabilește după următoarele criterii: structură; lichiditate (termen de scadență); gradul de utilizare; profitabilitate.

După **structură**, portofoliul creditelor se descompune în:

1) după tipul de debitori: credite acordate persoanelor fizice; credite acordate persoanelor juridice;

2) după tipul de credit – (ipotecare, de consum), după scopuri, determinarea gradului de bonitate al fiecărui tip de credit pentru bancă. Din experiența anilor precedenți banca stabilește ce tipuri de credite sunt cele mai profitabile și puțin riscante pentru ea, pentru a stimula creșterea volumului acestor credite în portofoliu.

3) după tipuri de ramuri creditate – credite acordate persoanelor juridice, care se împart în subgrupe după ramuri (industriale, comerț, agricultură). Se va determina tipul de credit care este optim pentru bancă și el va fi stimulat.

După lichiditate – lichiditatea creditului presupune termenul de scadență a lui și clauza de revocare.

Portofoliul de credite se grupează în trei subgrupe: termen scurt (până la 1 an); termen mediu (1 – 5); termen lung (5 și mai mult).

Dacă o bancă decide să mențină portofoliul creditelor lichid ea va majora ponderea creditelor pe termen scurt. Dacă banca are alte posibilități de majorare a lichidității ea va menține în portofoliu într-un volum mai mare creditele pe termen mediu și lung. Creditele pe termen lung sunt cele mai riscante pentru bancă, din aceste considerente banca optează spre o pondere majoră pentru creditele pe termen scurt și mediu.

După gradul de utilizare se presupune resurselor din care aceste credite sunt finanțate. Majorarea ponderii creditelor în total active este benefică pentru bancă căci duce la majorarea profitului ei.

După profitabilitate – rezolvarea problemei profitabilității portofoliului de credite duce la îndeplinirea scopului gestiunii bancare.

După stabilitate - portofoliul creditelor se analizează și după gradul de expunere la risc (banca va diviza creditele în 5 subgrupe mari): standarde, supravegheate, substandarde, dubioase, compromise.

A patra categorie din portofoliul de active este prezentată de clădiri, mijloace fixe și alte imobilizări. Banca este în drept să dețină active materiale pe termen lung, achiziționate în schimbul rambursării creditelor, în decurs de 18 luni din data achiziționării acestora. În cazul în care în decursul termenului indicat aceste active materiale pe termen lung nu au fost comercializate, valoarea lor se reflectă la pierderi. Concomitent valoarea activelor materiale pe termen lung, trecute la pierderi se reflectă la contul memorandum pentru evidența și comercializarea ulterioară a acestora. Termenul de deținere a activelor materiale pe termen lung, achiziționate în schimbul rambursării creditelor, se prelungește numai o singură dată pe o perioadă nu mai mare de 1 an. Activele material pe termen lung sunt folosite de către o bancă comercială conform reglementărilor și normelor stabilite de B.N.M.

Structurarea activelor permit băncilor comerciale de a gestiona eficient și corect activele sale. Totodată tendința de structură a activelor bancare face ca în Republica Moldova pe prim plan să fie operațiunile de creditare (60%-70%), pe al doilea plan să fie portofoliul investițional (20%-30%), pe al treilea plan să se plaseze lichiditățile (numerar, 12%), și, în sfârșit, pe al patrulea plan să se situeze imobilizările în investiții capitale (6%).

Determinând ponderea fiecărui component în structură băncile își aranjează structura activelor în conformitate cu strategia și scopul urmărit.

Pentru a-și atinge scopul de maximizare a profitului băncile tind să majoreze ponderea activelor generatoare de profit în total active. Acest proces poate condiționa lipsuri temporare de lichidități ce duc la creșterea cheltuielilor prin procurarea urgentă a resurselor, și pierderea clientelei, deoarece se face pe baza închiderii de filiale sau refuzului de modernizare a mijloacelor fixe și rețelelor informatice existente.

Factorii externi ce influențează structura activelor sunt nivelul de dezvoltare și capacitatea pieței monetare, dezvoltarea pieței capitalului, limitele impuse de către actele de reglementare, precum și starea generală de dezvoltare a țării;

Factorii interni ce influențează structura activelor sunt strategia de dezvoltare a băncii, diminuarea bancară și a unităților teritoriale, și capitalul bancar

Necesitatea gestionării activelor reiese din analiza *eficienței* acestora ce se referă la:

- Structura activelor trebuie să corespundă legislației în vigoare. Sub acest aspect se va gestiona corespunderea activelor față de normele de lichiditate, provizioanelor față de risc, a necesităților pentru acoperirea riscului ratei dobânzii.

- Activele trebuie să corespundă cerințelor de lichiditate a băncii – banca își va menține activele lichide în cantități estimate de ea în conformitate cu politica și strategia de dezvoltare.

- Activele trebuie să fie profitabile, căci ele sunt unica sursă de profit a băncii. Profitul reprezintă nu numai dorința acționarilor dar și sursa de existență și stabilitate a băncii.

- Activele trebuie să fie sigure – creșterea profitabilității duce la creșterea de risc. Scopul managementului activelor este să se coreleze profitabilitatea activelor cu gradul de risc acceptat de bancă, banca nu se va implica în active mai riscante.

7.2. Activitatea și politica investițională a băncii comerciale

Banca este o instituție financiară care atrage de la persoane fizice sau juridice depozite sau echivalente ale acestora transferabile prin diferite instrumente de plată, și care utilizează aceste mijloace total sau parțial pentru a acorda credite sau a face investiții pe propriul cont și risc.

Maximizarea valorii investiției proprietarilor în bancă reprezintă obiectivul fundamental în jurul căruia gravitează toate deciziile managementului privind gestionarea portofoliului de

investiții al băncii. Respectarea legalității, siguranța investițiilor, asigurarea lichidităților, profitabilitatea sunt principiile fundamentale care stau la baza deciziilor manageriale privind investițiile pe care banca le face în scopul atingerii obiectivului fundamental.

Creditele, participațiile la capitalul altor societăți, plasamentele în titluri financiare trebuie analizate cu multă grijă și în deplină cunoștință de cauză privind posibilitățile de rambursare în valoare și la termenele prevăzute în contracte. Fiecare bancă își asumă un grad de risc și fără excepție, fiecare bancă trece prin experiența pierderii definitive a unor active (în cazul participațiilor la capitalul unei întreprinderi sau a unor investiții financiare riscante) sau, mai ales, recuperarea întârziată și parțială a unor active (de la beneficiarii de credite), pierderi care pot fi micșorate printr-o analiză prealabilă a plasamentelor potențiale pe care banca le-ar putea face, precum și urmărirea modului de utilizare a banilor pe toată durata derulării contractului pentru a preveni eventualele pierderi.

Principalele tipuri de investiții bancare practicate de sistemele bancare sunt următoarele:

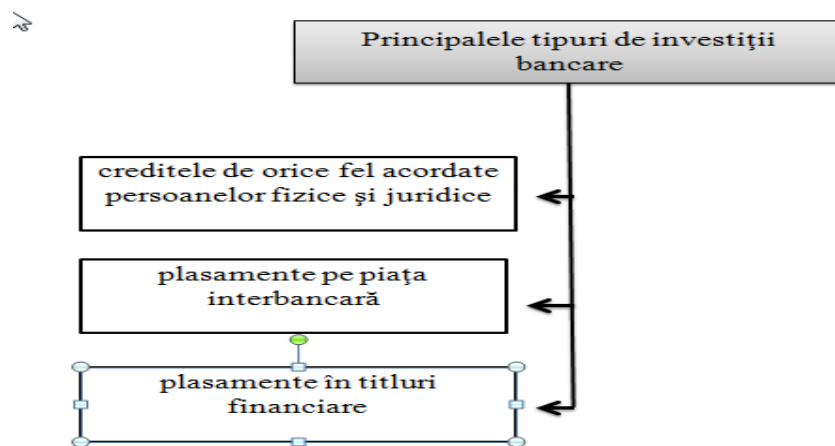

Fig.1. Principalele tipuri de investiții bancare practicate de sistemele bancare

Băncile reprezintă instituțiile financiare prin intermediul cărora se constituie relațiile de economisire și investire. În calitate de intermediar acestea pun în circulație activele sale, sporind astfel volumul mijloacelor de plată și respectiv de masă monetară. Activele bancare sunt generatoarele esențiale de profituri.

Fiecare instituție bancară își formează în mod independent portofoliul de investiții bazându-se pe unele principii generale:

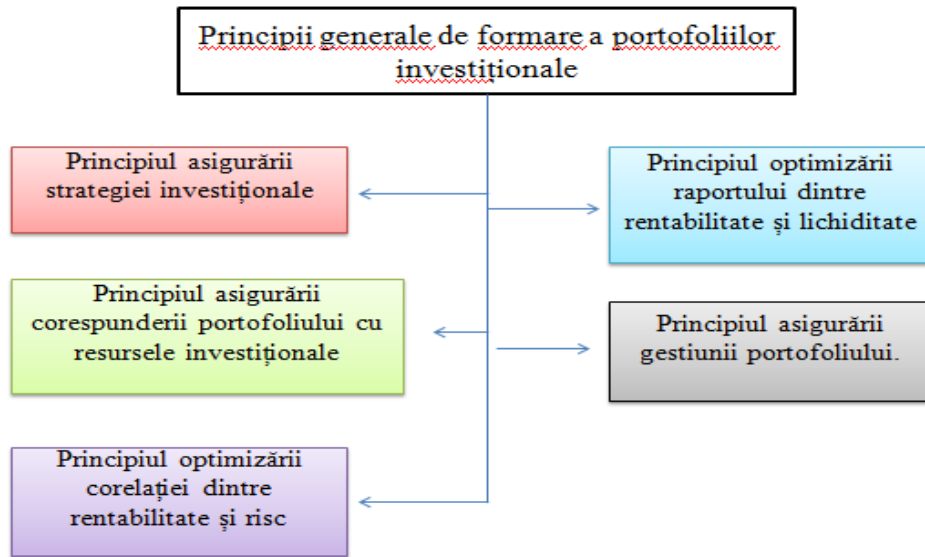

Fig.2. Principiile generale privind constituirea portofoliului investițional

În practica bancară se deosebesc mai multe tipuri de portofolii investiționale. Reșind din practica acumulată de mulți ani de zile de către instituțiile bancare, în prezent să ajuns la aceea că o bancă poate să dețină un portofoliu investițional format din mai multe portofolii independente, care au unele caracteristici aparte în funcție de obiectivele urmărite de investitor, obiectele investiționale, de preferințele investitorului etc.

În literatura de specialitate, s-au conturat trei criterii de clasificare a portofoliului investițional:

1. *În funcție de obiectele investiționale.* Acest criteriu deosebește următoarele tipuri de portofolii investiționale: Portofoliul de investiții reale; Portofoliul de investiții financiare; Portofoliu de mijloace circulante; Portofoliul altor investiții financiare.
2. *În funcție de preferințele investitorului, deosebim:* Portofoliu de creștere; Portofoliu cu securitate maximă; Portofoliu cu randament stabil; Portofoliu prudent; Portofoliu clasic; Portofoliu ofensiv; Portofoliu speculativ; Portofoliu specializat.
3. *În funcție de obiectivele urmărite de investitor, avem:* Portofoliu echilibrat; Portofoliu neechilibrat.

Formarea portofoliului investițional, reprezintă un proces destul de complicat ce presupune calcularea a unei serii de indicatori, dar mai întâi banca trebuie să ia decizii cu privire al titlurile de valoare în care aceasta își va investi capitalul, la fel este indispensabil de determinat cantitatea de titluri care va fi procurată și termenul de investire. Aceștia sunt doar o parte din indicatori pe care banca va fi obligată să-i cunoască până a începe formarea portofoliului investițional.

Deosebim următoarele etape ale procesului investițional:

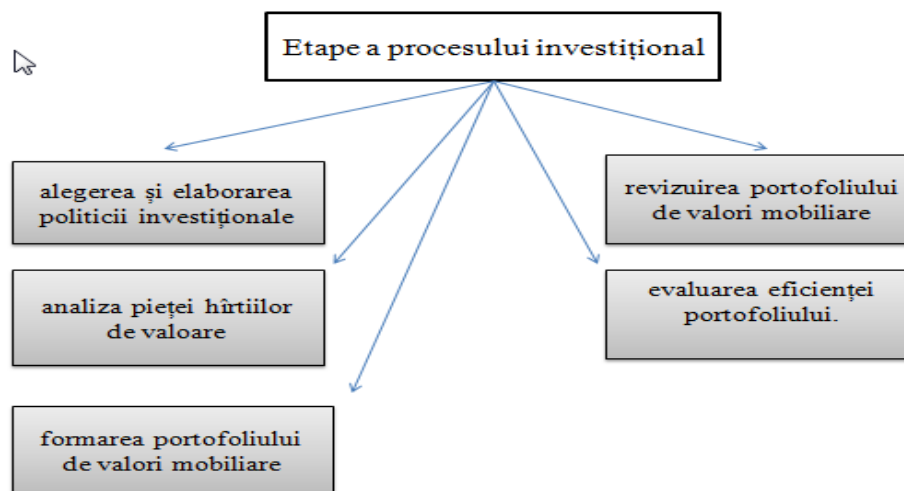

Fig.3. Etapele procesului investițional

Băncilor li se impune respectarea unor cerințe prudențiale privind plasamentele, dintre acestea menționăm: respectarea nivelului minim de solvabilitate de 8% (norma Cook); împrumuturile acordate unui singur debitor nu pot depăși 20% din totalul fondurilor proprii ale băncii; respectarea nivelului minim de lichiditate determinat în funcție de scadențele creanțelor și angajamentelor băncii; valoarea creditelor acordate persoanelor aflate în relații speciale cu banca sau personalului acesteia, inclusiv familiilor acestora nu pot depăși 20% din valoarea fondurilor proprii ale băncii; participarea unei bănci la capitalul social al unei societăți nebancare nu poate depăși cota de 20% din capitalul social al societății respective și 10% din fondurile proprii ale băncii; valoarea totală a investițiilor pe termen lung în valori mobiliare ale unei bănci nu pot depăși 50% din fondurile proprii ale băncii; valoarea totală a investițiilor în valori mobiliare efectuate de o bancă nu pot depăși 100% din fondurile proprii, cu excepția titlurilor de stat; participarea unei bănci la capitalul altei bănci nu poate depăși 5% din capitalul noii bănci, cu condiția participării și a altei societăți bancare persoană juridică străină sau a unei instituții financiare internaționale.

Pe baza restricțiilor impuse de legislație, dar și de Banca Națională, ținând cont de conjunctura economică și de poziția băncii în cadrul sistemului bancar, fiecare bancă își elaborează propriile politici privind plasamentele, creditele, participațiile la capitalul altor societăți, plasamentele în titluri financiare trebuie analizate cu multă grijă și în deplină cunoștință din cauza posibilităților de rambursare în valoarea și la termenele prevăzute în contracte.

Orice activitate de antreprenariat poartă un caracter riscant. Operațiunile băncilor, inclusiv operațiunile cu valori mobiliare, de asemenea, sunt purtătoare de risc, având și unele particularități de evaluare a lui.

Riscul unei operațiuni bancare – este probabilitatea pierderii de către bancă a unor sume bănești în urma desfășurării acestei activități, precum și pericolul pierderii imaginii sau reputației în lumea de afaceri.

Riscul bancar devine o problemă socială majoră, din cauza faptului, că băncile riscă nu numai cu mijloace proprii sau ale acționarilor (pe cum majoritatea agenților economici), doar și cu fondurile publice, economiile persoanelor fizice, mijloacele persoanelor juridice, plasate în bancă în calitate de depozite și ținute pe conturile bancare.

Deci, băncile în activitatea să urmează să dirijeze corect riscurile, iar organele de supraveghere trebuie să stabilească cerințele speciale pentru minimizarea riscurilor bancare în scopul evitării unor consecințe economice negative în urma falimentului băncilor.

Fiecare operațiune bancară poartă un oarecare nivel de risc. Evaluarea lui și contrapunerea cu nivelul probabil de eficiență a acestei operațiuni constituie criteriul principal de luare a deciziilor financiare.

8. ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ A BĂNCII COMERCIALE CU VALORILE MOBILIARE

8.1. Operațiuni de emiterie și plasare a valorilor mobiliare

8.2. Efectuarea operațiunilor investiționale în valori mobiliare

Bibliografie recomandată:

1. Regulament privind emiteria, circulația și răscumpărarea Certificatelelor Băncii Naționale a Moldovei. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 163-167.
2. Regulament cu privire la deținerea de către bănci a cotelor în capitalul unităților economice. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.49.
3. Instrucțiunea privind particularitățile emisiunilor de acțiuni și obligațiuni ale băncilor și modul de autorizare a lor de către Banca Națională a Moldovei, nr.95 din 30.04.2010 În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.98-99/367 din 15.06.2010.
4. Instrucțiunea BNM cu privire la plasarea, circulația și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscrisuri în conturi. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.160 -161.

8.1. Operațiuni de emiterie și plasare a valorilor mobiliare

În literatura științifică, activitatea investițională a băncii pe piața valorilor mobiliare este definită ca activitatea de plasare a mijloacelor din numele său și din propria inițiativă în scopul obținerii unor venituri directe și indirect.

Veniturile directe de la investiții în valori mobiliare sunt obținute în formă de dividende, dobânzi sau în urma realizării lor la un preț mai mare. Veniturile indirecte se formează din contul extinderii cotei de piață, controlate de bancă prin societățile afiliate și dependente.

Portofoliul investițional al băncii reprezintă o totalitate de valori mobiliare, procurate de către bancă pentru obținerea veniturilor și asigurarea lichidității plasamentului. Portofoliul de investiții al unei bănci trebuie să asigure un echilibru între fondurile plasate pe termen scurt și cele investite pe termen mediu și lung.

Acest portofoliu trebuie să cuprindă o asemenea structură a investițiilor încât, prin acestea, să se aibă în vedere: • gradul și costul lichidității; • riscul, din punctul de vedere al scadenței și caracterului investiției; • profitabilitatea, ținând cont de termenul, riscul și caracterul investiției.

Băncile intervin pe aceste piețe ca vânzători, comparatori sau ca intermediari. *Intermedierea financiara* e mai puțin sistematică ca intermedierea bancară; ele aduc anumite servicii, dar nu se constituie interfața între cererea și oferta manifestate pe aceste piețe.

În RM băncile desfășoară următoarele **operațiuni pe** piața valorilor mobiliare:

- activitatea de brokeraj – vânzarea-cumpărarea de valori mobiliare în numele și pe contul clientului în baza contractului de mandat sau comision;
- activitatea de dealer - vânzarea-cumpărarea de valori mobiliare în numele și pe contul propriu al băncii;
- activitatea de underwriting- intermediere la emisiunea și plasarea valorilor mobiliare ale clientului;
- activitate de ținere a registrului acționarilor – datele despre deținătorii de acțiuni;
- activitatea de depozitare – păstrarea valorilor mobiliare a clienților,
- activitatea de administrare a investițiilor – gestionarea portofoliului de investiții, consultanță;
- activitatea de administrare fiduciară;
- consulting –referitor la emiterea și circulația valorilor mobiliare.

Pentru prestarea serviciilor de brokeraj și de dealer băncile trebuie să dețină autorizații eliberate de CNPF.

Băncile mai prestează: alte **servicii** bancare aferente pieței financiare:

Buletine de informare economica adresate de banca clienților lor, de obicei lunar, cuprinzând noutăți privind conjunctura economică, noi produse bancare și financiare, dispoziții legale și fiscale de interes, etc.

Ingenieria financiara se referă în principal la evaluarea întreprinderilor și la realizarea montajului mai mult sau mai puțin complex de a aduce capital, a aranja fuziuni sau achiziții, a face posibile succesiunile. Este un ajutor pentru întreprinderile ce nu sunt cotate în bursa.

Finanțarea proiectelor. În acest caz, banca poate face ca realizarea proiectelor de investiții să se facă de către o societate pe care o creează și a cărei finanțare o asigură. Ca într-o operațiune de leasing, întreprinderea se obligă să-i cumpere producția societății create, în condiții de preț și durată care să-i asigure, rambursarea la termen a tuturor cheltuielilor cu dobânda și capitalul. Întreprinderea creată special poate fi absorbită de întreprinderea inițiatoare de proiect sau se poate dizolva.

Gestiunea de trezorerie sau cash management pornită inițial de la o accelerare în transmiterea și executarea ordinelor de plată, pentru a reduce decalajul dintre încasări și plăți, s-a

dezvoltat în a oferi clienților, în fiecare zi, pe calculator, situația conturilor în moneda națională și în devize, nu numai în banca respectiva ci în toata lumea, precum și posibilitatea de opera de la sediile firmelor respective, de a obține informații privind schimburile valutare, rata dobânzii, piețele de capital.

Emisiunea valorilor mobiliare proprii ale băncii

Banca poate emite:

● **Acțiuni** – valori mobiliare care reprezintă fracțiuni din capitalul social al unei societăți pe acțiuni o parte anumită, fixă și dinainte stabilită, care oferă deținătorului dreptul să primească dividende. Valoarea nominală trebuie să se împartă la 1, exprimată în lei.

- *Acțiunile ordinare* oferă dreptul la dividend, la eventualul produs al lichidării societății, precum și un drept de vot în adunarea generală a acționarilor. Venitul pe care îl aduc este fluctuant în funcție de profitul realizat.
- *Acțiunile preferențiale* oferă proprietarului ei drepturi (privilegii) suplimentare față de proprietarul acțiunii ordinare referitor la ordinea primirii dividendelor anunțate și la cuantumul dividendelor, precum și la ordinea primirii unei părți din bunurile societății care se distribuie în cazul lichidării ei, dar nu oferă dreptul la vot. Cota-parte de acțiuni preferențiale nu poate depăși 25% din capitalul social al societății.

Acțiunile preferențiale pot fi:

- cu dividend fixat:
 - cumulative,
 - parțial cumulative,
 - necumulative.
- cu dividend nefixat.

● **Obligațiuni** – valori mobiliare care confirmă dreptul proprietarului de a primi suma vărsată în contul achitării obligațiunii și dobânda în mărimea și în termenul stabilit la emitere.

Obligatarii au preferințe față de acționari. Valoarea nominală trebuie să se împartă la 100 lei, exprimată în lei termenul de circulație - cel puțin 1 an.

Acțiunile și obligațiunile băncilor se achită integral cu mijloace bănești.

- **Certificate de depozit** (vezi tema 6).
- **Cambii bancare** (vezi tema 6).

Activitatea de emisiune a acțiunilor

Băncile emit acțiuni *la constituirea sau la majorarea capitalului social*. Băncile pot fi Societăți pe Acțiuni de tip deschis, acționari sunt mai mult de 50 persoane și au drept liber la înstrăinarea acțiunilor.

➤ ***Emisiunea acțiunilor la fondarea băncii***

Plasarea acțiunilor la fondarea băncii se efectuează prin emisiune închisă. Procedura de emisiune a acțiunilor include următoarele etape:

- 1) adoptarea de către fondatori (fondator) a deciziei privind numărul și clasele acțiunilor plasate între fondatori;
- 2) aprobarea preliminară de către Banca Națională a cererii privind eliberarea licenței de desfășurare a activității financiare;
- 3) deschiderea unor conturi provizorii la Banca Națională pentru acumularea mijloacelor bănești;
- 4) întocmirea listei primilor subscriitori, acumularea mijloacelor bănești pe conturile provizorii;
- 5) înregistrarea de stat a băncii la Camera Înregistrării de Stat;
- 6) eliberarea de către Banca Națională a Moldovei a licenței de desfășurare a activităților financiare;
- 7) autorizarea de către Banca Națională a Moldovei a emisiunii efectuate;
- 8) înregistrarea de stat a acțiunilor plasate la înființarea băncii la Comisia Națională a Pieței Financiare la prezentarea avizului Băncii Naționale a Moldovei;
- 9) transferarea mijloacelor bănești, înregistrate la conturile provizorii deschise la Banca Națională a Moldovei, în contul LORO al băncii deschis la Banca Națională a Moldovei sau în conturile indicate de banca emitentă (în baza certificatului înregistrării de stat a valorilor mobiliare eliberat de Comisia Națională);
- 10) includerea subscriitorilor care au achitat integral acțiunile în registrul deținătorilor de valori mobiliare și eliberarea acestora a certificatelor de acțiuni (în cazul în care emisiunea acțiunilor a fost efectuată în formă materializată) sau a extraselor din registru (în cazul emisiunii nematerializate).

Pentru autorizarea emisiunii banca, în termen de 5 zile lucrătoare de la data eliberării de către Banca Națională a licenței de a desfășura activități financiare, prezintă la Banca Națională următoarele documente:

- 1) cererea de înregistrare a acțiunilor plasate la înființarea băncii conform formularului stabilit de Comisia Națională;

2) documentele de constituire ale băncii în original sau copiile acestora autentificate notarial sau de Camera Înregistrării de Stat, inclusiv procesul-verbal al adunării fondatorilor autentificat în conformitate cu prevederile legislației;

3) copia certificatului de înregistrare la Camera Înregistrării de Stat;

4) speciunile certificatelor de acțiuni în trei exemplare – pentru băncile care efectuează emisiunea acțiunilor în formă materializată;

5) lista subscriitorilor la acțiuni (fondatorilor), în 3 exemplare. Această listă va include numele (denumirea) și datele de identificare ale subscriitorilor, numărul de acțiuni subscribe și sumele depuse în contul achitării lor;

6) copia contractului privind ținerea registrului acționarilor încheiat cu un registrator independent, care dispune de licența corespunzătoare sau documentele pentru obținerea licenței pentru ținerea de sine stătător a registrului;

7) confirmarea Băncii Naționale a Moldovei privind depunerea de către subscriitorii a mijloacelor bănești în contul achitării valorilor mobiliare; pentru mijloacele acumulate în valută străină se indică contravaloarea în MDL la cursul oficial al Băncii Naționale a Moldovei la data depunerii mijloacelor bănești respective de către subscriitorii;

8) copia ordinului de plată privind achitarea plății și a taxelor aferente înregistrării de stat a acțiunilor în mărimea stabilită de legislația în vigoare.

Banca Națională examinează documentele indicate în termen de 10 zile și le prezintă la Comisia Națională pentru înregistrarea de stat a acțiunilor.

➤ ***Emisiunea suplimentară***

Procedura de emisiune a acțiunilor include următoarele etape:

1) adoptarea de către organul împuternicit al băncii emitente a hotărârii privind emisiunea suplimentară de acțiuni, în caz de necesitate – și a hotărârii privind anularea acțiunilor înregistrate anterior;

2) publicarea hotărârii privind emisiunea valorilor mobiliare;

3) pregătirea și aprobarea de către bancă a prospectului ofertei publice a acțiunilor - pentru băncile emitente care vor efectua emisiunea publică a acțiunilor;

4) perfectarea de către emitent și underwriter a contractului de prestare a serviciilor de underwriting – în cazul plasării valorilor mobiliare prin intermediul underwriterului;

5) perfectarea de către emitent și registratorul independent a contractului de ținere a registrului acționarilor - în cazurile stipulate de legislație;

6) înregistrarea clasei de acțiuni la Bursa de Valori - în cazurile stipulate de legislație;

- 7) autorizarea ofertei publice de către Banca Națională, ce include avizarea prospectului ofertei publice la Banca Națională și primirea autorizației ofertei publice- pentru băncile emitente care vor efectua emisiunea publică a acțiunilor;
- 8) informarea Băncii Naționale despre luarea hotărârii privind emisiunea acțiunilor - pentru băncile care vor efectua emisiunea închisă a acțiunilor;
- 9) înregistrarea la Comisia Națională a prospectului ofertei publice a acțiunilor - pentru băncile care vor efectua emisiunea publică a acțiunilor (la prezentarea avizului Băncii Naționale);
- 10) deschiderea la Banca Națională a conturilor provizorii - pentru acumularea mijloacelor bănești obținute în procesul plasării publice a acțiunilor sau în banca emitentă - în cazul emisiunii închise;
- 11) imprimarea certificatelor de acțiuni pentru băncile care emit acțiuni în formă materializată, precum și multiplicarea prospectului ofertei publice;
- 12) dezvăluirea informației ce se conține în prospectul ofertei publice – pentru băncile care vor efectua emisiunea publică a acțiunilor;
- 13) primirea de către subscriitorii care vor deține o cotă substanțială din capitalul băncii a permisiunii scrise a Băncii Naționale a Moldovei;
- 14) plasarea acțiunilor emisiunii suplimentare;
- 15) aprobarea de către banca-emitentă a dării de seamă privind rezultatele emisiunii de acțiuni și calificarea emisiunii ca efectuată sau neefectuată;
- 16) autorizarea (prin eliberarea unui aviz) de către Banca Națională a Moldovei a emisiunii efectuate;
- 17) înregistrarea la Comisia Națională a dării de seamă privind rezultatele emisiunii de acțiuni la prezentarea avizului Băncii Naționale, introducerea datelor despre emisiune în Registrul de stat al valorilor mobiliare, iar în caz de necesitate – anularea acțiunilor înregistrate anterior;
- 18) înregistrarea la Camera Înregistrării de Stat a modificărilor și completărilor la statut, determinate de rezultatele emisiunii;
- 19) închiderea conturilor provizorii deschise la Banca Națională a Moldovei și transferarea mijloacelor de pe aceste conturi în contul LORO al băncii deschis la Banca Națională sau în conturile indicate de banca emitentă; închiderea conturilor provizorii deschise în banca emitentă;
- 20) includerea subscriitorilor care au achitat integral acțiunile în registrul deținătorilor de valori mobiliare și eliberarea acestora a certificatelor de acțiuni (în cazul în care emisiunea

acțiunilor a fost efectuată în formă materializată) sau a extraselor din registru (în cazul în care emisiunea a fost efectuată în formă dematerializată).

Mijloacele bănești primite pe parcursul plasării publice a acțiunilor se înregistrează în conturile provizorii deschise la Banca Națională a Moldovei.

Mijloacele bănești înregistrate la conturile provizorii deschise la Banca Națională a Moldovei pot fi:

1) transferate în contul LORO al băncii deschis la Banca Națională a Moldovei sau în conturile indicate de banca emitentă după înregistrarea rezultatelor emisiunii de acțiuni la Comisia Națională (conform certificatului înregistrării de stat a valorilor mobiliare în copie autentificată cu ștampila băncii);

2) restituite investitorilor în cazul în care:

a) banca emitentă a calificat emisiunea ca neefectuată;

b) Banca Națională nu a eliberat avizul privind aprobarea rezultatelor emisiunii suplimentare a valorilor mobiliare;

c) Comisia Națională nu a înregistrat darea de seamă privind rezultatele emisiunii suplimentare de acțiuni;

3) restituite persoanelor care anterior au introdus mijloace bănești ca plată pentru acțiuni prin ordinul de plată al băncii emitente - în cazul desfăcerii contractului de subscriere, în termen de 5 zile lucrătoare de la data depunerii cererii la banca emitentă;

4) utilizate de către banca emitentă numai în cazul acordării de către o altă bancă autorizată din Republica Moldova a unei cauțiuni sau garanții a obligațiilor băncii emitente. Banca Națională poate respinge cauțiunea sau garanția în cazul în care starea financiară a garantului este nestabilă sau valoarea activelor nete ale acestuia nu depășește costul total al acțiunilor emisiunii garantate.

➤ **Autorizarea ofertei publice pe piața primară**

Pentru obținerea de la Banca Națională a autorizației ofertei publice a acțiunilor pe piața primară banca emitentă prezintă la Banca Națională următoarele documente:

1) cererea conform formularului stabilit de Comisia Națională - în 2 exemplare;

2) copiile documentelor de constituire a băncii autentificate notarial, cu toate modificările și completările la acestea;

3) copia certificatului de înregistrare la Camera Înregistrării de Stat și extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice;

4) speciunile certificatelor de acțiuni în trei exemplare (cu indicarea tuturor datelor obligatorii, prevăzute de legislație) – pentru emitenții care efectuează prima emisiune a acțiunilor materializate care aparțin clasei respective;

5) procesul-verbal al adunării generale a acționarilor la care a fost adoptată hotărârea privind emisiunea acțiunilor (cu anexele respective), întocmit în 2 exemplare;

6) hotărârea privind emisiunea acțiunilor - în trei exemplare (în cazul în care ținerea registrului se efectuează de registrator - în patru exemplare);

7) copia contractului încheiat cu registratorul independent, care deține licența respectivă sau copia licenței privind ținerea registrului deținătorilor de valori mobiliare (conform legislației);

8) copia ordinului de plată privind plata taxei de înregistrare a ofertei publice în mărimea stabilită;

9) prospectul ofertei publice a acțiunilor aprobat de către Consiliul băncii în trei exemplare;

10) conținutul avizului despre oferta publică a acțiunilor, pe care banca intenționează să-l publice în organul de presă, în trei exemplare;

11) copia contractului de prestare a serviciilor de underwriting și confirmarea obligațiilor asumate de către underwriter în scopul asigurării rezultatelor emisiunii (în cazul plasării valorilor mobiliare prin intermediul underwriterului și prestării serviciilor conform principiului responsabilității ferme).

Documentele pentru autorizarea ofertei publice se prezintă nu mai târziu de 6 luni din momentul adoptării de către banca emitentă a hotărârii privind efectuarea emisiunii.

Prospectul ofertei publice se aprobă de Consiliul băncii și se semnează de președintele consiliului, contabilul-șef și comisia de cenzori a băncii. Paginile prospectului se numerează, se șnuruiesc și se sigilează cu ștampila băncii.

Banca poartă răspundere pentru informația care se conține în prospectul ofertei publice și în alte documente prezentate.

Banca Națională a Moldovei examinează documentele prezentate pentru autorizarea ofertei publice **în termen de 20 de zile** din data prezentării documentelor.

În cazul în care, în urma examinării documentelor prezentate pentru autorizarea ofertei publice, se constată că acestea au fost întocmite cu abateri de la prevederile legislației în vigoare și/sau au fost prezentate incomplet, documentele se restituie băncii pentru reperfectare, iar

termenul de examinare se calculează repetat de la data prezentării tuturor documentelor reperfectate.

Pentru înregistrarea ofertei publice de acțiuni Banca Națională prezintă la Comisia Națională autorizația ofertei publice, precum și documentele prevăzute. Plasarea acțiunilor emisiunii suplimentare cu efectuarea ofertei publice începe numai după înregistrarea ei la Comisia Națională și nu mai devreme decât peste 15 zile calendaristice după asigurarea pentru toți investitorii potențiali a accesului la informația cuprinsă în prospectul ofertei publice.

➤ **Particularitățile înregistrării emisiunilor de acțiuni în cazul fuziunii (contopirii sau absorbției) băncilor**

În cazul reorganizării prin fuziune (contopire sau absorbție), băncile antrenate în procesul de reorganizare sunt obligate să obțină permisiunea scrisă a Băncii Naționale și autorizația Comisiei Naționale privind reorganizarea societății.

Pentru obținerea avizului Băncii Naționale privind rezultatele emisiunii de acțiuni, banca nou înființată (la contopire) sau banca absorbantă (la fuziunea prin absorbție) prezintă documentele necesare înregistrării emisiunii de acțiuni plasate la înființarea băncii și, respectiv, documentele pentru înregistrarea dării de seamă privind rezultatele emisiunii suplimentare de acțiuni efectuate în scopul convertirii acțiunilor deținute de acționarii băncii absorbite conform reglementărilor Comisiei Naționale și prezentei Instrucțiuni.

Banca Națională examinează documentele prezentate în termen de 15 zile și, în cazul corespunderii acestora prevederilor legislației în vigoare, le prezintă la Comisia Națională cu avizul respectiv.

❖ **Activitatea de emisiune a obligațiunilor**

În scopul atragerii de mijloace bănești în conformitate cu legislația în vigoare și în modul revăzut de statut, banca poate emite obligațiuni nominative, asigurate prin gajul bunurilor sale proprii și/sau bunurilor persoanelor terțe și/sau cu garanția bancară, și/sau prin fidejusiune, și/sau prin polița de asigurare, cu excepția cazurilor emiterii obligațiunilor convertibile în acțiuni sau întrunirii concomitente a următoarelor condiții:

1) banca desfășoară activitate financiară timp de cel puțin un an, care a fost încheiat cu rezultat financiar pozitiv;

2) pe durata a 3 ani anterior adoptării hotărârii de emiterie a obligațiunilor, banca a respectat întocmai prevederile legislației privind dezvăluirea informației și drepturile deținătorilor de valori mobiliare;

3) banca nu a admis cazuri de neexecutare sau de nerespectare a termenelor de executare a obligațiilor sale față de deținătorii de obligațiuni plasate anterior.

Banca are dreptul să plaseze obligațiuni de clase diferite, inclusiv purtătoare de dobândă și/sau cu scont, precum și convertibile în acțiuni numai prin ofertă publică.

Hotărârea privind emisiunea obligațiilor convertibile se aprobă de către adunarea generală a acționarilor, iar hotărârea privind emisiunea altor obligațiuni poate fi aprobată și de consiliul băncii.

Emisiunea poate fi

- *publică* – când au accesul un număr mare de investitori.
- *particulară* - când au accesul un număr restrâns de investitori sau nu sunt negociate la bursă.

Elementele ce caracterizează un împrumut obligatar sunt: suma, durata, valoarea nominală, rata dobânzii, prețul emisiunii, condițiile răscumpărării.

Diferența dintre prețul emisiunii și cel de rambursare se numește *primă de rambursare*. Rambursarea se face o singură dată la scadență sau fracționat.

8.2. Efectuarea operațiunilor investiționale în valori mobiliare

a) *Investiții în valori mobiliare de stat.*

Valorile mobiliare de stat (VMS) – sunt instrumente ale datoriei de stat, emise în formă de titlu financiar negociabil. Emiterea valorilor mobiliare de stat ale Republicii Moldova se efectuează de către stat în persoana Ministerului finanțelor sub formă dematerializată prin înscrieri în conturi în lei moldovenești și reprezintă o creanță cu un anumit termen de circulație.

Ministerul finanțelor emite diverse tipuri de valori mobiliare de stat cum sunt: obligațiuni, bonuri de trezorerie. BNM emite Certificatele Băncii Naționale (CBN).

- *bonuri de trezorerie* – sunt valori mobiliare de stat emise cu scont și răscumpărate la valoarea lor nominală la scadență, cu termenul de circulație de 28, 91, 182, 273, 364 zile.

Acestea au o profitabilitate mai mică, dar asigură un grad înalt de lichiditate cu risc minimal.

- *obligațiuni de stat* - sunt valori mobiliare de stat emise pe un termen mai mare de un an, la o rată a dobânzii stabilită, dobânda fiind plătită periodic, fiind răscumpărate la scadență la valoarea lor nominală.

Obligațiunea este un titlu de recunoaștere a datoriei care reprezintă o creanță financiară, pe care deținătorul o are asupra emitentului (debitorul), sau altfel spus, este o promisiune scrisă de a

plăți o sumă de bani la o dată stabilită. Deținătorul încasează, de regulă, periodic dobânzile convenite. Ele au o scadență de la un an până la zece ani. Profitul acestor titluri îl constituie prima sau/și dobânda plătită în fiecare lună.

- *CertIFICATELE BĂNCII NAȚIONALE* - instrumente negociabile de datorie ale BNM ce reprezintă obligații ale Băncii Naționale față de deținătorii acestor instrumente.

Certificatele sânt instrumente ale pieței monetare și se emit în scopul realizării politicii monetare și valutare a BNM.

Certificatele BNM se emit în moneda națională, în formă dematerializată cu scadențe până la un an. Cumpărătorii potențiali ai Certificatelor BNM pot fi băncile și Fondul de garantare a depozitelor, care au încheiat cu BNM Acordul privind tranzacțiile cu Certificatele Băncii Naționale a Moldovei.

Certificatele se vând cu scont și sunt răscumpărate la scadență la valoarea nominală. Diferența dintre prețul de vânzare și valoarea nominală reprezintă dobânda plătită deținătorului la scadență.

Avantajele principale ale plasării fondurilor băncilor în valori mobiliare de stat:

- riscul redus (acestea fiind considerate ca investiții aproape fără risc);
- lichiditatea ridicată, piața obligațiunilor guvernamentale fiind o piață ce asigură fluiditate tranzacțiilor, întrucât permanent există cumpărători și vânzători;
- o gamă largă de titluri emise, investitorii putând găsi diferite tipuri de titluri guvernamentale, cu scadențe diferite (pe termen scurt, mediu și/ sau lung), care îi satisfac din punctul de vedere al termenului pentru care sunt plasate fondurile.

Procesul plasării și răscumpărării VMS parcurge mai multe etape:

Etapa 1. Ministerul Finanțelor prezintă Băncii Naționale, nu mai târziu de 5 zile de la data desfășurării licitației, dispoziția privind desfășurarea licitației și Comunicatul oficial de lansare a valorilor mobiliare de stat. Banca Națională, primind dispozițiile respective cu 4 zile înainte de desfășurarea licitației, expediază băncilor comerciale Comunicatul oficial de lansare a licitației.

În scopul desfășurării licitațiilor de vânzare a valorilor mobiliare de stat se creează Comisia de licitație, care include trei funcționari ai Băncii Naționale (prim-viceguvernatorul BNM, directorul Departamentului de credite și operațiuni de piață, șeful Direcției operațiuni de piață a Băncii Naționale) și doi reprezentanți împuterniciți ai Ministerului Finanțelor (vice ministrul finanțelor, șeful Direcției angajamente interne ale statului din cadrul Ministerului Finanțelor).

Etapa 2. Băncile prezintă cererea-tip, în care pot menționa trei tipuri de solicitări:

- solicitarea din contul băncii - cereri competitive;
- solicitarea la însărcinarea și din contul investitorilor - cereri competitive;
- solicitarea la însărcinarea și din contul investitorilor - cereri necompetitive.

Cererile competitive sunt cereri depuse din partea băncilor sau din partea investitorilor, care sunt adjudecate utilizând una din următoarele metode:

- metoda preturilor multiple (in cazul licitațiilor de vânzare a valorilor mobiliare de stat cu dobânda fixa), - cererile se satisfac la preturile propuse de către depunători;

- metoda prețului unic (in cazul licitațiilor de vânzare a obligațiunilor de stat cu dobânda flotanta)- cererile se satisfac la marja maximă, propusă de depunători, care nu poate depăși marja maxima anunțată în Comitetul oficial de lansare a VMS până la comercializarea volumului total propus de Ministerul Finanțelor.

Cererile necompetitive pot fi depuse numai din partea investitorilor fără indicarea prețului/marjei și sunt satisfăcute în cazul licitațiilor la preturi multiple la prețul mediu ponderat al cererilor competitive satisfăcute la licitație, iar în cazul licitațiilor la preț unic - la marja maxima acceptata. Cererea necompetitiva depusa din partea unui investitor nu poate depăși 300 de mii de lei la valoarea nominala pentru fiecare număr de ISIN al valorii mobiliare de stat.

Etapa 3. Cererile depuse și acceptate se trec în lista preliminară generală a înregistrării cererilor în ordinea descrescândă a preturilor propuse. în baza acestei liste se întocmește Programul determinării rezultatelor licitației de vânzare a valorilor mobiliare de stat. Cererile băncilor comerciale se sortează în ordine descrescândă, începând cu prețul maxim și terminând cu prețul minim propus. Satisfacerea cererilor înaintate de bănci se efectuează în baza preturilor propuse pentru cumpărarea valorilor mobiliare de stat. în cazul în care suma cererilor depuse la licitație la preț minim este mai mare, satisfacerea lor se face conform distribuției proporționale.

Etapa 4. După încheierea licitației, Banca Națională expediază participanților la licitație avizele electronice de cumpărare și comunicatul oficial despre rezultatele licitației. A doua zi până la orele 13.00 băncile comerciale sunt obligate să asigure contul Loro cu disponibilitățile bănești necesare pentru cumpărarea valorilor mobiliare de stat. BNM printr-o dispoziție incaso percepe în mod incontestabil plata pentru valorile imobiliare de stat de pe conturile băncilor și le transfera în contul Trezoreriei Centrale. Data transferării mijloacelor bănești la Ministerul Finanțelor se considera data a cumpărării valorilor mobiliare de stat și începe calculul perioadei de maturitate a lor. în caz de neîndeplinire a transferării mijloacelor bănești, băncile plătesc o

amenda în valoare de 0,5% din suma acestora incompleta pentru plata cererilor satisfăcute pentru fiecare zi expirata.

Etapa 5. Răscumpărarea valorilor mobiliare de stat si/sau achitarea dobânzilor aferente obligațiunilor de stat se efectuează de către Ministerul Finanțelor.

b) Investiții în valori mobiliare corporative

În Republica Moldova băncile comerciale achiziționează hârtii de valoare pentru investiții și pentru comercializare.

Băncile comerciale pot procura valorilor mobiliare corporative pe piața bursieră sau extrabursieră.

Principalele valori mobiliare corporative în care investesc băncile comerciale în Republica Moldova în scopul primirii profitului sunt acțiunile și obligațiunile emise de societățile pe acțiuni.

BNM impune restricții privind deținerea cotelor substanțiale în capitalul unei societăți economice.

Banca comercială nu poate deține fără permisiunea BNM:

- o cotă substanțială în capitalul unei unități economice (cu excepția băncilor de pe teritoriul RM), și o cotă care depășește 15% din CNT al băncii

- valoarea curentă totală a unor cote ce depășesc 50% din CNT al băncii.

Pentru a obține permisiunea scrisă a Băncii Naționale a Moldovei, Consiliul instituției bancare prezintă următoarea informație cu privire la deținerea cotei în capitalul unității economice:

- 1) cerere de solicitare a permisiunii;
- 2) procesul-verbal la care s-a luat decizia de către organul împuternicit privind deținerea cotei în capitalul unității economice;
- 3) denumirea și adresa unității economice;
- 4) mărimea capitalului unității economice;
- 5) cota de participare (in lei și în %) preconizată spre procurare;
- 6) în caz de procurare a acțiunilor:
 - a) numărul total de acțiuni emise de către unitatea economică;
 - b) numărul acțiunilor cu drept de vot emise de către unitatea economică;
 - c) valoarea nominală (fixată) a unei acțiuni;
 - d) numărul acțiunilor preconizate spre procurare;

- e) prețul de procurare a acțiunilor;
- f) caracteristica acțiunilor procurate (ordinare sau preferențiale etc.);
- 7) raportul cotei de participare (conform valorii nominale/fixate) la capitalul unității economice;
- 8) raportul cotei de participare în capitalul unității economice (conform valorii de procurare) la capitalul normativ total al băncii;
- 9) raportul valorii totale a cotelor în capitalul unităților economice deținute de banca la capitalul normativ total al băncii;
- 10) scopul (pentru vânzare sau pentru investiții);
- 11) copia analizei financiare (operațiunile unității economice, rentabilitatea, profitabilitatea, solvabilitatea etc.) efectuate de către banca care a servit drept motiv pentru a procura cota de participare în capitalul unității economice.

Banca Națională poate solicita prezentarea informației suplimentare, dacă considera ca informația de baza este insuficientă pentru a lua decizia definitivă asupra cererii, și în decurs de 15 zile de lucru din ziua primirii setului de documente, Banca Națională aproba sau respinge cererea și înștiințează în scris consiliul băncii despre decizia sa.

Nu este necesară autorizarea Băncii Naționale pentru cotele de participare la capitalul unităților economice, achiziționate de către banca în schimbul rambursării creditului acordat de ea. Conversiunea creditelor și a dobânzilor aferente în acțiuni ale societăților pe acțiuni poate fi efectuată în cazul când suma obținută prin executarea modalităților de asigurare a rambursării creditului este insuficientă pentru achitarea datoriei față de banca. La înregistrarea contabilă a valorii acțiunilor achiziționate în schimbul rambursării creditelor se reflectă valoarea cea mai mică: suma creditului sau valoarea de piață a acțiunilor achiziționate. În scopul asigurării rambursării creditului au fost puse drept gaj acțiuni ale societății pe acțiuni. Banca este în drept să dețină acțiunile în decurs de 12 luni de la data procurării lor. În cazul când în decursul a 12 luni aceste acțiuni nu au fost comercializate de banca, valoarea lor se reflectă la pierderi. Concomitent, valoarea acțiunilor trecute la pierderi se reflectă în contul memorandum pentru evidența și comercializarea ulterioară a acestora.

Însă în cazuri excepționale banca comercială, în termen de cel puțin 30 de zile până la expirarea termenului de comercializare a acțiunilor, poate să se adreseze la BNM cu o cerere privind prelungirea termenului de deținere a acțiunilor. În această cerere ea trebuie să indice temeiurile reale, juridice și economice. În acest caz BNM poate prelungi termenul de deținere a

acțiunilor, achiziționate în schimbul rambursării creditelor, o singura dată, pe o perioadă nu mai mare de 1an. În acest scop banca comercială trebuie să prezinte:

- un plan referitor la acțiunile achiziționate în schimbul rambursării creditului. Acest plan trebuie să conțină detalii privind modul de comercializare a acțiunilor pe parcursul unui an, perioada de deținere a acțiunilor, evaluarea condițiilor de piață, efectuată de către banca, orice costuri sau cotizații ce se referă la achiziționarea și deținerea acțiunilor; acțiunile de marketing pentru a obține un preț maxim de vânzare și orice cumpărători interesați cunoscuți;

- documentația cu privire la cererile și ofertele din partea potențialilor cumpărători ai acțiunilor (în cazul disponibilității de date);

- documentația cu privire la acțiunile și metodele folosite în scop de reclama sau oferire pentru vânzare a acțiunilor societăților pe acțiuni;

- documentația cu privire la evaluări sau calcule ale valorii de piață, determinate de către profesioniștii independenți;

- evaluarea condițiilor de piață, efectuată de banca.

Lunar, băncile sunt obligate să prezinte Băncii Naționale a Moldovei raportul privind cotele de participare în capitalul unităților economice, întocmit în conformitate cu instrucțiunile Băncii Naționale a Moldovei cu privire la modul de întocmire și prezentare a rapoartelor financiare.

9. ORGANIZAREA OPERAȚIUNILOR VALUTARE EFECTUATE DE BĂNCILE COMERCIALE

9.1. Esența și tipurile operațiunilor valutare în Republica Moldova

9.2. Determinarea condițiilor de activitate a unităților de schimb valutar

9.3. Poziția valutară deschisă - ordinea de calcul

Bibliografie recomandată:

1. Legea nr.62–XVI din 21.03.2008 privind reglementarea valutară, în vigoare din 18.01.2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.127-130 din 18.07.2008.

2. Regulamentul cu privire la unitățile de schimb valutar, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.53 din 5.03.2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.62-64 din 27.03.2009.

3. Regulamentul cu privire la poziția valutară deschisă a băncii, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 126 din 28.11.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr. 112-114, cu modificările și completările ulterioare.

9.1. Esența și tipurile operațiunilor valutare în Republica Moldova

Operațiunile valutare se divizează în operațiuni valutare care se efectuează între:

- rezidenți și nerezidenți,
- rezidenți,
- nerezidenți,

- precum și operațiuni valutare care se efectuează în mod unilateral de către rezidenți sau nerezidenți.

Operațiunile valutare dintre rezidenți și nerezidenți se divizează în operațiuni valutare curente și operațiuni valutare de capital.

1. Operațiuni valutare curente:

- plăți efectuate în cadrul comerțului internațional cu mărfuri și servicii, inclusiv lucrări, precum și plăți și transferuri în cadrul facilităților bancare de creditare aferente comerțului internațional (acreditive, credite overdraft, overnight, carduri de credit), cu termenele inițiale de rambursare ce nu depășesc un an;

- plăți care reprezintă dobânda la împrumuturi/credite și venitul net din alte investiții
- plăți în vederea rambursării împrumuturilor/creditelor sau amortizării investițiilor directe;
- transferul de mijloace bănești destinate cheltuielilor pentru întreținerea familiei;

- Alte plăți: legate de achitarea tratamentelor medicale, cheltuielilor de călătorie, cheltuielilor de studii; plăți legate de impozite și taxe, cu excepția impozitelor și taxelor aferente moștenirilor; amenzi; plăți legate de cheltuieli de judecată; plăți și transferuri în cadrul asistenței tehnice; plăți aferente asigurărilor sociale, inclusiv pensii; plata cotizațiilor de membru al organizațiilor internaționale, obștești, religioase sau al altor organizații necomerciale.

2. Operațiuni de capital:

- operațiuni aferente investițiilor directe - operațiuni ce țin de efectuarea investițiilor în scopul stabilirii sau menținerii legăturilor economice durabile între persoana care investește capitalul (investitor) și unitatea de drept în care se investește acest capital precum și operațiunile ce țin de lichidarea/vânzarea investițiilor directe;

- operațiuni cu bunuri imobile - se efectuează în vederea construirii de clădiri sau alte bunuri imobile, procurării de terenuri, clădiri sau alte bunuri imobile în scop de câștig sau folosință personală, precum și operațiuni ce țin de vânzarea acestor bunuri imobile;

- operațiuni cu instrumente financiare (certIFICATE de depozit, instrumente financiare derivate);

- împrumuturi/credite comerciale (plăți în avans, plăți în rate pentru etape intermediare de execuție sau plăți la solicitarea furnizorilor de mărfuri/servicii, precum și plăți la un anumit termen de la livrarea mărfurilor/prestarea serviciilor, operațiuni de factoring);

- împrumuturi/credite financiare (împrumuturile/creditele ipotecare, împrumuturile/creditele de consum, precum și leasingul financiar);

- Garanții - modalități și instrumente prin care se garantează, inclusiv de către terți, îndeplinirea obligațiilor contractuale ale debitorului față de creditor și includ: garanția bancară, fideiusiunea, avalul, depozitul de garanție, dreptul de gaj etc.;

- Operațiuni în conturi curente și în conturi de depozit la instituții financiare - deschiderea conturilor curente și de depozit în valută sau în moneda națională la bănci și la alte instituții financiare (care au dreptul de a atrage depozite la vedere și/sau la termen sau echivalente ale acestora și de a desfășura alte activități financiare) și derularea operațiunilor prin aceste conturi;

- operațiuni aferente asigurării de viață reprezintă operațiuni legate de încheierea contractelor de asigurare de viață, precum și derularea acestora prin efectuarea transferurilor ce țin de plata primelor de asigurare și a sumelor asigurate;

- operațiuni cu caracter personal (împrumuturi; donații sub diferite forme; moșteniri; achitarea de către imigranți a datoriilor în țara în care aceștia au avut stabilit anterior domiciliul sau reședința; transferuri în străinătate ale economiilor nerezidenților în perioada de ședere a

acestora în Republica Moldova; transferuri în străinătate efectuate de către persoanele fizice rezidente care se stabilesc cu domiciliul în străinătate;

- alte operațiuni de capital (impozite și taxe aferente moștenirilor; despăgubiri rezultate din operațiunile valutare de capital; restituiri de sume în cazul anulării ori rezilierii contractelor sau restituiri de sume nesolicitate spre plată, care decurg din operațiunile valutare de capital; transmiterea/cesiunea drepturilor asupra invențiilor, desenelor sau modelelor industriale, asupra mărcilor și asupra altor obiecte de proprietate intelectuală în sfera științei și inovării; câștiguri din jocuri de noroc; transferuri de mijloace bănești necesare pentru prestarea de servicii).

În dependență de caracterul operațiunilor valutare efectuate de băncile comerciale ele se clasifică în :

- *operațiuni de deservire a conturilor în valuta* – din aceasta categorie fac parte toate operațiunile ce țin de evidența conturilor în valută:

- a) deschiderea conturilor ;
- b) înscrieri în cont;
- c) eliberarea extraselor de cont;
- d) calcularea dobânzilor la sold;
- e) overdraft-ul contului;
- f) închiderea conturilor.

Băncile autorizate deschid persoanelor fizice rezidente conturi în valuta străină pentru a înregistra:

✓ valuta străină, (numerar și cecuri de călătorie) proveniența căreia deținătorul o poate confirma, prezentând la banca autorizată:

- declarația vamală ce confirmă introducerea acestei valute străine în Moldova;
- permisiunea de a scoate valuta străină peste hotare, eliberată de o banca autorizată a Moldovei.

La depunerea valutei străine în contul clientului banca autorizată retine de la client declarația vamală, permisiunea de a scoate valuta străină peste hotare și le anexează la documentele zilei. Dacă suma valutei străine indicată în declarația vamală sau în permisiunea de a scoate valuta străină peste hotare depășește suma pe care clientul dorește să o depună în cont, documentele menționate, de asemenea se rețin, iar pentru suma diferenței se eliberează o altă permisiune de a scoate valuta străină peste hotare.

✓ valuta străină, transferată de peste hotare pe numele posesorului de cont;

- ✓ valuta străină ce urmează a fi plătită conform cecurilor emise de către băncile străine;
- ✓ sumele dobânzilor aferente conturilor deschise în valută;
- ✓ valuta străină procurată pe piața valutară internă a Republicii Moldova;
- ✓ altă valută străină care nu are proveniență străină.

- **Operațiuni cu caracter necomercial** – din această categorie fac parte:

- a) eliberarea și deservirea cecurilor de călătorie;
- b) operațiuni legate de carduri;
- c) încasarea diferitor plăți în numele clientului și în nume propriu.
- d) stabilirea legăturilor de corespondent între bănci.

Băncile care au legături de corespondent sunt numite „bănci corespondente”. Băncile corespondente deschid de obicei conturi reciproce. Aceste conturi corespondente pot fi de 2 tipuri:

1. Contul NOSTRO – contul care se reflectă în activul băncii care îl deschide și în pasivul băncii corespondente;
2. Contul LORO - contul care se reflectă în activul băncii corespondente.

- **Operațiuni de schimb valutar** – operațiuni de schimb a unei valute străine contra valutei naționale. Acestea se clasifică în:

- a) operațiuni today – schimbul unei valute pe alta, în care data încheierii contractului și data executării contractului coincid;
- b) operațiuni tomorrow – data executării contractului se realizează a doua zi după încheierea lui (T+1);
- c) operațiuni spot – operațiune considerată la vedere, a cărei termen de execuție nu trebuie să depășească 48 de ore;
- d) operațiuni forward – operațiune la termen la care termenul de execuție a contractului depășește 48 ore. Din această categorie fac parte contractele futures, options, swap (aceste operațiuni sunt de hedjare sau de acoperire a riscului valutar).

- **Operațiuni legate de creditare și depozite în valută.**

9.2. Determinarea condițiilor de activitate a unităților de schimb valutar (caselor de schimb valutar, băncilor, punctelor de pe lângă hoteluri):

Unitățile de schimb valutar efectuează operațiuni de schimb valutar în numerar în monedă națională și în valută străină, precum și cu cecuri de călătorie în valută străină, cu persoane fizice.

Pe teritoriul Republicii Moldova au dreptul de a efectua operațiuni de schimb valutar în numerar cu persoane fizice următoarele categorii de rezidenți:

- a) banca licențiată care efectuează operațiuni de schimb valutar în numerar cu persoane fizice prin intermediul punctelor sale de schimb valutar;
- b) casa de schimb valutar – persoană juridică rezidentă constituită conform legislației Republicii Moldova, având ca gen unic de activitate efectuarea pe teritoriul Republicii Moldova a operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice;
- c) persoana juridică rezidentă ce prestează servicii hoteliere, care efectuează operațiuni de cumpărare a numerarului în valută străină/cecurilor de călătorie în valută străină de la persoane fizice prin intermediul propriului punct de schimb valutar.

Casa de schimb valutar poate deschide filiale pe teritoriul Republicii Moldova.

Băncile licențiate sunt obligate să înștiințeze Banca Națională a Moldovei despre deschiderea punctelor sale de schimb valutar și să prezinte programul de lucru al punctului respectiv. Modul și termenele de înștiințare se stabilesc de Banca Națională a Moldovei.

Pentru desfășurarea activității de schimb valutar, casa de schimb valutar, filiala acesteia, punctul de schimb valutar al băncii licențiate sau punctul de schimb valutar al hotelului urmează să dispună de cel puțin:

- a) mașină de casă și control (pentru fiecare ghișeu);
- b) îndrumarul valutei străine;
- c) aparat pentru verificarea autenticității bancnotelor (pentru fiecare ghișeu);
- d) formularele documentelor stabilite de Banca Națională a Moldovei pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice.

În încăperea unității de schimb valutar în care se efectuează nemijlocit operațiuni de schimb valutar în numerar cu persoane fizice (denumită în continuare încăperea unității de schimb valutar) urmează a fi afișate la loc vizibil pentru persoanele fizice:

- a) copia de pe licență (în cazul filialei casei de schimb valutar – a copiei autorizate de pe licență) în baza căreia se efectuează activitatea de schimb valutar. Copia respectivă se autentifică de către administratorul unității de schimb valutar sau persoana împuternicită de către acesta;
- b) programul de lucru al unității de schimb valutar;
- c) informația privind plățile obligatorii percepute conform actelor legislative;
- d) cursul valutar.

La primirea valutei străine sau a monedei naționale, casierul unității de schimb valutar este obligat să verifice autenticitatea și caracterul plătitibil al valutei străine sau al monedei naționale

în numerar și al cecurilor de călătorie în valută străină prezentate.

La efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice, unitățile de schimb valutar nu vor admite restricții privind nominalul bancnotelor în monedă națională și în valută străină și/sau privind anul de emisie a acestora dacă acestea se află în circulație.

Unitățile de schimb valutar nu sunt în drept să refuze bancnotele considerate plătibile conform criteriilor stabilite de Banca Națională a Moldovei. Aceste criterii urmează a fi afișate în încăperea unității de schimb valutar la loc vizibil pentru persoanele fizice.

În cazul în care unitatea de schimb valutar intenționează să-și suspende pe o perioadă propria activitate și/sau activitatea filialei casei de schimb valutar, a punctului de schimb valutar al băncii licențiate sau a punctului de schimb valutar al hotelului, aceasta este obligată, până la suspendarea activității, să informeze în scris Banca Națională a Moldovei despre acest fapt.

Înainte de reluarea activității, unitatea de schimb valutar este obligată să informeze în scris Banca Națională a Moldovei despre acest fapt, indicând data reluării activității.

În cazul în care unitatea de schimb valutar a decis să-și înceteze definitiv propria activitate și/sau activitatea filialei casei de schimb valutar, a punctului de schimb valutar al băncii licențiate sau a punctului de schimb valutar al hotelului, aceasta este obligată să informeze în scris Banca Națională a Moldovei despre acest fapt. Odată cu încetarea activității casei de schimb valutar, a filialei casei de schimb valutar, a punctului de schimb valutar al hotelului, la Banca Națională a Moldovei se depune licența/copia autorizată de pe licență.

Cursurile de cumpărare și vânzare și comisioanele unităților de schimb valutar.

Pentru operațiunile de schimb valutar efectuate prin intermediul punctului său de schimb valutar, banca licențiată stabilește cursuri de cumpărare și vânzare unice pentru toate persoanele fizice.

În cazul în care banca licențiată are mai multe puncte de schimb valutar, aceasta poate stabili cursuri de cumpărare și vânzare diferite pentru fiecare punct de schimb valutar.

Unitățile de schimb valutar nu au dreptul să modifice în decursul programului lor de lucru cursurile de cumpărare și vânzare stabilite pentru operațiunile de schimb valutar în numerar cu persoane fizice. În cazul în care unitățile de schimb valutar efectuează operațiunile în cauză 24 de ore zilnic, acestea sunt în drept să-și stabilească două perioade egale de activitate. În acest caz, unitățile de schimb valutar pot stabili cursuri de cumpărare și vânzare diferite pentru fiecare perioadă, care nu pot fi modificate pe parcursul perioadei respective.

Unitățile de schimb valutar sunt obligate să informeze Banca Națională a Moldovei, în modul prevăzut de aceasta, despre cursurile de cumpărare și vânzare a valutilor străine stabilite pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice.

Pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice unitățile de schimb valutar pot percepe comisioane.

La afișarea pe panoul de reclamă a informației privind cursurile de cumpărare și vânzare stabilite de către unitatea de schimb valutar pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice urmează a fi respectate următoarele condiții:

a) consecutivitatea afișării valurilor străine: primul grup de valute străine (dolar SUA, euro), al doilea grup de valute străine (rubla rusească, leul românesc, hrivna ucraineană), al treilea grup de valute străine (alte valute străine);

b) afișarea cursurilor de cumpărare și a cursurilor de vânzare în coloane separate: cursurile de cumpărare – în coloana din partea stângă, iar cursurile de vânzare – în coloana din partea dreaptă.

Informația privind comisioanele se afișează pe panoul de reclamă, utilizând același tip de caractere ca și la informația privind cursurile de cumpărare și vânzare.

Suma minimă a aporturilor bănești în capitalul social al casei de schimb valutar care vor constitui mijloacele bănești circulante destinate efectuării operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice se stabilește la valoarea de 500 000 lei (pentru fiecare filială).

Suma minimă a mijloacelor bănești care urmează a fi asigurată de către casa de schimb valutar la începutul și în timpul programului de lucru se stabilește la echivalentul a 400 000 lei. Aceeași sumă urmează a fi asigurată și pentru fiecare filială a casei de schimb valutar.

Pe o adresă banca licențiată poate deschide un singur punct de schimb valutar cu unul sau mai multe ghișee.

Suma mijloacelor bănești ce urmează a fi asigurată de către banca licențiată la începutul și în timpul programului de lucru pentru efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice prin intermediul punctelor sale de schimb valutar va constitui echivalentul a cel puțin 100 000 de lei pentru fiecare punct de schimb valutar. În timpul programului de lucru al punctului de schimb valutar al băncii licențiate, mijloacele bănești destinate efectuării operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice nu pot fi utilizate pentru efectuarea altor operațiuni.

Licența pentru activitatea de schimb valutar în numerar cu persoane fizice se eliberează pe un termen de 5 ani.

Taxa pentru licența pentru activitatea de schimb valutar în numerar cu persoane fizice care se eliberează unităților de schimb valutar este de 3250 lei.

Pentru solicitanții de licență înregistrați cu cel mult un an înainte de data depunerii cererii pentru eliberarea licenței, taxa pentru eliberarea licenței constituie 50 la sută din taxa stabilită.

Taxa pentru eliberarea copiei autorizate de pe licență, pentru reperfectarea licenței/copiei autorizate de pe aceasta este de 325 de lei, iar cea pentru eliberarea duplicatului licenței/copiei autorizate de pe aceasta – de 585 de lei.

În vederea asigurării integrității mijloacelor bănești și a altor valori, încăperea în care se efectuează nemijlocit operațiuni de schimb valutar în numerar cu persoane fizice urmează să corespundă următoarelor cerințe minime:

1. Încăperea urmează să fie izolată de alte încăperi de serviciu și auxiliare și să aibă nu mai puțin de 2 m pătrați pentru fiecare ghișeu.

2. Ușile, pereții, planșeurile încăperii urmează să fie suficient de durabile pentru a rezista încărcăturii la forța aplicată de om, precum și la încercarea de a le distruge (deschide) cu ajutorul unor instrumente simple.

3. Fiecare ghișeu pentru efectuarea operațiunilor cu persoane fizice urmează să fie amenajat astfel, încât:

a) clientul să aibă posibilitatea de a urmări liber procesul renumărării de către casier a mijloacelor bănești primite de la acesta;

b) clientul să aibă un loc comod pentru efectuarea de sine stătător a renumărării mijloacelor bănești primite de la casier (de exemplu, o bară la nivelul ghișeului, un suport).

4. În fața ghișeului urmează să existe un spațiu îngrădit cu o rază de doi metri sau indicatorii restrictivi de acces, în scopul deservirii fără pericol a clientului.

9.3. Poziția valutară a băncii

Poziția valutara reprezintă soldurile mijloacelor în valuta străină (care formează activele și obligațiunile bilanțiere ale băncii în valutele respective, precum și obligațiunile extrabilanțiere la tranzacțiile legate de cumpărarea/vânzarea (conversiunea) valutei străine), care creează posibilitatea obținerii veniturilor sau riscul cheltuielilor suplimentare la modificarea cursurilor valutare.

Activele bilanțiere (Ab) în valută: numerarul în valută străină, mijloace în contul NOSTRO în valută atât în băncile din RM, cât și de peste hotare, plasamente în valută în alte bănci, valori mobiliare în valută, credite acordate în valută, leasing în valută.

Obligațiunile bilanțiere (Ob) în valută: mijloace în contul LORO în valută atât a băncilor din RM, cât și de peste hotare, credite primite în valută, plasamente a altor bănci în valută,

depozite ale clienților. *Obligațiunile extrabilanțiere de cumpărare (Oec)* – cumpărări de valută la operațiuni curente și la termen, procurarea valorilor mobiliare. în valută.

Obligațiunile extrabilanțiere de vânzare (Oev) - vânzări de valută la operațiuni la vedere și la termen, vânzarea valorilor mobiliare în valută.

- Poziția valutară se considera **deschisă**, dacă activele bilanțiere într-o anumită valută străină, precum și obligațiunile extrabilanțiere la tranzacțiile legate de procurarea acestei valute, nu sunt egale cu obligațiunile bilanțiere în valuta respectivă, precum și obligațiunile extrabilanțiere la tranzacțiile legate de vânzarea acestei valute.

$$(Ab) + (Oec) \neq (Ob) + (Oev)$$

Poziția valutară **deschisă este lungă**, dacă suma activelor bilanțiere într-o anumită valută străină, precum și a obligațiunilor extrabilanțiere la tranzacțiile legate de procurarea acestei valute, depășește suma obligațiunilor bilanțiere în valuta respectivă, precum și a obligațiunilor extrabilanțiere la tranzacțiile legate de vânzarea acestei valute.

$$(Ab) + (Oec) > (Ob) + (Oev)$$

Poziția valutară **deschisă este scurtă**, dacă suma obligațiunilor bilanțiere într-o anumită valută străină, precum și a obligațiunilor extrabilanțiere la tranzacțiile legate de vânzarea acestei valute, depășește suma activelor bilanțiere în valuta respectivă, precum și a obligațiunilor extrabilanțiere la tranzacțiile legate de procurarea acestei valute.

$$(Ab) + (Oec) < (Ob) + (Oev)$$

- Poziția valutară se consideră **închisă**, dacă activele bilanțiere într-o anumită valută străină, precum și obligațiunile extrabilanțiere la tranzacțiile legate de procurarea acestei valute, sunt egale cu obligațiunile bilanțiere în valuta respectivă, precum și obligațiunile extrabilanțiere la tranzacțiile legate de vânzarea acestei valute.

$$(Ab) + (Oec) = (Ob) + (Oev)$$

Raportul poziției valutare deschise reprezintă raportul procentual dintre mărimea poziției valutare deschise (recalculată în lei moldovenești) și mărimea capitalului normativ total al băncii.

Limitele poziției valutare deschise reprezintă plafoanele poziției valutare deschise, stabilite de către BNM, care urmează să fie respectate de către bănci.

Raportul poziției valutare deschise lungi pentru fiecare valută nu trebuie să depășească +10%.

Raportul poziției valutare deschise scurte pentru fiecare valută nu trebuie să fie mai mic de -10%.

Suma raporturilor pozițiilor valutare deschise lungi la toate valutele nu trebuie să depășească +20%.

Suma raporturilor pozițiilor valutare deschise scurte la toate valutele nu trebuie fie mai mic de -20%.

Raportul dintre suma activelor valutare bilanțiere și suma obligațiilor valutare bilanțiere nu trebuie să depășească “+25%” sau să fie mai mic de “-25%”. Limita dată nu se răsfrânge asupra băncilor la care atât suma activelor valutare bilanțiere cât și suma obligațiilor valutare bilanțiere nu va depăși, separat pentru fiecare din acestea, 10 la suta din mărimea capitalului normativ total. Limitele sunt stabilite pentru fiecare zi lucrătoare.

Băncile, care au filiale și alte subdiviziuni separate, stabilesc desinestătător sublimitele pozițiilor valutare deschise pentru sediul central și pentru subdiviziunile menționate ale băncii, efectuând controlul asupra respectării acestor sublimite. Stabilirea sublimitelor se efectuează în așa mod, ca pozițiile valutare deschise în total pe banca să nu depășească limitele indicate.

La finele fiecărei zile lucrătoare banca este obligată să întocmească un document intern privind poziția valutară deschisă.

La determinarea poziției valutare deschise a băncii, se calculează mărimile și raporturile pozițiilor valutare deschise separat pentru fiecare valuta străină. De asemenea, calculul se efectuează și în total la toate valutele străine: separat la pozițiile valutare deschise lungi și separat la pozițiile valutare deschise scurte.

Băncile prezintă rapoarte zilnice. În cazul depășirii băncile sunt obligate să –lichideze depășirea în următoarea zi; - să prezinte BNM explicație.

10. LICHIDITATEA BĂNCII COMERCIALE - ORDINEA CALCULĂRII ȘI MENȚINERII EI

10.1. Conceptul de lichiditate bancară și de risc de lichiditate

10.2. Reglementarea lichidității băncilor comerciale în Republica Moldova

10.3. Rezervele obligatorii și ordinea reglementării

Bibliografie recomandată:

1.Regulamentul cu privire la lichiditatea băncii, aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, proces - verbal nr. 28 din 8 august 1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.64-65 din 02.10.1997

2.Regulament cu privire la regimul rezervelor obligatorii, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr.85 din 15.04.2004. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.67-72, cu modificările și completările ulterioare

3. Legea privind garantarea depozitelor persoanelor fizice în sistemul bancar nr. 575-XV din 26.12.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.30-34/169 din 20.02.2004

10.1. Conceptul de lichiditate bancară și de risc de lichiditate

Lichiditatea este: capacitatea activelor de a se transforma în bani. Cu cât un activ se transforma mai ușor în bani cu atât este mai lichid. Cele mai lichide active: resursele monetare deținute în conturi curente și casierie. *Lichiditatea bancară* se poate defini ca fiind capacitatea unei bănci de a efectua, în orice moment, plăți din conturile pe care titularii le au deschise la bancă, la solicitarea acestora. În acest sens, băncile trebuie să dispună de rezerve suficiente, rezerve care în esență nu sunt altceva decât active ce pot fi utilizate ca mijloc de plată sau care pot fi transformate operativ în astfel de mijloace.

Intre lichiditate și profitabilitate exista un raport invers proporțional. Cu cât banca deține la un moment dat mai multe active lichide fără a le investi pentru un rezultat financiar ulterior, cu atât profitabilitatea este mai redusă.

Raportul între lichiditate și profitabilitate este arbitrat de risc. Cu cât lichiditatea este mai mare, cu atât profitabilitatea scade, dar riscul de a nu rambursa la timp datoriile curente este mai mic (risc de lichiditate redus). Invers, dacă lichiditatea este redusă, profitabilitatea poate fi mare dar riscul de lichiditate crește.

Administrarea corectă a activelor și pasivelor unei societăți bancare constă în găsirea unei soluții adecvate pentru ecuația: Lichiditate, Profitabilitate, Risc.

Riscul de lichiditate constă în probabilitatea că banca să nu-și poată onora plățile față de clienți ca urmare a devierii proporției dintre structura pasivelor și structura activelor atât în scadență, cât și în valori.

Problema lipsei de lichiditate nu se pune în sensul că n-ar fi posibilă obținerea de lichidități, ci în sensul prețului lor, a costului de obținere a acestor lichidități și a încrederii clienților în bancă.

Băncile trebuie să studieze permanent gradul de lichiditate, să-și asigure permanent starea lor de lichiditate.

Riscul de lichiditate exprimă eventualitatea dificultăților, temporare sau importante, de a accede la surse de fonduri pentru a face față nevoilor. Lichiditatea arată în acest caz **capacitatea instituției de a mări capitalurile la un cost rezonabil în permanență**. Această capacitate depinde, în realitate, de doi factori distincți: lichiditatea pieței și lichiditatea instituției.

Lichiditatea pieței. Astfel, în perioada unei tensiuni conjuncturale, obținerea de fonduri de pe aceste piețe devine dificilă și costisitoare; lichiditatea pieței afectează direct capacitatea de mărire a capitalului unei instituții bancare.

Lichiditatea instituției. Facilitatea accesului la capital depinde, de asemenea, de caracteristicile proprii ale instituției: nevoile sale de capital și regularitatea lor legate de calitatea semnăturii sale, care relevă riscul de contrapartidă și altele de nevoile de lichiditate. Dacă semnătura unei instituții nu inspiră încredere, atunci finanțările sale sunt mai costisitoare.

Riscul de lichiditate constă în probabilitatea ca banca să nu-și poată onora plățile față de clienți, ca urmare a devierii proporției dintre creditele pe termen lung și creditele pe termen scurt și a necorelării cu structura pasivelor băncii.

Plasamentele pe termen lung sunt în general mai mari decât resursele pe termen lung ale băncii, din această cauză băncile se confruntă cu două situații delicate:

1. să nu-și poată onora angajamentele pe termen scurt;
2. să aibă resurse cu scadență mică, în timp ce plasamentele au scadențe mare.

Gestiunea riscului de lichiditate

În mod practic, **gestiunea riscului de lichiditate** al unei bănci constă în:

■ cedarea, ipotecarea sau gajarea titlurilor de creanță din portofoliul băncii fără a suferi pierderi excesive;

■ găsirea unor resurse noi cu costuri marginale inferioare randamentului mediu al investițiilor băncii.

Factorul esențial al gestiunea riscului de lichiditate pe termen lung sau scurt este acela de a găsi căi de acces pentru bancă pe diferite piețe, care să-i permită o ajustare rapidă a graficului de scadențe active-pasive cu minimum de cheltuieli.

Gestiunea lichidității constă în asigurarea că nevoile de finanțare sunt acoperite în permanență.

10.2. Reglementarea lichidității băncilor comerciale în Republica Moldova

Pentru limitarea riscului de lichiditate banca centrală impune propriile *reglementări*. În cele mai multe state, acestea se suprapun peste cerințele vizând rezervele minime obligatorii, folosite, în principal, ca un instrument de politică monetară, în funcție de evoluțiile conjuncturale.

În rest, problema lichidității și modul de asigurare sunt probleme de management bancar. Banca centrală monitorizează însă indicatorii de lichiditate bancară de care se ține cont în acordarea calificativului general al băncii. Acești indicatori de lichiditate sunt calculați pe baza rapoartelor financiare prezentate periodic băncii centrale sau, în cazul inspecțiilor și, în funcție de valoarea lor, se pot face recomandări de către personalul de specialitate al băncii centrale.

Așa cum am arătat, problema lichidității bancare este mai importantă pentru derularea politicii monetare și mai puțin semnificativă din punct de vedere prudential, fără a exista o armonizare la nivel internațional a indicatorilor folosiți pentru aprecierea lichidității.

În Republica Moldova băncile comerciale sunt obligate să respecte mai multe cerințe în scopul minimizării riscului de lichiditate, printre care:

- principiile lichidității;
- asigurarea depozitelor persoanelor fizice;
- constituirea rezervelor obligatorii.

➤ În Republica Moldova se calculează indicatorii de lichiditate după principiul I și principiul II.

Regulamentul cu privire la lichiditatea băncii comerciale este elaborat de BNM în scopul promovării unui sector financiar puternic și competitiv, neadmiterii riscului excesiv în sistemul financiar, protejării intereselor deponenților și menținerii de către instituțiile financiare a unui nivel adecvat de lichiditate.

Lichiditatea este capacitatea băncii de a asigura în orice moment îndeplinirea angajamentelor sale.

Principiul I al lichidității prevede, ca suma activelor băncii cu termenul de rambursare mai mult de 2 ani să nu depășească suma resurselor ei financiare.

Suma activelor băncii în forma de:

1. credite acordate băncilor cu termenul rămas pana la rambursare 2 ani și mai mult;
2. credite și plăți cu avans acordate clienților cu termenul rămas pana la rambursare 2 ani și mai mult;
3. leasing financiar cu termenul rămas pana la rambursare 2 ani și mai mult;
4. cote de participare în capitalul agenților economici (inclusiv a băncilor);
5. hârtii de valoare investiționale cu termenul rămas pana la scadenta 2 ani și mai mult;
6. mijloace fixe;

minus mijloacele rezervate în fondul de risc; amortizarea mijloacelor fixe și rezervele pentru reevaluare a activelor menționate mai sus,

nu trebuie să depășească suma următoarelor resurse financiare:

1. capitalul normativ total, determinat în conformitate cu Regulamentul cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc;
2. pasivele obținute de la bănci și pasivele obținute de la clienți (excluzând depozitele de economii ale persoanelor fizice) cu termenul rămas pana la rambursare 2 ani și mai mult;
3. 50% ale pasivelor obținute de la bănci și ale pasivelor obținute de la clienți (excluzând depozitele de economii ale persoanelor fizice) cu termenul rămas pana la rambursare de la 1 pana la 2 ani;
4. 10% ale pasivelor la vedere obținute de la clienți (excluzând depozitele de economii ale persoanelor fizice);
5. depozitele de economii ale persoanelor fizice cu termenul rămas pana la rambursare 2 ani și mai mult;
6. 60% ale depozitelor de economii ale persoanelor fizice cu termenul rămas pana la rambursare de la 1 pana la 2 ani;
7. 30% ale depozitelor de economii ale persoanelor fizice la vedere și cu termenul rămas pana la rambursare de pana la 1 an;
8. obligațiuni în circulație și alte hârtii de valoare emise de banca cu termenul rămas pana la scadenta 2 ani și mai mult;
9. 50% ale obligațiunilor în circulație și altor hârtii de valoare emise de banca cu termenul rămas pana la scadenta de pana la 2 ani;
10. 60% ale rezervelor pentru pensiile lucrătorilor băncii.

Principiul II (lichiditatea curentă) al lichidității prevede, ca lichiditatea curentă a unei bănci, exprimată ca coeficient al activelor lichide la activele totale, nu trebuie să fie mai mică decât rata procentuală stabilită.

Coeficientul exprimat ca procentaj dintre:

1) suma activelor unei bănci, în forma de:

a. numerar și metale prețioase,

b. depozite la Banca Națională a Moldovei,

c. hârtii de valoare lichide,

d. credite și împrumuturi interbancare nete* cu termenul rămas până la rambursare până la 1 luna,

2) și suma activelor totale ale bilanțului (excluzând rezervele în fondul de risc) niciodată nu trebuie să fie mai mic de 20%.

Băncile raportează lunar Băncii Naționale a Moldovei în conformitate cu instrucțiunea Băncii Naționale a Moldovei cu privire la modul de întocmire și prezentare a rapoartelor financiare.

Începând cu 31 decembrie 1998 și în continuare băncile trebuie să atingă și să țină coeficientul lichidității curente (principiul II) de cel puțin 20%.

➤ **Asigurarea depozitelor bancare.** Salvarea băncilor în situații excepționale este o preocupare primordială socială, deoarece falimentul unei bănci înseamnă prăbușirea relațiilor de credit și pierderea unei părți importante a clienților, a deponenților în special, care nu-și pot recupera integral sumele depuse. În scopul limitării riscului de lichiditate pot fi considerate și reglementările băncilor centrale privind asigurarea depozitelor bancare. Pentru asigurarea depozitelor bancare sunt obligate să contribuie la constituirea unui fond de asigurare a depozitelor. Dispare teama din rândul publicului privind urmările falimentului bancar, deponenții având certitudinea că depozitele vor putea fi recuperate prevenindu-se astfel retragerile masive de fonduri care ar putea fi antrenat de o înrăutățire a imaginii instituției bancare și care ar putea genera o situație a lichidității extreme.

Dacă băncile sunt încadrate pe scară largă în sistemul de asigurare, în rândul publicului dispare teama privind urmările falimentului bancar.

Pe de altă parte, asigurarea determină un climat tensionat pentru bănci privind precauția lor față de risc. Având certitudinea satisfacerii depozitelor, băncile se pot avânta în operații riscante, abordând o atitudine agresivă în creditare în vederea creșterii profiturilor.

În același timp, băncile se simt mai puțin angajate la creșterea gradului de capitalizare pentru că, fără a avea un capital mare, banca are lichiditate în orice perspectivă.

În legătură cu acest fenomen de relaxare apare problema creșterii intensității supravegherii bancare, a acțiunii de control, pentru a preîntâmpina intensificarea relaxării determinate de asigurare.

În RM Fondul garantează depozitele în monedă națională și în valută străină deținute de rezidenți și nerezidenți persoane fizice în băncile autorizate.

- Nu sunt garantate următoarele depozite:

- a) depozitele administratorilor băncii;
- b) depozitele persoanelor fizice acționari ai băncii care dețin minimum 5% din capitalul ei;
- c) depozitele soților și rudelor de gradul întâi și al doilea ale persoanelor consemnate la literele a) și b);
- d) depozitele persoanelor fizice terțe care activează în numele persoanelor consemnate la literele a) și b);
- e) depozitele persoanelor fizice ce dețin, în întreprinderi afiliate și societăți dependente, funcții similare celor enumerate la literele a) și b);
- f) depozitele persoanelor fizice care au obținut de la aceeași bancă dobânzi sau alte avantaje financiare în condiții preferențiale;
- g) depozitele persoanelor fizice în Banca de Economii S.A. la situația din 2 ianuarie 1992, atât cele în vigoare, cât și cele reperfectate la data de 29 iulie 1994, luându-se ca bază soldul acestora conform situației conturilor din 2 ianuarie 1992, care sunt deja garantate de stat prin Legea privind indexarea depunerilor bănești ale cetățenilor în Banca de Economii;
- h) titlurile de creanță la purtător;
- i) depozitele declarate ilicite prin hotărâre judecătorească. Fondul suspendă plata depozitelor persoanelor fizice cărora li s-a intentat acțiune în instanță privind legalitatea depunerilor, iar hotărârea judecătorească nu a devenit definitivă;
- j) toate instrumentele care intră în noțiunea de capital reglementat al băncii.

Banca depune în Fond o **contribuție inițială unică** în mărime de 0,1% din capitalul inițial al acesteia.

Banca licențiată depune în Fond o **contribuție trimestrială** de 0,25% din suma totală a depozitelor garantate

În cazul insuficienței mijloacelor Fondului pentru compensarea, a plății depozitelor garantate de acesta, băncile plătesc o **contribuție specială**.

Contribuția specială plătită într-un trimestru nu poate fi mai mare de dublul contribuției trimestriale plătite în acel trimestru.

În cazul în care Fondul a acumulat, pentru plata depozitelor garantate, mijloace care echivalează cu 7% din totalul depozitelor garantate înregistrate în sistemul bancar la ultima dată gestionară, Consiliul de administrație poate decide suspendarea plății contribuțiilor trimestriale. Dacă mijloacele Fondului au scăzut sub nivelul prevăzut, plata contribuțiilor trimestriale este reluată.

- În cazul în care banca nu plătește contribuțiile în intervalul de timp stabilit, Fondul încasează în mod incontestabil din contul ei sumele datorate.

10.3. Rezervele obligatorii și ordinea reglementării

În Republica Moldova societățile bancare sunt obligate să constituie rezervele minime obligatorii în conturi la B.N.M., în funcție de nivelul depozitelor atrase.

Nivelul prevăzut al rezervelor minime obligatorii se determină ca produs între baza de calcul și rata rezervelor obligatorii (14%).

Baza de calcul o constituie nivelul mediu, pe perioada de observare, a mijloacelor bănești, în lei sau valută, atrase de societățile bancare de la persoanele fizice sau juridice (care nu sunt obligate să constituie rezerve obligatorii), sub formă de depozite sau instrumente negociabile sau nenegociabile, plătite la vedere sau la termen, inclusiv sumele în tranzit între sediile societăților bancare. Sunt exceptate depozitele guvernamentale.

Baza de calcul în RM o constituie soldul mediu zilnic pe perioada de urmărire a mijloacelor atrase din conturile de depozit și alte pasive similare supuse rezervării din clasa II "Obligațiuni" din bilanțurile băncii în lei moldovenești, în valute neconvertibile și în valute liber convertibile, Soldul mediu zilnic pe perioada de urmărire se determină luând în calcul numărul de zile calendaristice din perioada de urmărire.

Din baza de calcul a rezervelor obligatorii se exceptează:

a) mijloacele bănești obținute de la Banca Națională a Moldovei;

b) mijloacele bănești atrase de la băncile rezidente;

c) mijloacele proprii ale băncilor care sunt reflectate în bilanțurile contabile în conturile din clasa II „Obligațiuni”.

Se aplica o norma a rezervelor obligatorii de 0 % următoarelor categorii de mijloace atrase:

a) depozite la termen cu durata mai mare de 2 ani, care întrunesc următoarele caracteristici:

- depozite la termen cu un termen convenit de menținere mai mare de 2 ani, cu sau fără drept de completare în perioada menținerii depozitului, care nu prevăd restituirea sumelor depuse înainte de termenul convenit;

- depozite la termen cu un termen convenit de menținere mai mare de 2 ani, condițiile cărora nu prevăd completări, dar prevăd restituirea sumelor în perioada menținerii depozitului la termene prestabilite, după o perioadă de menținere mai mare de 2 ani.

b) depozite – garanții și împrumuturi care au o scadență (termen convenit) mai mare de 2 ani.

La suma depozitelor-garanții și a împrumuturilor a căror rambursare conform condițiilor contractuale se efectuează eşalonat se aplica norma rezervelor obligatorii egala cu zero la partea de depozit-garanție și la partea de împrumut cu scadență mai mare de 2 ani;

c) valori mobiliare emise de către bănci cu o scadență inițială mai mare de 2 ani, condițiile de emisie ale cărora nu prevăd răscumpărarea înainte de termen a acestora.

Se stabilesc următoarele **perioade de urmărire** a mijloacelor atrase și termene de completare a contului Rezervelor obligatorii în valută străină păstrate la BNM:

- pentru perioada de urmărire 6-20 a lunii curente, termenul de completare – nu mai târziu de data de 27 a lunii curente;

- pentru perioada de urmărire 21 a lunii curente -5 a lunii următoare, termenul de completare - nu mai târziu de data de 12 a lunii următoare.

În cazul în care nivelul prevăzut al rezervelor obligatorii este mai mic decât cel prevăzut, poate fi luată în considerare, în completarea rezervelor minime obligatorii, și o parte a numerarului aflat în casieriiile societăților bancare.

Nivelul efectiv al rezervelor minime obligatorii este purtător de dobândă, până la nivelul prevăzut al rezervelor obligatorii exceptând numerarul inclus în nivelul efectiv al rezervelor minime obligatorii. Excedentul de rezerve (ceea ce depășește nivelul prevăzut) nu este purtător de dobândă.

Banca Națională a Moldovei plătește dobândă (0,5%) la cota din rezervele obligatorii ce depășește 5 la sută din pasivele în baza cărora se calculează aceste rezerve. Plata pentru rezervele obligatorii menținute în lei se calculează și se achită băncilor în lei moldovenești.

Plata pentru rezervele obligatorii menținute în USD și EUR se calculează în USD și EUR respectiv și se achită băncilor recalculată în MDL la cursul oficial al BNM la data efectuării calculului plății.

Pentru deficitul de rezerve (dacă este cazul) se calculează și se percepe dobândă penalizatoare specială pe durata unei luni calendaristice.

Ratele rezervelor minime obligatorii, ratele dobânzilor bonificate pentru aceasta, ratele dobânzilor penalizatoare sunt stabilite de băncile centrale, în conformitate cu obiectivele sale de politică monetară. Astfel, ratele dobânzilor penalizatoare urmează, în general, rata dobânzii la creditele lombard (foarte ridicată), ceea ce determină o gestionare atentă a rezervelor din partea băncilor. În situația în care o bancă a înregistrat un deficit de rezerve, Banca Națională, va aplica o amendă pe toată perioada cât durează acesta.

La calcularea amenzii, atât pentru deficitul de rezerve în lei cât și în VLC, BNM va aplica o rată egală cu rata de bază (rata dobânzii de politică monetară) a Băncii Naționale a Moldovei pe zi plus 0,2%. Amendă pentru deficitul de rezerve în lei moldovenești și în VLC se percepe de către BNM incontestabil din contul Loro al băncii la BNM, fără preaviz, și se transferă în bugetul statului.

În anumite perioade, rata rezervelor pentru valută poate fi mult mai ridicată decât cea pentru lei decurgând din politica de reducere a posibilităților de creditare în valută.

De asemenea, baza de calcul poate suferi modificări în decursul timpului. Aceasta poate cuprinde în prezent și sumele în tranzit între sediile băncii, măsură luată de băncile centrale pentru întărirea disciplinei financiare.

În RM Norma rezervelor obligatorii se stabilește și se modifică de către Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, ținând cont de obiectivele Politicii monetare și valutare a Băncii Naționale a Moldovei.

Băncile constituie RO de la baza de calcul, la norma stabilită de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei pentru perioada respectivă separat:

- De la mijloacele atrase în lei moldovenești și în valute neconvertibile rezervarea se efectuează în lei moldovenești;
- De la mijloacele atrase în valute liber convertibile rezervarea se efectuează în USD și/sau EUR.

Asigurarea lichidității este o sarcină permanentă și de sensibilă variație pentru orice bancă și trebuie să constituie un obiectiv curent al controlului organelor de supraveghere bancară.

11. REZULTATUL FINANCIAR AL BĂNCII COMERCIALE

11.1. Rezultatele obținute de banca comercială

11.2. Indicatori de apreciere a profitabilității băncii comerciale

11.3. Aprecierea calității unei bănci comerciale de către banca centrală

Bibliografie recomandată:

1. Grigoriță Cornelia. Activitate bancară. Chișinău: Cartier, 2005. 450 p.

11.1. Rezultatele obținute de banca comercială

Pentru a analiza rezultatele băncii comerciale analizăm veniturile și cheltuielile.

Veniturile – valorile care sunt încasate sau trebuie să fie încasate de obicei din dobânzile aferente creditelor și altor investiții. La analiza rezultatului se mai adună sumele provenite din vânzarea activelor, diminuarea sau anularea provizioanelor.

Veniturile pot fi:

- *procentuale* (din dobânzi)– provenite de la investițiile în valorilor mobiliare., din creditele acordate, din operațiunile de leasing, factoring, cambii...

- *neprocentuale* – comisioanele primite pentru serviciile prestate: de asigurare, de brokeraj, de trust, emisiunea garanțiilor, deținerea conturilor clienților, consulting, comisioanele la operațiunile de creditare, carduri...

- *alte venituri* - din vânzarea valorilor mobiliare, reevaluarea valutei și valorilor mobiliare, comercializarea metalelor prețioase, vânzarea imobilizărilor, încasarea amenzilor, penalităților...

Cheltuielile bancare – sumele plătite sau care trebuie să se plătească pentru împrumuturile primite și resursele atrase, serviciile primite, materialele consumate, remunerarea personalului, cheltuieli excepționale.

Cheltuielile pot fi:

- *procentuale* – sumele de bani plătite clienților sub formă de dobânzi fixate sau variabile : la depozite, împrumuturi interbancare, la certificatele de depozit, alte valori mobiliare.

- *neprocentuale* – sub forma comisioanelor și altor plăți: cheltuieli de amortizare a clădirilor, utilajului, mijloace. de transport, cheltuieli de remunerare a muncii, defalcări obligatorii, cheltuieli aferente imobilului (încălzire, întreținere...), perfecționarea cadrelor, deplasări de serviciu, reclamă ...

- *alte cheltuieli* - amenzi, penalități plătite, cheltuieli excepționale, plata impozitelor, taxelor, cheltuieli pentru reduceri pentru pierderi la active.

Rezultatele obținute = venituri – cheltuieli - Impozitul pe venit

Cota impozitului pe venit plătit de băncile comerciale este de 12%. Băncile și organizațiile de microfinanțare sunt scutite de impozitul pe veniturile obținute din creditele și împrumuturile acordate pe un termen de peste 3 ani și în proporție de 50% – pe venitul obținut din creditele acordate pe un termen de la 2 la 3 ani.

11.2. Indicatori de apreciere a profitabilității băncii comerciale

În cadrul strategiilor și politicilor bancare, profitabilitatea este factorul determinant care condiționează evoluția viitoare, dezvoltarea și consolidarea poziției băncii în cadrul sistemului bancar. *Profitul brut* este indicatorul ce reflectă eficiența întregii activități, sintetizând influența tuturor factorilor cantitativi și calitativi care acționează direct sau indirect asupra veniturilor și cheltuielilor.

Profitabilitatea este un concept managerial ce are ca obiect evaluarea rezultatelor activității băncii din punct de vedere al eficienței atât pe ansamblu, cât și pe diferite componente manageriale. Privită conceptual, profitabilitatea reprezintă modalitatea de realizare a scopului fundamental al activității băncii, de maximizare a profiturilor în condițiile de minimizare a riscurilor.

Profitabilitatea băncii este în fond o rezultată a însumării non-algebrice a profitabilității subunităților sale teritoriale ori a profitabilității clienților sau a profitabilității produselor și serviciilor promovate de bancă.

În cazul băncilor - similar cu întreprinderile, acestea își constituie capital fix din aporturile acționarilor, atrag resurse de la depunători, pe care le fructifică făcând plasamente în diverse tipuri de investiții, în urma cărora obțin venituri din care suportă salarii, taxe, impozite, amortizarea capitalului, bonifică dobânzi, rămânându-le un profit a cărui mărime depinde de eficiența investițiilor făcute.

Obiectivul fundamental urmărit de managementul băncii este maximizarea valorii investiției proprietăților, adică:

$$\frac{\text{Profit}}{\text{Capital propriu}} = \text{maxim}$$

1. În cazul băncilor indicatorul este denumit **ROE** (Return Of Equity), care este indicatorul **randamentului capitalului** (sau *Rata rentabilității financiare*) sau a fondurilor proprii și se exprimă prin:

$$\text{ROE} = \frac{\text{Venit net}}{\text{Fonduri proprii totale}} \times 100$$

Calculat ca procent, acest indicator măsoară randamentul procentual al fiecărei unități monetare de fonduri proprii, și arată pentru acționari efectul angajării lor în activitatea bancară.

Maximizarea ROE este consecința utilizării eficiente a tuturor resurselor băncii (proprii și atrase) prin realizarea unor investiții de calitate.

Spre deosebire de întreprinderi, băncile nu fac investiții mari în active fixe, iar factorul de producție principal este constituit cu precădere din resursele atrase și o parte din capitalul acționarilor, cash și alte fonduri.

2. **ROA** (Return Of Assets) - indicatorul **randamentului activelor** (sau *rata rentabilității economice*) se exprimă prin:

$$\text{ROA} = \frac{\text{Venit net}}{\text{Active totale}} \times 100$$

Indicatorul reflectă efortul capacității manageriale de a utiliza resursele financiare ale băncii pentru a genera profit. Se apreciază că rata rentabilității economice este cea mai bună măsură a eficienței bancare, întrucât exprimă direct rezultatul, în funcție de managementul specific intermedierei bancare, de optimizare a operațiunilor active, în funcție de un volum de resurse date.

Acest indicator măsoară venitul net generat de fiecare unitate monetară de active.

Dacă acești indicatori sunt mai mari decât cei ai unor bănci similare, banca respectivă este o bancă performantă.

3. Randamentul fondurilor proprii este legat de randamentul activelor prin **multiplicatorul fondurilor proprii** (EM – Equity Multiplier)

$$\text{EM} = \frac{\text{Active totale}}{\text{Total fonduri proprii}} \times 100$$

Multiplicatorul fondurilor EM compară activele cu fondurile proprii astfel că o valoare mare a acestui indicator arată un grad mare de îndatorare financiară. El reprezintă atât o măsură a profitului, cât și a riscului.

4. *Rata profitului (Rpr)*. Mărimea acestui indicator depinde în primul rând de raportul dintre veniturile și cheltuielile bancare și în al doilea rând de structura veniturilor și costurilor bancare. Acesta reprezintă principalul indicator de analiză, în cazul în care se urmărește reducerea costurilor bancare.

$$Rpr = \frac{\text{Profit net}}{\text{Venituri totale}} \times 100$$

5. *Gradul de utilizare al activelor (GUA)*. Mărimea acestui indicator depinde de mărimea ratei dobânzii pe piață și de structura activelor bancare. Maximizarea indicatorului se realizează pentru un nivel dat al dobânzii pe piață prin creșterea ponderii activelor ce aduc cele mai mari venituri (cele mai rentabile). Aceste active sunt și cele mai riscante: creșterea ponderii lor implică și o creștere a nivelului de risc bancar.

$$GUA = \frac{\text{Venituri totale}}{\text{Active totale}} \times 100$$

Analiza eficienței și deci și a rentabilității presupune evaluarea performanțelor actuale ale băncii, constituind primul pas necesar în planificarea pe termen scurt, mediu și lung.

Calculul indicatorilor de rentabilitate este necesar și din următoarele motive:

- permite compararea indicatorilor aferenți perioadei precedente cu valorile obiectiv-planificate de către managerul băncii, precum și stabilirea abaterilor;
- ajută managementul băncii să stabilească obiectivele privind dimensiunea compromisurilor între risc și profit la care banca poate fi rentabilă;
- comparând rezultatele obținute cu rezultatele unor bănci asemănătoare, ajută la stabilirea punctelor tari și punctelor slabe ale băncii. Prin bănci asemănătoare se înțelege acele bănci care au aceeași mărime (active) și care activează pe piețe comparabile, deși este un criteriu greu de aplicat.

Concluzii:

Rentabilitatea capitalului (ROE) oferă o imagine a rentabilității băncii comparativ cu baza să de capital. Gama tipică de variație a acestui indicator este de 10-20%. Băncile care se bazează foarte mult pe împrumuturi spre a-și constitui activele vor avea un ROE mai mare. Un indicator ROE care este prea mare poate indica faptul că baza de capital a băncii este prea mică și capacitatea să de a se împrumuta este limitată.

Rata profitului reprezintă efortul depus pentru maximizarea veniturilor în strictă corelare cu minimizarea cheltuielilor. La un nivel obținut al veniturilor de plasamente efectuate, rata profitului va fi cu atât mai mare cu cât cheltuielile sunt corespunzător dimensionate atât în ce privește cheltuielile cu operațiunile bancare, cât mai ales a celor cu funcționarea băncii.

Rentabilitatea activelor (ROA) oferă o imagine generală asupra profitabilității băncii. Indicatorul tipic se situează între 0,5-1,6%. Băncile mari se situează în mod normal către valoarea minimă a acestui indicator, pe când cele mici către valoare maximă. O tendință de scădere a acestui indicator arată faptul că banca are probleme cu veniturile. O tendință de creștere este în general un semn pozitiv, dar poate indica și o asumare excesivă de risc.

11.3. Aprecierea calității unei bănci comerciale de către banca centrală

Aprecierea calității unei bănci de către banca centrală nu se poate face în mod dispart, prin urmărirea separată a modului de încadrare în limitele stabilite de autoritatea bancară. Aceasta din motivele că: - activitatea bancară se realizează global și implică riscuri globale, la nivel de bancă; - de multe ori, obiectivele urmărite sunt divergente.

Aprecierea băncii centrale trebuie să fie nuanțată pentru a putea permite gruparea băncilor în grupe de clase de calități diferite și pentru a putea avea față de ele o atitudine diferită: impunerea unor sancțiuni, creșterea sau reducerea frecvenței inspecțiilor bancare, modificarea primelor de asigurare, limitarea sau blocarea aprobării unor participații de capital sau fuziuni.

În SUA, de exemplu, se folosește un sistem de calificative denumit CAMEL, care se bazează pe următoarele elemente componente ale procesului de examinare a siguranței și solidității băncilor:

- solvabilitatea - Capital adequacy;
- calitatea activelor – Asset quality;
- conducerea – Management;
- veniturile – Earnings;
- lichiditatea – Liquidity.

Pentru fiecare element se atribuie calificative de la 1 la 5 (5 pentru nivelul maxim de preocupare a autorităților bancare). La băncile cu calificative cel puțin egale cu 3 se fac estimări cel puțin odată pe an. Celelalte bănci sunt examinate o dată la 24 de luni.

Calificativul CAMEL este o notă compusă pe care autoritatea bancară o recalculează periodic. Semnificația acestor calificative este următoarea:

- calificativul CAMEL 1: băncile din acest grup sunt instituții financiare solide din aproape toate punctele de vedere considerate.

- calificativul CAMEL 2: băncile din acest grup sunt și ele instituții fundamentale solide, dar pot manifesta slăbiciuni modeste ce pot fi corectate prin derularea normală a operațiunilor.

- calificativul CAMEL 3: băncile din acest grup manifestă o combinație de slăbiciuni care reflectă condiții ce variază de la “potrivit de severe” la “nesatisfăcătoare”. Aceste bănci sunt vulnerabile și necesită mai mult decât supravegherea normală.

- calificativul CAMEL 4: băncile din acest grup au un volum substanțial de active îndoielnice sau o combinație de alte condiții care sunt mai puțin decât “satisfăcătoare”.

- calificativul CAMEL 5: băncile din acest grup au slăbiciuni de o natură și amploare care impun sprijin urgent din partea acționarilor sau din alte surse. Probabilitatea unui faliment este ridicată pentru aceste bănci.

Băncile care au un calificativ CAMEL 4 sau 5 sunt numite bănci cu problemă. Astfel de bănci operează într-o manieră care nu poate fi apreciată ca prudentă și sunt expuse la faliment. Băncile problemă sunt supravegheate și chiar forțate de autoritățile bancare să-și modifice gestiunea financiară.

În Moldova, se utilizează “Sistemul de rating bancar și de avertizare timpurie – CAMPL”, similar celui american.

Componentele de analiză ale sistemului CAMPL sunt:

- adecvarea capitalului - C;
- calitatea activelor - A;
- management - M;
- profitabilitate - P;
- lichiditate - L.

Fiecare bancă primește câte un rating pentru fiecare indicator de analiză, pentru fiecare componentă CAMPL și, în final, un “grad compus de clasificare” și un “scor final” ce reprezintă punctajul total acordat indicatorilor ce definesc elementele CAMPL. Există, la fel ca în sistemul din SUA, 5 grade compuse de clasificare, cu aceleași semnificații. Calificativul CAMPL este secret.

BIBLIOGRAFIE

1. Grigoriță Cornelia. Activitate bancară. Chișinău: Cartier, 2005. 450 p.
2. Instrucțiunea BNM cu privire la plasarea, circulația și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscrisuri în conturi. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.160 -161.
3. Instrucțiunea privind particularitățile emisiunilor de acțiuni și obligațiuni ale băncilor și modul de autorizare a lor de către Banca Națională a Moldovei, nr.95 din 30.04.2010 În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.98-99/367 din 15.06.2010.
4. Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.1995.În: Monitorul Oficial al Republica Moldova nr.56-57/624 din 12.10.1995.
5. Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995. Republicată în: Monitorul Oficial al Republica Moldova nr.78-81/199 din 13.05.2011.
6. Legea nr.62–XVI din 21.03.2008 privind reglementarea valutară, în vigoare din 18.01.2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.127-130 din 18.07.2008.
7. Legea privind garantarea depozitelor persoanelor fizice în sistemul bancar nr. 575-XV din 26.12.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.30-34/169 din 20.02.2004.
8. Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134-XIII din 2 aprilie 1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 38-39 din 12 iunie 1997.
9. Regulament cu privire la condițiile, modul de emisiune și circulație a certificatelor bancare de depozit și a cambiilor bancare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.94 din 31.03.2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.67-68, cu modificările și completările ulterioare.
10. Regulament cu privire la deținerea de către bănci a cotelor în capitalul unităților economice. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.49.
11. Regulament cu privire la facilitatea de lombard, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.28 din 18.10.1995, în vigoare din 25.01.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.5-6/1 din 25.01.1996, cu modificările și completările ulterioare.
12. Regulament cu privire la operațiunile de piață deschisă ale Băncii Naționale a Moldovei cu valori mobiliare de stat, aprobat la ședința Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, proces-verbal nr.33 din 11.09.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova,1997, nr.62, cu modificările și completările ulterioare

13. Regulament cu privire la regimul rezervelor obligatorii, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr.85 din 15.04.2004. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.67-72, cu modificările și completările ulterioare.
14. Regulament privind emiterea, circulația și răscumpărarea Certificatelor Băncii Naționale a Moldovei. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 163-167.
15. Regulament privind facilitățile permanente de creditare acordate băncilor de către Banca Națională a Moldovei, aprobat prin hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.70 din 23.03.2006, în vigoare din 21.04.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.51-54/188 din 31.03.2006, cu modificările și completările ulterioare.
16. Regulamentul BNM cu privire la contopirea sau absorbția băncilor din Republica Moldova 23.08.2012, HCA nr.197. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.237-241 din 16.11.2012.
17. Regulamentul BNM privind filialele, reprezentanțele și oficiile secundare ale băncilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.110-112 din 08.07.2011.
18. Regulamentul cu privire la investițiile băncilor în imobilizări corporale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.384 din 23 decembrie 1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.1-4.
19. Regulamentul cu privire la lichiditatea băncii, aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, proces - verbal nr. 28 din 8 august 1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.64-65 din 02.10.1997.
20. Regulamentul cu privire la poziția valutară deschisă a băncii, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 126 din 28.11.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr. 112-114, cu modificările și completările ulterioare.
21. Regulamentul cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.269 din 17.10.2001. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.130, art.310 (cu modificările și completările ulterioare)
22. Regulamentul cu privire la unitățile de schimb valutar, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.53 din 5.03.2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.62-64 din 27.03.2009.